

**GMINNA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
W GMINIE DYNÓW
NA LATA 2016-2026**

Spis treści

Wprowadzenie.....	4
1. Prawne podstawy opracowania strategii.	6
1.1 Akty prawne Unii Europejskiej do tworzenia Strategii.....	7
1.2 Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 - 2020.....	7
1.3 Wojewódzki program na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2008 - 2020.....	8
1.4 Regionalny Plan Działania na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej w woj. Podkarpackim na lata 2012 -2020.	8
1.5 Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL)	9
2. Charakterystyka Gminy Dynów	12
2.1 Informacje ogólne	12
2.2 Charakterystyka poszczególnych miejscowości tworzących Gminę Dynów	13
2.3 Ludność	14
2.4 Przemysł.....	17
2.5 Rolnictwo	19
2.6 Migracje	24
2.7 Pracujący i bezrobotni.....	26
2.8 Bezpieczeństwo publiczne	28
2.9 Kultura i sport.....	30
2.10 Organizacje społeczne.....	31
2.11 Ochotnicze Straże Pożarne.....	36
2.12 Służba zdrowia	36
2.13 Turystyka.....	37
3. Problemy społeczne w Gminie Dynów	41
3.1 Inwentaryzacja problemów społecznych w Gminie Dynów	41
3.2 Hierarchizacja problemów społecznych uznanych za dominujące	42
3.3 Stopień nasilenia problemów społecznych w Gminie Dynów	44
3.4 Ubóstwo	46
3.4.1 Dziedziczenie biedy	48
3.5 Sieroctwo.....	50
3.6 Bezdomność	50
3.7 Niepełnosprawność i długotrwała choroba	51

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

3.8 Bezradność w sprawach opiekuńczo–wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym problem rodzin niepełnych i wielodzietnych.	53
3.9 Klęska żywiołowa lub ekologiczna i zdarzenia losowe	54
3.10 Alkoholizm.....	54
3.11 Przemoc w rodzinie	56
3.12 Analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych.....	59
3.13 Analiza dotychczasowych doświadczeń w zakresie współpracy lokalnej	60
3.14 Cele i zadania Ośrodka na podstawie statutu	60
3.15 Zadania Ośrodka:	61
3.16 Współpraca z instytucjami i stowarzyszeniami	61
3.17 Świadczenia rodzinne.....	62
3.18 Dożywanie.....	66
3.19 Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny	67
3.20 Projekt systemowy pt: „Czas na aktywność w Gminie Dynów”	68
3.21. Zasoby pomocy społecznej	69
4. Mapa problemów społecznych.....	71
5. Badania ankietowe	74
6. Analiza SWOT	87
7. Wizja i misja rozwoju Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dynów..	89
7.1. Główne cele strategiczne.....	90
7.2. Zasady Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dynów.....	96
Zakończenie	102
Literatura:	103
Akty prawne:	103
Spis tabel:	104
Spis wykresów:	105
Spis rysunków:	105
Kwestionariusz ankiety:	106

Wprowadzenie

Wraz z zaliczeniem Polski w poczet państw Unii Europejskiej samorzady gminne stanęły przed obowiązkiem przejęcia na siebie wielu zadań w obszarze polityki społecznej. W dzisiejszym świecie podlegającym procesom globalizacji, pełnym zagrożeń i pojawiających się szans, coraz częściej obserwuje się potrzebę wprowadzenia własnego planu działania na przyszłość, a więc strategii, która będzie miała wpływ na kształt i charakter podejmowanych decyzji. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016 – 2026 jest wieloletnim dokumentem programowym. Dokument ten stanowi jeden z podstawowych instrumentów planowania gospodarczego i społecznego. Ma szczególne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców, a szczególnie zagrożonych wykluczeniem społecznym. Konieczność jej opracowania wynika z art. 17 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U z 2015 poz. 163), który mówi: „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowane i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych a zwłaszcza z uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych skierowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi z terenu gminy, a także instytucjami działającymi na niwie polityki społecznej takimi jak: oświata, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom chorym, niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to usystematyzowana, długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu objęcie wsparciem osób zagrożonych lub dotkniętych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie optymalnych warunków dla funkcjonowania społeczności lokalnej. Głównym zdaniem jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców gminy dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi długofalowy plan działania określający główne cele i kierunki rozwoju, służące zaspokojeniu potrzeb mieszkańców.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dynów swym zakresem obejmuje w szczególności: uwarunkowania prawne, diagnozę problemów społecznych, mapę problemów, zasoby umożliwiające rozwiązanie problemów społecznych, misję oraz wizję

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

strategii, określenie celu głównego i celów strategicznych, zasady realizacji oraz monitoring i ewaluację.

Warunkiem powodzenia działań, zawartych w niniejszej strategii jest współpraca władz samorządowych przy realizacji zamierzeń z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi oraz takimi organami jak oświata, służba zdrowia, sądownictwo itp., celem rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji zagrożeń i barier przy wykorzystaniu potencjału Gminy Dynów.

Zgodność celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dynów z celami polskich strategii na różnych poziomach oraz polskim ustawodawstwem.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016 – 2026 Gminy Dynów wpisuje się w aktualne strategie i programy przyjęte przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, samorząd województwa podkarpackiego oraz powiat rzeszowski i samorząd Gminy.

1. Prawne podstawy opracowania strategii.

Biorąc pod uwagę fakt, iż aktualnie wiele różnorodnych aktów prawnych wpływa na regulację zadań z szeroko pojętej pomocy społecznej, a także z dziedzin pokrewnych z tak zwanej sfery społecznych tj.: rynku pracy, edukacji, kultury czy sportu; należy zaznaczyć, iż większość tych zadań jest realizowana przez samorządy terytorialne z dochodów własnych, subwencji i dotacji. Różnorodność tychże programów, które w szczególności są skierowane do społeczności lokalnej, wymaga sprawnej koordynacji, dlatego zasadnym staje się przygotowanie podstawowego narzędzia do realizacji tychże celów w postaci dokumentu, jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Akty prawne, którymi posłużono się do opracowania strategii to:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku.
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2015 roku o przeciwdziałaniu narkomanii.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych.
- Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym.

Oprócz wymienionych aktów prawnych może zaistnieć potrzeba odwołania się do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, edukacji i budownictwa socjalnego.

1.1 Akty prawne Unii Europejskiej do tworzenia Strategii.

Europejska polityka społeczna w głównej mierze została określona podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego jest głównym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego.

„Europa 2020” jest to nowa strategia gospodarcza Unii Europejskiej, która zastąpiła Strategię Lizbońską. Światowy kryzys gospodarczy zmusił Europę do redefinicji zarówno celów, jak i instrumentów wspierających rozwój gospodarczy. Strategia „Europa 2020” skupia się wokół trzech powiązanych ze sobą priorytetów:

- *Rozwój inteligentny (rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji).*
- *Rozwój zrównoważony (wspieranie gospodarki efektywnej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej).*
- *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu (wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną).*

Do realizacji priorytetów i celów przygotowano siedem projektów przewodnich, z czego kluczowymi dla polityki społecznej są trzy: „Mobilna Młodzież ” i Program na rzecz nowych umiejętności i miejsc pracy”, ”Europejski program walki z ubóstwem”. Pozostałe, komplementarne inicjatywy to: „Unia innowacji”, „Europejska agenda cyfrowa”, „Europa efektywnie korzystająca z zasobów ”, oraz „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”.

1.2 Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 - 2020.

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 - 2020 wyznacza cele strategiczne, priorytety rozwoju oraz określa kierunki działań w ramach poszczególnych priorytetów. Realizowanie wyznaczonych zadań w ramach zdefiniowanych kierunków działań będzie służyć przełamaniu strukturalnych problemów gospodarczych, społecznych oraz podnoszenie konkurencyjności regionu.

1.3 Wojewódzki program na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu na lata 2008 - 2020.

Podstawą realizacji Programu jest zasada solidarności społecznej, ponieważ wspólne działania administracji rządowej, samorządowej, organizacji pozarządowych mogą doprowadzić do przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu. Niniejszy Program wyznacza kierunki w jakich powinny zmierzać działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

1.4 Regionalny Plan Działania na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej w woj. Podkarpackim na lata 2012 - 2020.

Dokument ten ujmuje problematykę sektora ekonomii społecznej jako istotny element rozwoju Województwa. Plan jest zgodny ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2020. Ramy Strategii wyznaczają 8 głównych obszarów strategicznych, określających podstawowe priorytety aktywności prorozwojowej samorządu województwa tj. :

- Gospodarka regionu,
- Infrastruktura techniczna,
- Obszary wiejskie i rolnictwo,
- Ochrona środowiska,
- Kapitał społeczny,
- Współpraca międzynarodowa,
- Ochrona zdrowia,
- Polityka społeczna.

Na arenie międzynarodowej ma również znaczenie Narodowa Strategia Spójności, której zadaniem jest tworzenie warunków sprzyjających dla wzrostu konkurencyjności, gospodarki i bazującej na wiedzy przedsiębiorczości gwarantującej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Do realizacji celu głównego Narodowej Strategii Spójności przyczynić się ma sześć celów szczegółowych :

1. poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,

2. poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
3. budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
4. podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
5. wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
6. wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.5 Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL)

Program Operacyjny Kapitał Ludzki stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie przed państwami członkowskimi stawia odnowiona Strategia Lizbońska. Wyzwania te obejmują: uczynienie z Europy bardziej atrakcyjnego miejsca do lokowania inwestycji i podejmowania pracy, rozwijanie wiedzy i innowacji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy.

Programy operacyjne ustanawia się w celu realizacji strategii rozwoju, w tym Strategii Rozwoju Kraju oraz strategii sektorowych. Zakres obowiązywania PO KL został określony (podobnie jak innych programów operacyjnych) na lata 2007 – 2013, jednakże, zgodnie z zasadami rozliczania funduszy strukturalnych, wydatki ponoszone na projekty w ramach programów operacyjnych są kwalifikowane, jeżeli zostały faktycznie poniesione pomiędzy datą przedłożenia programu operacyjnego Komisji Europejskiej a dniem 31 grudnia 2015r. Program Operacyjny Kapitał Ludzki został oficjalnie przekazany do Komisji Europejskiej w dniu 12 grudnia 2006 r., co oznacza, iż od tego momentu wydatki ponoszone na przedsięwzięcia w ramach PO KL mogą zostać uznane za kwalifikowane, natomiast kwestia ich refundacji jest uzależniona od decyzji Instytucji Pośredniczących, zwanych dalej „IP”, odpowiedzialnych za realizację poszczególnych priorytetów.

Działania podejmowane w ramach Programu zmierzają do podnoszenia i rozwijania potencjału podmiotów działających w obszarach, objętych wsparciem EFS oraz upowszechniania programów, wspierających zatrudnienie i integrację społeczną. Realizowane będą inicjatywy, mające na celu aktywizację osób bezrobotnych i biernych zawodowo, zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia osobom i grupom społecznym, doświadczającym dyskryminacji na rynku pracy, m.in.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

poprzez rozwijanie alternatywnych form zatrudnienia, podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych, wspieranie zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej oraz promocję przedsiębiorczości i samozatrudnienia.

PO KL jest instrumentem finansowania tzw. projektów miękkich, związanych z rozwojem zasobów ludzkich. Koncentruje się na następujących obszarach: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna, rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, a także zagadnienia, związane z budową sprawnej i skutecznej administracji publicznej wszystkich szczebli i wdrażaniem zasady dobrego rządzenia. Celem głównym programu jest wzrost zatrudnienia i spójności społecznej, a do osiągnięcia tego celu przyczynia się realizacja sześciu celów strategicznych:

- podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo,
- zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego,
- poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce,
- upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki, opartej na wiedzy,
- zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa,
- wzrost spójności terytorialnej.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki składa się z 9 Priorytetów, realizowanych równolegle na poziomie centralnym i regionalnym.

Priorytety realizowane centralnie to:

- Priorytet I: Zatrudnienie i integracja społeczna,
- Priorytet II: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących,
- Priorytet III: Wysoka jakość systemu oświaty,
- Priorytet IV: Szkolnictwo wyższe i nauka,
- Priorytet V: Dobre rządzenie.

Priorytety realizowane na szczeblu regionalnym to:

- Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich,
- Priorytet VII: Promocja integracji społecznej,

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- Priorytet VIII: Regionalne kadry gospodarki,
- Priorytet IX: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach.

Oprócz wyżej wymienionych programów realizowany jest także **Priorytet X: Pomoc techniczna**, którego podstawowym celem jest zapewnienie właściwego zarządzania Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki, wdrażania a także promocja Europejskiego Funduszu Społecznego.

Programy Operacyjne stanowią odpowiedź na wymogi, jakie odnowiona Strategia Lizbońska postawiła przed członkami Unii Europejskiej. Do podstawowego celu PO KL należy pełne wykorzystanie potencjału, jaki znajduje się w każdej jednostce, której wystarczy jedynie umożliwić rozwój, wskazać odpowiedni kierunek działania z jednoczesnym wsparciem i zachętą. Na takiej właśnie zasadzie działają projekty systemowe, realizowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej, które w pewnym stopniu inwestują w człowieka, wiedząc, że wystarczy odrobina pomocy i ukierunkowania rozwoju jednostki, by zmienić negatywny stan rzeczy na bardziej pożądanym i pozytywnym.

2. Charakterystyka Gminy Dynów

2.1 Informacje ogólne

Gmina Dynów administracyjnie położona jest w centralnej części województwa podkarpackiego w odległości około 35 km od stolicy województwa. Jest jedną z 14 gmin powiatu rzeszowskiego – ziemskiego. Geograficznie gmina leży na pograniczu Pogórza Dynowskiego (Bachórz, Laskówka, Harta, Ulanica, Łubno, Wyręby) i Przemyskiego (Dąbrówka Starzeńska, Dylągowa, Pawłokoma) oraz graniczy z gminami: Hyżne, Błażowa, Bircza, Jawornik Polski, Nozdrzec i Dubiecko. Charakteryzuje się łagodnie pofalowaną rzeźbą terenu. Najwyższe wzniesienie wynosi 415 m n.p.m. Przez teren gminy przebiega rzeka San mająca w niektórych miejscach charakter górski. Wraz ze swoimi licznymi dopływami, z których największe to: Magierówna, Baryczka, Uleńka, Harta, stanowi on ważny i nadający wiele uroku i piękna element krajobrazu.

Rysunek 1: Mapa

2.2 Charakterystyka poszczególnych miejscowości tworzących Gminę Dynów

Gmina Dynów jest jedną z 160 gmin województwa podkarpackiego. Jest to gmina wiejska. Gmina Dynów jako samodzielna jednostka samorządu terytorialnego funkcjonuje od 1991 r. Siedziba Urzędu Gminy znajduje się w mieście Dynowie. Administracyjnie do Gminy Dynów należy 9 sołectw. Powierzchniowa struktura miejscowości gminy przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 1: Powierzchniowa struktura miejscowości gminy.

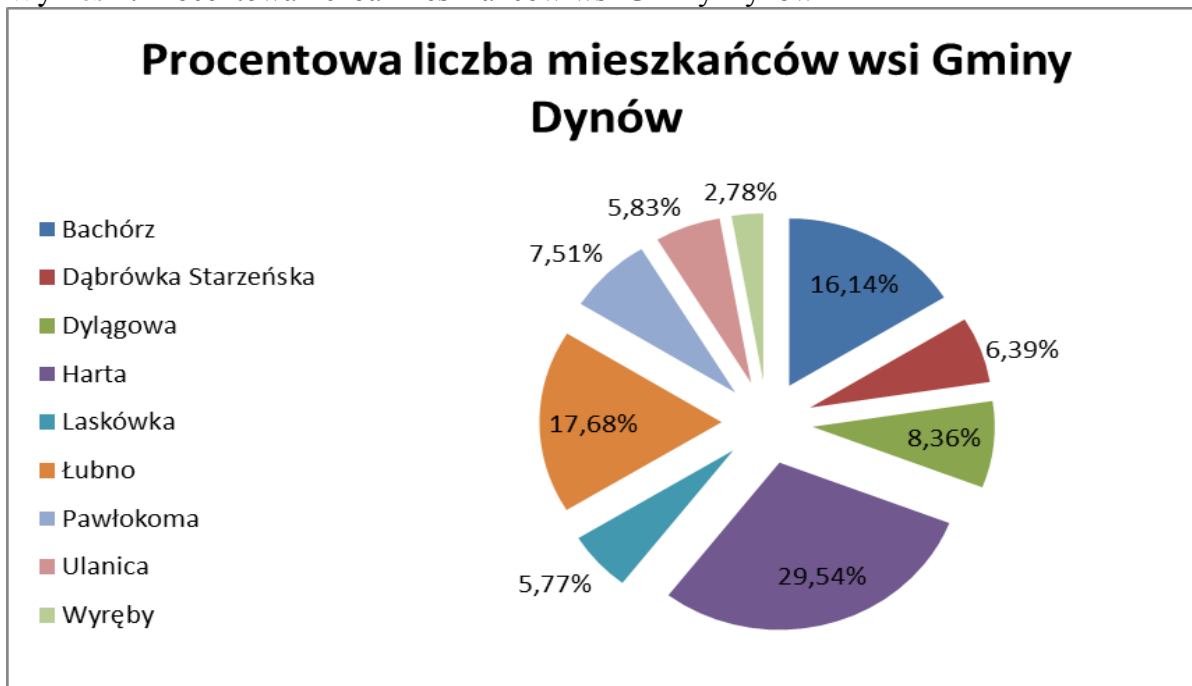
Nazwa miejscowości gminnej	Powierzchnia w km ²	Powierzchnia w ha	Położenie geograficzne	
			Długość geograficzna północna N	Szerokość geograficzna wschodnia E
Bachórz	12,5	1250	49°51'	22°16'
Dąbrówka Starzeńska	7,37	737	49°47'	22°15'
Dylągowa	18,85	1885	49°47'	22°18'
Harta	25,66	2566	49°52'	22°12'
Laskówka	9,1	910	49°51'	22°17'
Łubno	26,19	2619	49°48'	22°12'
Pawłokoma	10,15	1015	49°49'	22°11'
Ulanica	6,42	642	49°50'	22°48'
Wyreby	2,63	263	49°50'	22°07'
RAZEM:	118,87	11887		

Źródło: Urząd Gminy Dynów

2.3 Ludność

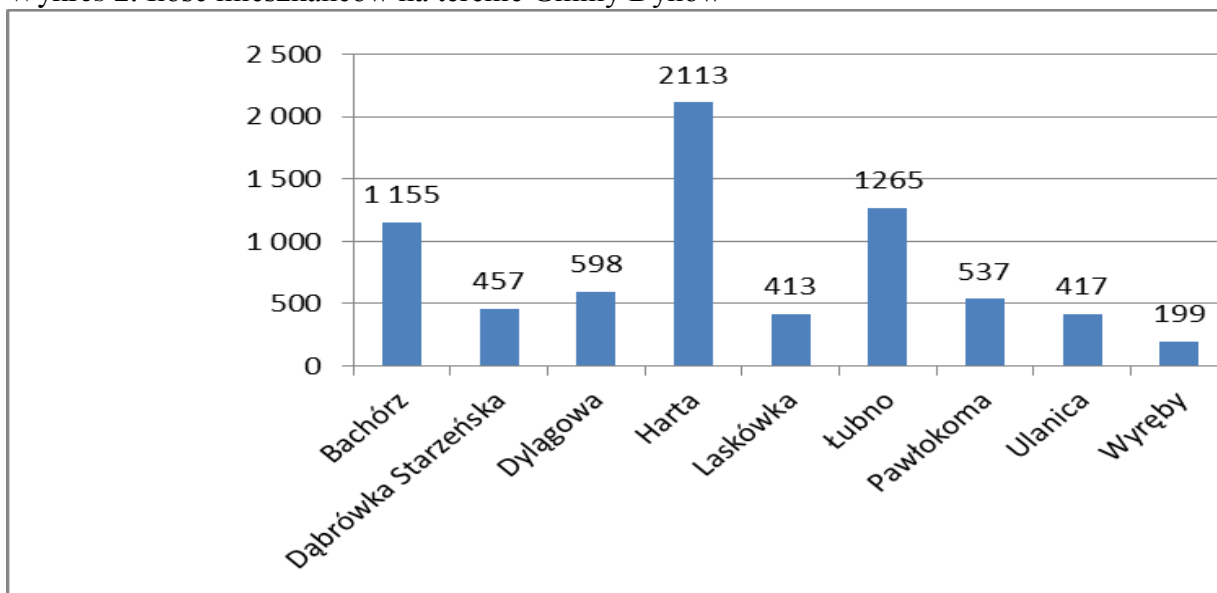
Jednym z najważniejszych czynników kształtujących procesy rozwojowe w Gminie są jej mieszkańcy. Według stanu na dzień 30.06.2015r. na terenie Gminy Dynów zamieszkiwało 7 154 osób.

Wykres 1. Procentowa liczba mieszkańców wsi Gminy Dynów

Źródło: Urząd Gminy Dynów, 2015r.

Wykres 2. Ilość mieszkańców na terenie Gminy Dynów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Rzeszów

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Najwięcej mieszkańców Gminy Dynów zamieszkuje w miejscowości Harta tj. 2 113 co stanowi 29,54% ogółu mieszkańców całej gminy. Na drugim planie klasyfikuje się Łubno, które zamieszkuje 1 265 mieszkańców. Tuż za nim jest Bachórz z 1 265 mieszkańcami co stanowi 16,14% ogółu. Pozostałe miejscowości tj. Dylągowa, Laskówka, Pawłokoma, Dąbrówka Starzeńska i Ulanica klasyfikują się na podobnym poziomie. Najmniejszą miejscowością są Wyręby, którą zamieszkuje 199 mieszkańców co stanowi jedynie 2,78% ogółu mieszkańców całej Gminy.

Tabela 2: Ruch naturalny

ROK	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2010	70	82	-12
2011	80	85	-5
2012	81	73	8
2013	65	70	-5
2014	70	75	-5
Razem	366	385	-19

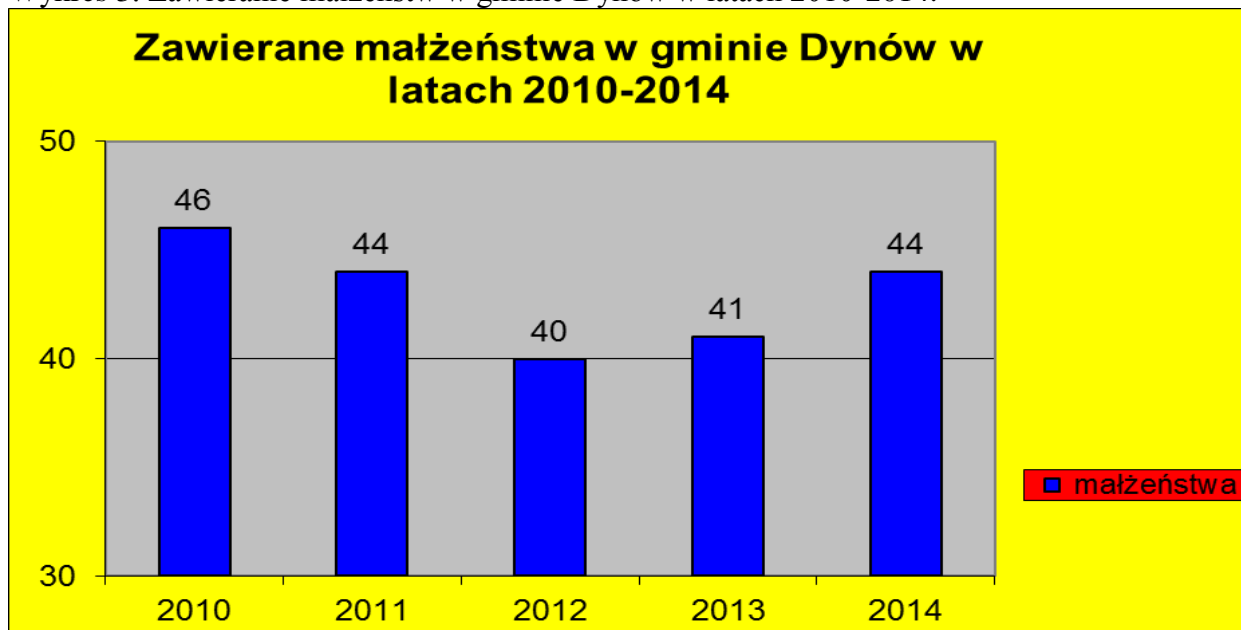
Źródło: Urząd Gminy Dynów

Ruch naturalny ludności to termin socjologiczny oznaczający zmiany w populacji ludzkiej na skutek zdarzeń naturalnych takich jak zawieranie związków małżeńskich, rozwodów, urodzeń i zgonów.

Pierwszym analizowanym czynnikiem są urodzenia i zgony w Gminie Dynów na przestrzeni lat 2010-2014. Analizując urodzenia w pierwszych trzech latach zauważamy tendencję wzrostową z 70 do 81 natomiast w 2013r. nastąpił spadek urodzeń o 16 dzieci do roku 2013, a w ostatnim wzrost do 70. W przypadku zgonów w pierwszych czterech latach widoczna jest tendencja spadkowa, natomiast w ostatnim analizowanym roku nastąpił wzrost zgonów.

Podsumowując na terenie Gminy Dynów przeważa przyrost naturalny ujemny, tylko w 2012r. był dodatni o 8 osób. 2010 rok był najbardziej niekorzystnym dla naszej gminy, ponieważ przyrost był ujemny o 12 osób, co świadczy o tendencji spadkowej liczby mieszkańców naszej Gminy.

Wykres 3. Zawieranie małżeństw w gminie Dynów w latach 2010-2014.

Źródło: Urząd Gminy Dynów, 2015r.

Kolejnym elementem analizy ruchu naturalnego w Gminie Dynów są małżeństwa. Na podstawie powyższego wykresu można zauważyć, że z roku na rok coraz to mniej osób decyduje się na związek małżeński. Dla porównania w 2006 roku było zawarte 83 związki małżeńskie. Natomiast w latach 2010-2014 liczba małżeństw waha się w granicy 40-46. Rozwód to kolejny czynnik ruchu naturalnego. Liczba rozwodów i separacji orzeczonych w Polsce w ostatnich latach dramatycznie rośnie, a dynamika tego wzrostu jest wyższa niż w wielu krajach Europy Zachodniej.

Tabela 3. Liczba rozwodów w województwie podkarpackim dla wsi

Rok	Liczba rozwodów w województwie podkarpackim dla wsi	Liczba małżeństw w województwie podkarpackim dla wsi
1990	371	9545
2000	410	6983
2010	744	7628
2011	903	7347
2012	893	7089

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Rzeszów

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Analizując liczbę małżeństw i rozwodów zawartych w województwie podkarpackim w latach 2010, 2011 i 2012 zauważalne jest, iż w przypadku małżeństw jest tendencja spadkowa natomiast w przypadku rozwodów rosnąca co jest niepokojącym zjawiskiem.

2.4 Przemysł

Gmina Dynów charakteryzuje się niewielką liczbą podmiotów gospodarczych, zajmując przedostatnie miejsce w zestawieniu z pozostałymi gminami powiatu rzeszowskiego. Według danych na 31.XII.2012 r. na terenie gminy działalność prowadziło 301 podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON, z czego 281 działało w sektorze prywatnym, natomiast 20 – w publicznym.

Tabela 4. Liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Dynów w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu rzeszowskiego.

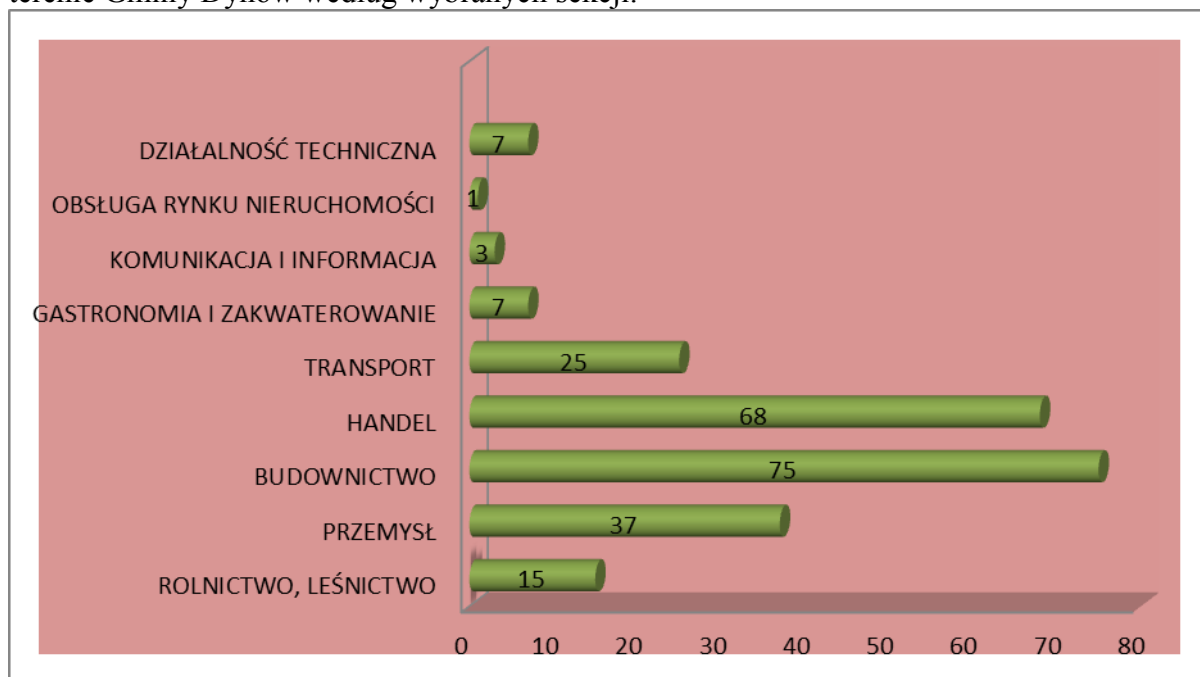
Gmina/Miasto	OGÓLEM	SEKTOR PUBLICZNY	SEKTOR PRYWATNY
Błażowa – m. i gm.	657	20	637
Boguchwała	1411	33	1378
Chmielnik	376	13	363
Dynów – miasto	418	27	391
Dynów – gmina	301	20	281
Głogów Małop. – m. i gm.	1463	36	1427
Hyżne	314	16	298
Kamień	308	20	288
Krasne	943	22	921
Lubenia	293	9	284
Sokołów Małop. - m. i gm.	921	50	871
Świlcza	1011	44	967
Tyczyn – m. i gm.	825	22	803
Trzebownisko	1447	43	1404

Źródło: *Województwo Podkarpackie. Podregiony, powiaty, gminy 2013*”, Wyd. US Rzeszów 2014, op. cit. s. 331.

Strukturę branż, w których działają podmioty prowadzące na terenie gminy działalność gospodarczą obrazuje poniższy wykres:

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON działające na terenie Gminy Dynów według wybranych sekcji.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Województwo Podkarpackie. Podregiony, powiaty, gminy 2013*”, Wyd. US Rzeszów 2014, op. cit. s. 340.

Tabela 5. Nowo rejestrowane podmioty gospodarcze na terenie Gminy Dynów w latach 2012 – 2014 (Ewidencja Działalności gospodarczej – UG Dynów).

SOŁECTWO	LATA		
	2012	2013	2014
BACHÓRZ	2	3	5
DĄBROWKA STARZEŃSKA	2	1	2
DYŁĄGOWA	0	1	0
HARTA	5	1	9
LASKÓWKA	0	0	2
ŁUBNO	3	3	6
PAWŁOKOMA	0	1	0
ULANICA	0	1	0
WYRĘBY	0	0	1

Źródło: UG Dynów 2015

Tabela 6. Likwidowane podmioty gospodarcze na terenie Gminy Dynów w latach 2012 – 2014 (Ewidencja Działalności gospodarczej – UG Dynów).

SOŁECTWO	LATA		
	2012	2013	2014
BACHÓRZ	3	2	0
DĄBRÓWKA STARZEŃSKA	0	0	0
DYŁĄGOWA	2	0	0
HARTA	6	1	5
LASKÓWKA	1	0	0
ŁUBNO	1	1	0
PAWŁOKOMA	0	1	1
ULANICA	1	4	0
WYRĘBY	0	0	0

Źródło: UG Dynów 2015

2.5 Rolnictwo

Gmina Dynów posiada dobre warunki dla rozwoju rolnictwa. Spotykamy tu głównie gleby gliniaste i gliniasto-ilaste, natomiast w Dolinie Sanu i w dolinach jego dopływów występują urodzajne mady rzeczne, korzystne dla rolnictwa i sprzyjające uprawie zbóż, ziemniaków i roślin pastewnych. Produkcja większości gospodarstw ukierunkowana jest na zaspokojenie własnych potrzeb.

Wykres 5. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Dynów

Źródło: Urząd Gminy Dynów, 2015r.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Gmina Dynów zajmuje obszar 11 904 ha co stanowi blisko 10% powierzchni ogólnej powiatu. Jest gminą wiejską o charakterze rolniczo-leśniczym co przedstawia powyższy wykres. Grunty orne zajmują największą powierzchnię Gminy aż 42%. Wiodącą funkcją Gminy jest rolnictwo, produkcja żywności oraz obsługa ludności i związane z tym osadnictwo. Na kolejny plan wysuwają się lasy i grunty leśne, które stanowią aż 40% ogólnej powierzchni. Wg. przyrodniczo leśnego podziału Polski lasy znajdujące się na terenie Gminy Dynów należą do nadleśnictwa: Dynów, Strzyżów i Kańczuga. Lasy składają się głównie z buka, modrzewia, jodły i dębu. Na najniższym poziomie klasyfikują się pastwiska, które stanowią 10% powierzchni, pozostałe grunty i nieużytki 5%, łąki jedynie 3% i najmniejszy udział w powierzchni tj. 0,1 % stanowią sady, którym nie sprzyja tutejszy klimat.

Na obszarze województwa podkarpackiego istnieją bardzo korzystne warunki do prowadzenia działalności rolniczej. Niewątpliwym atutem tego regionu jest małe zanieczyszczenie środowiska naturalnego i niewielka urbanizacja obszaru. Występują tutaj najlepsze gleby, agroklimat, rzeźba terenu i warunki wodne.

Podkarpacka produkcja rolnicza ma charakter wszechstronny i pod tym względem nie odbiega od normy krajowej. Pozycję dominującą zajmują zboża, które osiągają tutaj ponad 69% wszystkich zasiewów, oraz rośliny okopowe (ziemniaki) – 14,2% zasiewów. W hodowli zdecydowanie przeważa chów bydła, trzody chlewnej i koni.

Gmina Dynów jest gminą typowo rolniczą, w której rolnictwo stanowi najważniejszą gałąź lokalnej gospodarki. Jej powierzchnia geodezyjna wynosi 11 902 ha gruntów, w tym 6 761 ha użytków rolnych, 4 557 ha lasów i 584 ha pozostałych gruntów. W użytkach rolnych grunty orne stanowią 42%, lasy – 40%, a użytki zielone 13% powierzchni.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

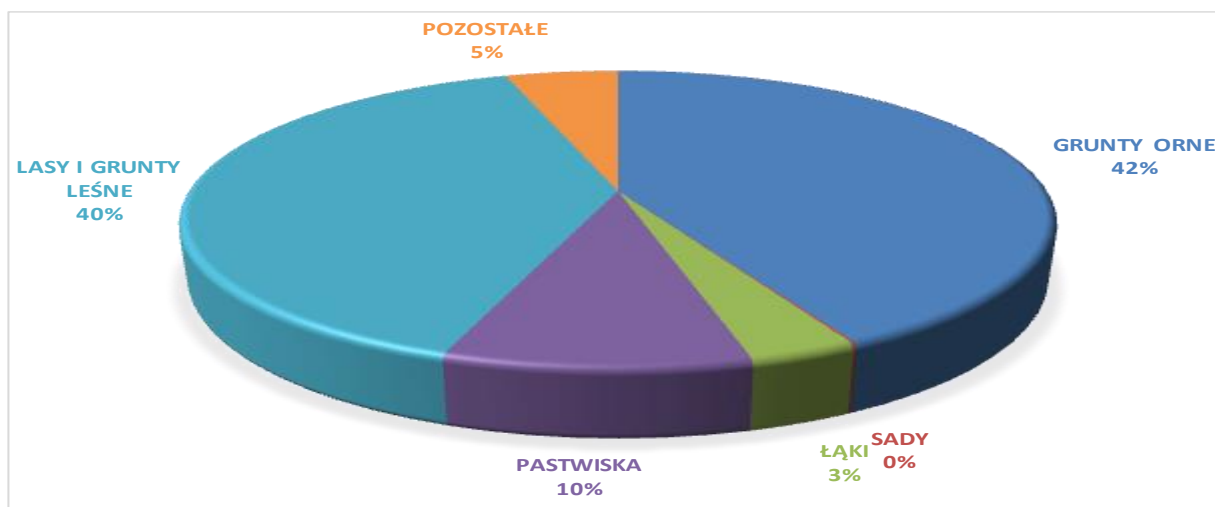
Tabela 7. Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych według rodzajów użytków Gminy Dynów na tle powiatu rzeszowskiego ziemskiego w 2014 roku.

Gmina/ Miasto	Grunty ogółem	Użytki rolne					Grunty leśne	Pozostałe grunty
		Razem	w tym					
			Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska		
		w ha						
Błazowa – m.	423	313	218	22	26	26	24	86
Błazowa – gm.	10837	6113	4311	103	278	1089	4095	629
Boguchwała – gm.	7985	6283	4532	64	675	753	1289	413
Chmielnik	5292	3616	2389	95	173	787	1377	299
Dynów – m.	2455	1896	1509	19	79	169	342	217
Dynów – gm.	11902	6761	4884	23	395	1113	4557	584
Głogów Małp. – m.	1371	514	355	2	79	34	574	283
Głogów Małp. – gm.	13099	7230	3873	14	1404	1567	5087	782
Hyżne	5126	3509	2653	18	190	446	1367	250
Kamień	7363	5149	3155	4	1041	730	2004	210
Krasne	3910	3306	2455	77	304	298	204	400
Lubenia	5491	3224	2316	50	88	621	1990	277
Sokołów Małp. – m.	1554	1335	929	2	295	69	49	170
Sokołów Małp. – gm.	11866	8020	4894	21	1287	1350	3445	401
Świlcza	11223	7930	4723	159	1721	888	2534	759
Trzebownik	9028	6242	3789	89	1071	862	1207	1579
Tyczyn – m.	967	741	506	38	54	102	79	147
Tyczyn – gm.	4935	3379	2307	155	123	603	1327	229

Źródło: <http://rzeszow.stat.gov.pl/dane-o-województwie/powiaty-938/rolnictwo-lesnictwo-srodowisko-2013-1351/>, [dostęp: 20.10.2015].

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wykres 6. Użytkowanie gruntów według granic administracyjnych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 8. Systematyka indywidualnych gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą w 2010 roku.

Gmina/Miasto	Liczba gospodarstw	0-1 ha	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	pow. 15 ha
Błazowa – m. i gm.	2306	870	1333	85	8	10
Boguchwała	2780	1522	1153	71	19	15
Chmielnik	1522	694	789	39	0	0
Dynów – miasto	533	165	324	32	5	7
Dynów – gmina	1444	287	871	236	31	19
Głogów Małop. – m. i gm.	2044	735	1163	127	9	10
Hyżne	1381	650	703	28	0	0
Kamień	1119	200	708	190	16	5
Krasne	1392	901	455	27	6	3
Lubenia	1269	559	684	26	0	0
Sokołów Małop. - m. i gm.	2293	544	1503	224	15	7
Świlecza	2327	1271	962	63	10	21
Trzebownik	2978	1847	1080	34	8	9
Tyczyn – m. i gm.	1929	1150	728	39	5	7

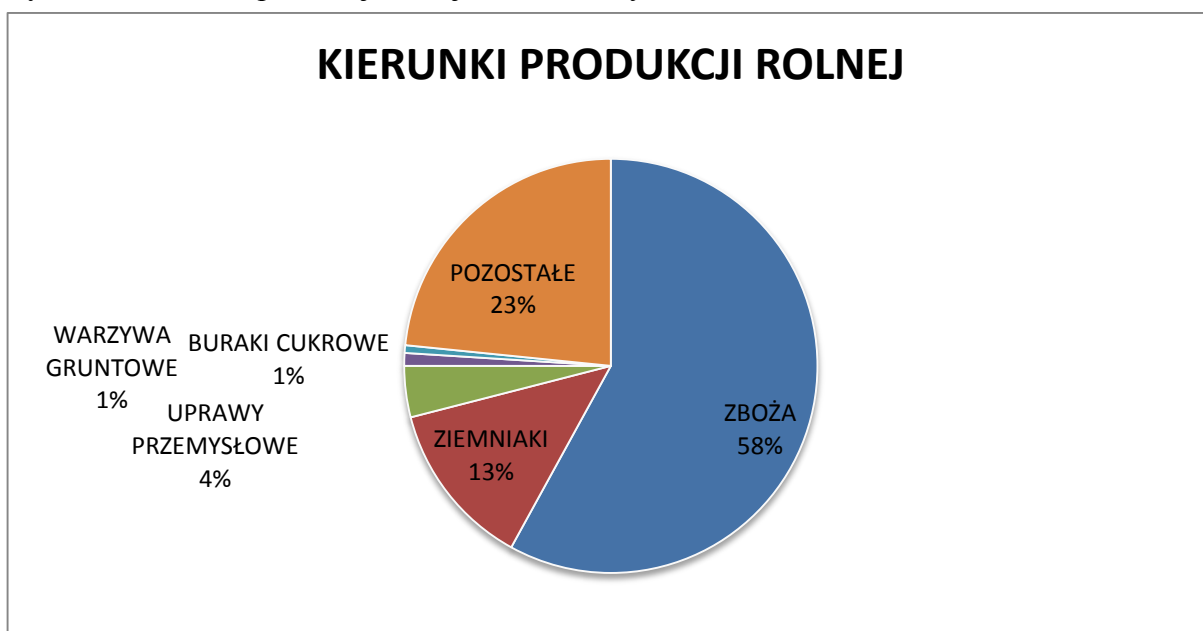
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Systematykę indywidualnych gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą na terenie gminy przedstawia powyższa tabela. Cechą charakterystyczną istniejących gospodarstw jest znaczne rozdrobnienie. Według danych statystycznych do 1 ha łącznie funkcjonuje 287 gospodarstw rolnych (20%). W przedziale od 1 do 15 ha znajduje się ich 1138, co stanowi aż (79%) gospodarstw ogółem. Jedynie 19 gospodarstw rolnych na terenie gminy posiada 15 ha i więcej (1%). Gospodarstwa te swoją produkcję przeznaczają głównie na własne potrzeby. Osiągnięte dochody nie są wystarczające na pokrycie kosztów utrzymania rodziny, dlatego też traktowane są jako dodatkowe źródło dochodów.

Na terenie Gminy występują korzystne warunki glebowe i klimatyczne do produkcji rolnej, sprzyjające uprawie zbóż, ziemniaków, buraków, roślin strączkowych, niektórych późnych warzyw.

Wykres 7. Kierunki produkcji rolnej w Gminie Dynów.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego.

Powierzchnia zasiewów w Gminie Dynów wynosi 2899,72 ha. W produkcji roślinnej na terenie gminy zdecydowanie dominuje uprawa zbóż, wynosi (58%) powierzchni upraw, w tym głównie pszenicy, owsa, żyta i jęczmienia. Kolejne miejsca w strukturze zasiewów zajmują kolejno: ziemniaki (13%), uprawy przemysłowe (4%) oraz buraki cukrowe i warzywa gruntowe po (1%).

Znaczna część gospodarstw specjalizuje się w produkcji wielokierunkowej, obejmującej wartość produkcji roślinnej, zwierzęcej, łącznie z produktami zużyтыми na pasze we własnym

gospodarstwie oraz produktami nierolniczymi pozyskiwanymi także w niektórych gospodarstwach. Produkcja rolnicza ze względu na narastające trudności ze zbytem produktów rolnych oraz niskie ceny staje się mało opłacalna dla rolników, w konsekwencji wzrasta ilość nieużytków rolnych.

Ze względu na niski poziom skażenia środowiska naturalnego Gmina posiada także bardzo dobre warunki do rozwoju produkcji ekologicznej. Obecnie grunty rolne uprawiane metodami ekologicznymi zajmują powierzchnię około 40 ha.

Warunki glebowo-klimatyczne gminy oraz struktura zasiewów i kierunki użytkowania gruntów uzasadniają dużą rangę hodowli zwierząt gospodarskich (krów i koni) oraz trzody chlewnej w produkcji rolnej gminy.

2.6 Migracje

Migracja jest to proces przemieszczeń przestrzennych ludzi, zmiany miejsca zamieszkania (pobytu) osób, które przenoszą się z miejsca pochodzenia (miejsca wyjazdu) do miejsca przeznaczenia (miejsca przyjazdu). Migracje wywoływane są przez takie zjawiska, jak słaby rozwój gospodarczy określonego kraju lub występujący na nim nadmiar siły roboczej.

Podział migracji ze względu na kierunek:

a) Migracje wewnętrzne.

Migracje dzielą się ze względu na obszar na jakim zachodzą. Migracje występujące w granicach jednego kraju nazywamy migracjami wewnętrznymi. Wyróżniamy następujące kierunki migracji wewnętrznych

- Ze wsi do miasta – proces rozpoczęty już w dobie średniowiecza (wędrowniacy bezrolnych chłopów do miast, w celu znalezienia pracy).

- Z miasta do wsi – taki rodzaj migracji obserwujemy obecnie w wysoko rozwiniętych krajach, takich jak na przykład kraje „starej” Unii Europejskiej. Może on być spowodowany chęcią oddalenia się mieszkańców od zanieczyszczonych centrów miast i zamieszkania w miejscach nie zanieczyszczonych lub mniej zanieczyszczonych.

b) Migracje zewnętrzne.

Migracje polegające na zmianie kraju zamieszkania (wyjazd za granicę i przyjazd z zagranicy), nazywamy migracjami zewnętrznymi.

Do przyczyn migracji zalicza się:

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- ekonomiczne - w celu poprawy warunków materialnych,
- wyjazdy turystyczne.

Tabela 9. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Gminie Dynów

Rok	Migracje wewnętrzne i zagraniczne						
	Zameldowania w ruchu wewnętrznym			Migracje na pobyt stały			
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Z miasta	Ze wsi	Z zagranicy
2010	50	19	31	52	30	20	2
2011	42	18	24	42	33	9	-
2012	43	24	19	43	28	15	-
2013	43	23	20	43	29	14	-
2014	54	27	27	54	29	25	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Rzeszów.

Tabela 10. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Gminie Dynów

Rok	Migracje wewnętrzne i zagraniczne						
	Wymeldowania w ruchu wewnętrznym			Migracje na pobyt stały			
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Do miast	Na wieś	Zagranica
2010	62	30	32	62	28	34	-
2011	72	36	36	72	46	26	-
2012	75	24	51	74	45	30	-
2013	69	34	35	71	46	23	2
2014	73	33	40	73	37	36	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Rzeszów

Tabela 11. Saldo migracji w Gminie Dynów

Rok	Ogółem
2010	-10
2011	-30
2012	-32
2013	-28
2014	-19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Rzeszów

Z danych z powyższych tabel analizowanych na przestrzeni lat 2010-2014 wynika, że saldo migracji, czyli różnica między przyływem a odpływem ludności w Gminie Dynów są ujemne. Najwięcej osób opuściło Gminę w 2012 roku tj. 32. W danych dotyczących zameldowania zauważamy, że więcej osób melduje się z miast niż ze wsi. Natomiast więcej osób wymeldowuje się aby zamieszkać w miastach. Może to świadczyć, iż młodzi wyjeżdżają do miast w poszukiwaniu pracy, a starsze społeczeństwo powraca na wieś aby odpocząć od zgiełku i hałasu.

2.7 Pracujący i bezrobotni

Bezrobocie to zjawisko polegające na tym, że pewna część ludzi zdolnych do pracy, poszukujących pracy i akceptujących istniejący poziom wynagrodzenia nie znajduje zatrudnienia. Prowadzi do zbiorowego niepokoju poprzez naruszenie bezpieczeństwa całych zbiorowości, poczucie własnej wartości. Zjawisko bezrobocia jest wyjątkowo dotkliwe i odczuwalne dla jednostki i rodziny, w której występuje, zmniejsza szanse na znalezienie pracy, powoduje degradację materialną i społeczną jednostek dotkniętych tym problemem i ich rodzin co z kolei prowadzi do społecznego wykluczenia. Najbardziej odczuwalne skutki społeczne bezrobocie wywołuje wobec młodych mieszkańców Gminy Dynów, którzy dopiero wkraczają w dorosłe życie zawodowe, ponieważ już na starcie spotykają się z brakiem pracy w gminie, powiecie nawet województwie co w konsekwencji prowadzi do ich wyjazdu za granicę w celu zarobkowym.

Rodzaje bezrobocia ze względu na przyczyny;

- Frykcyjne – tymczasowe, związane np. ze zmianą miejsca pracy, wchodzeniem na rynek pracy – bezrobocie to nie ma wpływu na stan gospodarki;
- Strukturalne – wynikające z niedostosowania kwalifikacji siły roboczej do potrzeb gospodarki, powodem może być także upadek niektórych gałęzi gospodarki czy branż;
- Technologiczne – wynikające z postępu technicznego i technologicznego, powodujących ogólny spadek popytu na pracę;
- Cykliczne – w okresie słabej koniunktury gospodarczej popyt na dobra i usługi maleje, firmy ograniczają zatrudnienie, wzrasta bezrobocie;
- Sezonowe – związane z sezonowością pracy, np. w rolnictwie.

Rodzaje bezrobocia ze względu na fakt rejestracji bezrobotnego wyróżnia się:

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- bezrobocie rejestrowane - dotyczy osób pozostających bez pracy zarejestrowanych w urzędach pracy oraz posiadających cechy określone ustawowo;
- bezrobocie ukryte - dotyczy osób, które nie chcą lub nie mogą się zarejestrować w urzędach pracy, ponieważ nie spełniają wszystkich kryteriów określonych w ustawie; pojawia się w sytuacji nad zatrudnienia (tzn. wykonywana praca wydaje się być zbędna, a zmniejszenie zatrudnienia nie wpływa na wielkość produkcji); najczęściej dotyczy rolnictwa.

Tabela 12. Bezrobotni w Gminie Dynów

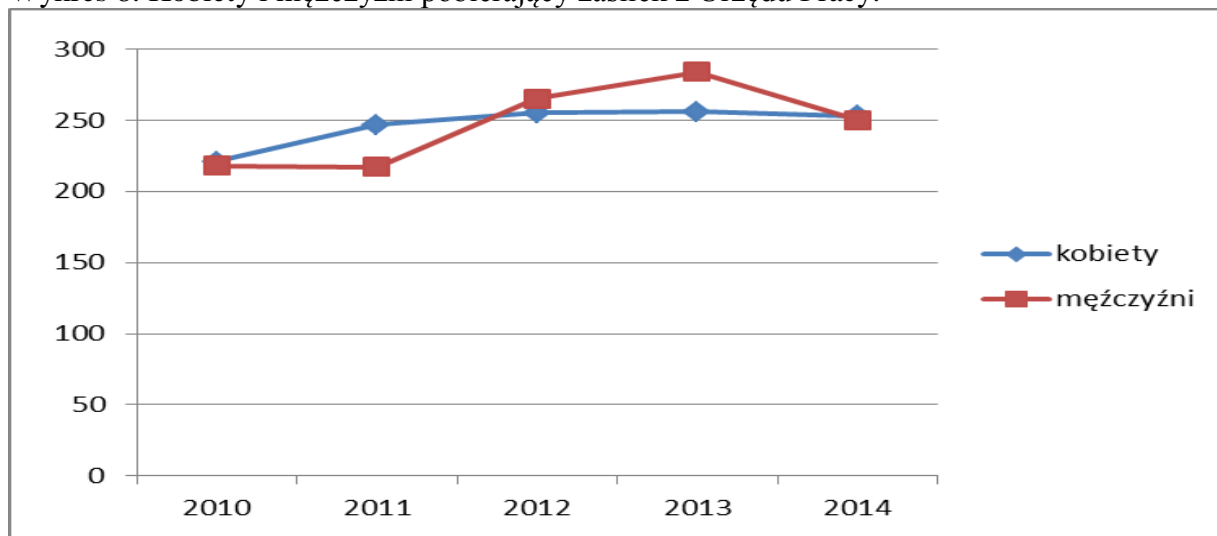
ROK	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Z prawem do zasiłku	Kobiety	Mężczyźni
2010	439	221	218	39	9	30
2011	464	247	217	45	18	27
2012	520	255	265	46	13	33
2013	540	256	284	42	13	29
2014	503	253	250	32	14	18

Źródło: GUS Rzeszów oraz Powiatowy Urząd Pracy Rzeszów

Mieszkańcy obszarów wiejskich pozostają grupą szczególnie zagrożoną problemem bezrobocia, które w dzisiejszych czasach jest jednym z głównych problemów współczesnego systemu gospodarczego.

Analizując poziom bezrobocia na przestrzeni ostatnich 5 lat pod kątem liczby osób zarejestrowanych możemy stwierdzić, że mamy do czynienia w pierwszych czterech latach ze stopniowym wzrostem bezrobocia, a w ostatnim z gwałtownym spadkiem. W pierwszym analizowanym roku tj. 2010 r. ogółem zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie pracy było 439 osób w tym 221 kobiet i 218 mężczyzn, z prawem do zasiłku 39 osób. Następne lata to stopniowy wzrost bezrobocia. W 2013r. zarejestrowanych było 540 osób w tym 256 kobiet i 284 mężczyzn. Natomiast 2014r. nastąpił gwałtowny spadek bezrobocia do 503 osób zarejestrowanych i 32 z prawem do zasiłku. Różnica pomiędzy ilością kobiet a mężczyzn bezrobotnych w latach 2010, 2012 i 2014 jest niewielka w granicach kilku osób natomiast w roku 2011 nastąpiła przewaga kobiet o 30 osób, a 2013 odwrotnie, mężczyzn było o 28 osób więcej. Ilość osób pobierających zasiłek jest niewielka, waha się w granicach między 32 a 46 osób.

Wykres 8. Kobiety i mężczyźni pobierający zasiłek z Urzędu Pracy.

Źródło: PUP Rzeszów

Z powyższego wykresu wynika, że ilość kobiet zarejestrowanych jako bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy na przestrzeni ostatnich 5 lat jest niezmienna tj. waha się w granicy kilku osób. Natomiast liczba mężczyzn jest zmienna. W pierwszych latach jest stała, w 2012 i 2013 roku rosnąca a w ostatnim spada i jest taka sama jak kobiet.

2.8 Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne i jego poprawa znajduje się w centrum oczekiwań każdego społeczeństwa, to pewne warunki i instytucje chroniące życie, zdrowie, mienie obywateli a także majątek ogólnonarodowy.

Zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, reguluje ustawa o samorządzie gminnym która traktuje powyższe jako zadania własne gminy.

Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są organy władzy administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, jak np. Policja, Ochotnicza Straż Pożarna.

Swój wkład w poprawę efektywności w/w służb mają również władze gminy, które w miarę swoich możliwości wspierają finansowo służby, wpływając tym samym na podnoszenie poziomu poczucia bezpieczeństwa mieszkańców naszej Gminy.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Celem zabezpieczenia realizacji zadań wynikających z ochrony przeciwpożarowej w budżecie Gminy zabezpiecza się środki finansowe z przeznaczeniem na utrzymanie jednostek OSP, zapewnienie ich gotowości bojowej, zakupu sprzętu przeciwpożarowego, wyszkolenie i prowadzenie remontów baz lokalowych.

Skuteczna walka z przestępczością nie może być prowadzona wyłącznie przez aparat policyjny przy jednoczesnej bierności społeczeństwa, gdyż poziom bezpieczeństwa mieszkańców zależy od prawidłowej współpracy wszystkich podmiotów uczestniczących w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Przestępczość zostawia za sobą ślad w funkcjonowaniu lokalnej społeczności.

Dane zawarte w poniższej tabeli przedstawiają ilość przestępstw zaistniałych na terenie gminy Dynów w latach 2012-2014.

Tabela 13. Przestępstwa w Gminie Dynów

Rodzaje przestępstw	2012	2013	2014
Rozboje	0	1	0
Bójki i pobicia	0	0	0
Przestępstwa narkotykowe	0	0	0
Uszkodzenia ciała	1	0	0
Kradzieże z włamaniem	15	12	4
Przemoc	5	6	4
Kradzieże	7	8	3
Niszczenie mienia	1	2	1
Krótkotrwałe użycie pojazdu	0	0	0
Fałszerstwo dokumentów	0	0	0
Razem przestępstw kryminalnych	29	29	12
Inne przestępstwa poza podstawowymi	21	9	15
Nietrzeźwi kierujący	5	8	6
Zabójstwo	0	1	0
Razem wszystkich przestępstw	55	47	33

Źródło: dane statystyczne z Komisariatu Policji w Dynowie

Z powyższego zestawienia wynika, że na terenie Gminy Dynów w latach 2012-2014 nastąpił nieznaczny spadek przestępstw kryminalnych. Najwięcej przestępstw dotyczyło kradzieży oraz kradzieży z włamaniem. Liczba przestępstw związanych z kategorią

nietrzeźwi kierowcy utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie. Ogólna ilość wszystkich przestępstw spadła na terenie Gminy Dynów w latach 2012-2014 o ponad 20 rozboje.

2.9 Kultura i sport

Funkcję Instytucji Kultury w Gminie Dynów pełni Gminna Biblioteka Publiczna w Dynowie z/s w Bachórze. Misja instytucji wypracowana w ramach Programu Rozwoju Bibliotek brzmi: „Odpowiadając na potrzeby mieszkańców - edukujemy, integrujemy, dbamy o lokalną kulturę i tradycję. Wspieramy zatrudnionych w bibliotece pracowników w rozwijaniu kompetencji zawodowych.”, a wizja „Biblioteka - przyjazna użytkownikom, promująca czytelnictwo i kulturę, dbająca o tradycję i współpracę.”

W strukturach GBP w Dynowie z/s w Bachórze działa 8 filii

Filia nr 1 w Dąbrówce Starzeńskiej – 3/10 etatu;

Filia nr 2 w Dylągowej – 3/10 etatu;

Filia nr 3 i 4 w Harcie – 1 etat;

Filia nr 5 w Laskówce – ½ etatu;

Filia nr 6 w Łubnie – 1 etat;

Filia nr 7 w Ulanicy – 2/5 etatu;

Filia nr 8 w Wyrębach 2/5 etatu .

Księgozbiór Biblioteki na koniec roku 2014 liczył 35 579 woluminów (od kilku lat systematycznie odmładzany), od 2011r. korzysta się z programu bibliotecznego Mak+, który zawiera księgozbiór biblioteki dostępny online, od początku roku 2015 prowadzona jest również rejestracja czytelników i wypożyczenie w tym systemie. Rokrocznie rejestrowanych jest około 1000 czytelników, z innych usług oferowanych przez bibliotekę typu: zajęcia, warsztaty, szkolenia, spotkania itp. rocznie korzysta około 6000 uczestników.

Biblioteka oprócz działalności podstawowej, ściśle współpracuje z Urzędem Gminy, miejscowymi organizacjami, szkołami, organizując życie kulturalno-oświatowe po przez spotkania autorskie, szkolenia, warsztaty itp. Organizuje lub współorganizuje wiele imprez lokalnych typu pikniki, rajdy, plenery, wycieczki jak również gminnych np. dożynki, konferencje naukowe. Biblioteka jest instytucją otwartą na współpracę z instytucjami i organizacjami społecznymi działającymi w naszej Gminie.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Dzięki uczestnictwie w Programie Rozwoju Bibliotek w chwili obecnej wszystkie placówki są wyposażone w sprzęt komputerowy. Poprzez aplikowanie do programów grantowych instytucja pozyskuje fundusze na uatrakcyjnienie swojej oferty.

Współpraca biblioteki z sektorem społecznym.

Przy GBP w Dynowie z/s w Bachórze działa Kapela Ludowa "Bachórzanie", Kapela Ludowa Młoda Harta oraz Orkiestra Dęta OSP Harta. Zespoły te uświetniają swą obecnością uroczystości Gminne jak również biorą udział w przeglądach, konkursach regionalnych i ogólnopolskich promując nasze tradycje i obrzędy.

Na terenie Gminy Dynów działa 9 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych (w każdej miejscowości), 6 organizacji pozarządowych: Stowarzyszenie Kobiet Wsi Bachórz, Towarzystwo Przyjaciół Dąbrówki Starzeńskiej, Stowarzyszenie Między Basztami, ZRYW Dylągowa, Towarzystwo Kultury i Rozwoju Wsi Harta, Stowarzyszenie Dolina Łubienki oraz 6 Kół Gospodyń Wiejskich: Dąbrówka Starzeńska, Dylągowa, Laskówka, Łubno, Ulanica i Pawłokoma.

2.10 Organizacje społeczne

Koła Gospodyń Wiejskich

W Gminie Dynów działa aktywnie 6 Kół Gospodyń Wiejskich.

1. Koło Gospodyń Wiejskich w Dąbrówce Starzeńskiej,
2. Koło Gospodyń Wiejskich w Dylągowej,
3. Koło Gospodyń Wiejskich w Laskówce,
4. Koło Gospodyń Wiejskich w Łubnie,
5. Koło Gospodyń Wiejskich w Pawłokomie,
6. Koło Gospodyń Wiejskich w Ulanicy.

Organizacje te swoją działalnością promują lokalne tradycje kulinarne oraz rękodzielnicze podczas różnego rodzaju targów, imprez lokalnych i regionalnych. Wszystkie są zrzeszone w Gminnym Zarządzie Kół Gospodyń. Dzięki ich działalności zachowywane są i przekazywane kolejnym pokoleniom tradycje wsi dynowskich.

Stowarzyszenia Lokalne:

Stowarzyszenie Kobiet Wsi Bachórz

Cele działania organizacji:

1. ochrona zanikających tradycji,

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

2. wspieranie wszelkich inicjatyw służących rozwojowi regionu i gminy,
3. organizowanie spotkań z ludźmi prezentującymi różne dziedziny życia,
4. poprawa jakości życia,
5. rozbudzanie zainteresowań do tradycji Pogórza Dynowskiego,
6. zaprezentowanie twórczości ludowej,
7. pogłębianie wiedzy na temat historii swojej miejscowości i gminy,
8. upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.

Towarzystwo Kultury i Rozwoju Wsi Harta

Cele działania organizacji:

1. inicjowanie, prowadzenie i popieranie wszelkiej działalności w zakresie rozwoju społecznego, gospodarczego, kulturalnego, oświatowego, naukowego, upowszechnianie i popularyzacja wiedzy o wszystkich przejawach życia społecznego, gospodarczego, kulturalnego i naukowego,
2. inicjowanie i popieranie działalności jak wyżej, podejmowanej przez inne organizacje i instytucje krajowe i zagraniczne,
3. współdziałanie przy aktywizacji gospodarczej gminy oraz wspólna praca na tym odcinku ze wszystkimi zainteresowanymi organizacjami i instytucjami,
4. szeroko rozumiana działalność kulturalna, w tym działania na rzecz zachowania i rozwoju lokalnej tożsamości, tradycji, obyczajów i dóbr kultury,
5. prowadzenia działalności wydawniczej, a w szczególności redagowanie i wydawanie pism, gazetek i ulotek oraz publikacji dotyczącej Harty,
6. aktywna walka z bezrobociem,
7. organizowanie kursów, szkoleń, poradnictwa zawodowego dla osób poszukujących pracy, prowadzenie pośrednictwa pracy,
8. prowadzenie kursów edukacyjnych, zajęć, szkoleń, konkursów i innych działań mających na celu podniesienie poziomu w nauce, korepetycji, kursów języków obcych, kursów komputerowych, świadczenie pomocy w zakresie powstawania różnego rodzaju kółek zainteresowań,
9. promocja talentów dzieci wybitnie uzdolnionych wywodzących się z Harty oraz tworzenie funduszu stypendialnego,
10. ochrona środowiska; propagowanie ekologii i zdrowego trybu życia; realizacja programów profilaktycznych,

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

11. działalność na rzecz rozwoju aktywności turystycznej Harty. Dbanie o rozwój fizyczny społeczeństwa, szczególnie dzieci i młodzieży,
12. działania na rzecz osób niepełnosprawnych,
13. upowszechnianie wartości chrześcijańskiej w życiu publicznym,
14. kreowanie postaw patriotycznych oraz zasad moralnych i etycznych. cd. wd. Statutu.

Stowarzyszenie "Dolina Łubienki"

Celem stowarzyszenia jest promocja i rozwój obszarów wiejskich, organizowanie wszelkich form edukacji oraz zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży, osób dorosłych i osób niepełnosprawnych, a także promocja zdrowia i zdrowego stylu życia. Celem jest również wspieranie przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego wsi, tworzenie nowych miejsc pracy oraz propagowanie i podejmowanie działań na rzecz ekologii i ochrony środowiska, a także mobilizowanie mieszkańców do aktywnego udziału w procesach rozwoju regionu. Działania stowarzyszenia mają również na celu inicjowanie, opracowywanie, konsultacje i aktualizacje w zakresie przygotowywania projektów związanych z realizacją programów rozwoju obszarów wiejskich.

Towarzystwo Przyjaciół Dąbrówki Starzeńskiej

Zasadniczym celem TPDS jest kształcenie aktywności społecznej, zainteresowań artystycznych, sportowych i turystycznych dzieci, młodzieży i dorosłych, dumy ludowej i narodowej. Troska o zachowanie tradycji śpiewaczych, tanecznych, teatralnych, rzemiosła ludowego. Stwarzanie nowych źródeł dochodu i miejsc pracy dla mieszkańców wsi. Godnego wypoczynku dla turystów pieszych i zmotoryzowanych. Zatrószczenie się o odnowę parku przy zamku Starzeńskich i odbudowę zamku oraz upamiętnienie miejsc historycznych na terenie wsi i zagospodarowanie nabrzeży Sanu w celach rekreacyjnych. Czynienie starań o wytyczenie ścieżek przyrodniczych i szlaków turystycznych.

Stowarzyszenie "Zryw" z Dylągowej

Cele działania organizacji:

1. opracowanie i prowadzenie projektów edukacyjnych,
2. prowadzenie działalności oświatowej i opiekuńczej na rzecz dzieci i młodzieży,
3. wspieranie udziału młodzieży w życiu publicznym,
4. promocja i organizacja wolontariatu,

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

5. prowadzenie działalności turystycznej i krajoznawczej,
6. podejmowanie i wspieranie wszelkiego rodzaju inicjatyw mających na celu poprawę stanu środowiska, wdrażanie rozwoju zrównoważonego oraz propagowanie świadomości ekologicznej,
7. integracja środowisk ekologicznych,
8. rozwój wiedzy o środowisku przyrodniczym - jego zagrożeniach, metodach przeciwdziałania i poprawy stanu środowiska,
9. ochrona środowiska naturalnego,
10. reprezentowanie interesów producentów, przetwórców i dystrybutorów produktów ekologicznych wobec władz, instytucji i organizacji,
11. popularyzowanie rolnictwa ekologicznego oraz jego produktów w kraju i na rynku UE,
12. pomoc członkom stowarzyszenia w organizacji rynku rolnego i marketingu produktów ekologicznych oraz ich dystrybucji,
13. działania na rzecz wielokierunkowego rozwoju wsi,
14. współpraca z instytucjami, placówkami naukowymi i służbami pracującymi na rzecz rolnictwa ekologicznego w kraju i za granicą,
15. podejmowanie działań służących pomocy osobom niepełnosprawnym w zakresie dostosowania infrastruktury turystycznej, agroturystycznej i publicznej do ich potrzeb,
16. organizowanie wycieczek dla dzieci i młodzieży, w tym m.in. kolonii, półkolonii i zimowisk,
17. promocja wsi, gminy, powiatu, województwa i kraju poprzez krzewienie kultury, pielęgnowanie polskości, promowanie potraw regionalnych, organizowanie spotkań z twórcami ludowymi,
18. upowszechnianie kultury, kultury fizycznej i sportu,
19. promocja i propagowanie inicjatyw gospodarczych w sferze rozwoju odnawialnych źródeł energii, to jest źródeł wykorzystujących w procesie przetwarzania energii z wiatru, promieniowania słonecznego, energii geotermalnej,
20. ciąg dalszy zgodnie ze statutem.

Stowarzyszenie „Między Basztami” z Dąbrówki Starzeńskiej

Celem Stowarzyszenia jest:

1. ochrona dziedzictwa historyczno–kulturowo–przyrodniczego oraz rewitalizacja zespołu parkowo - zamkowego w Dąbrówce Starzeńskiej;

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

2. wspieranie wspólnot i społeczności lokalnych w podejmowaniu i realizacji inicjatyw oddolnych;
3. podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
4. wspieranie działalności z zakresu nauki, oświaty, edukacji i wychowania, kultury, religii, gospodarki i turystyki;
5. wspieranie działalności z zakresu szeroko pojętej ekologii, ochrony flory i fauny oraz dziedzictwa przyrodniczego (ochrona różnorodności biologicznej);
6. wspieranie kultury fizycznej i sportu;
7. działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka,
8. działalność związana z rozwojem świadomości społecznej, przeciwdziałaniem patologiom społecznym i uzależnieniom,
9. ochrona i promocja zdrowia i zdrowego trybu życia.

Stowarzyszenia o zasięgu ponadlokalnym

Lokalna Grupa Działania Pogórze Przemysko – Dynowskie

Stowarzyszenie działa na obszarze 7 Gmin: Dubiecko, Dynów gmina, Dynów miasto, Jawornik Polski, Krzywca, Markowa, Rokietnica.

Cel działania organizacji:

1. opracowanie i realizacja lokalnej strategii rozwoju (LSR),
2. podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych oraz ich czynny udział w opracowaniu i realizacji LSR,
3. upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich położonych w obszarze działania LGD,
4. propagowanie działań na rzecz realizacji LSR w obszarze działania LGD, pozyskiwanie partnerów i źródeł finansowania LSR, w tym z programów pomocowych,
5. promocja obszarów wiejskich położonych w obszarze działania LGD,
6. udzielanie wsparcia mieszkańcom obszaru objętego LSR w zakresie przygotowania projektów i pozyskiwania środków na ich realizację, w tym z programów pomocowych.

Lokalna Organizacja Turystyczna „Pogórze Travel”

Przedmiotem działalności LOT "Pogórze Travel" jest promocja Pogórzy, w tym szczególnie - kreowanie i upowszechnianie ich wizerunku jako rozpoznawalnej marki turystycznej, jako krainy atrakcyjnej turystycznie w kraju i za granicą: wspieranie rozwoju przedsiębiorczości turystycznej, podnoszenie efektywności ekonomicznej podmiotów świadczących usługi dla turystów, wzrost znaczenia turystyki w gospodarce i rozwoju gmin i powiatów, oraz rozwój obszarów wiejskich. Do przedmiotu działalności LOT "Pogórze Travel" należy również prowadzenie działań w zakresie: kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji, ochrony dziedzictwa krajobrazowo-przyrodniczego, podtrzymywania tradycji narodowej i regionalnej, pielęgnowania polskości, rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, prowadzenie działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, rozwój nauki, edukacji, oświaty i wychowania sportu i rekreacji, usług prozdrowotnych, edukacji ekologicznej, agroturystyki, promowania produktów lokalnych i regionalnych.

2.11 Ochotnicze Straże Pożarne

Są organizacjami zajmującymi się prewencją i walką z pożarami oraz pozostałymi zagrożeniami dla zdrowia i życia ludzkiego, dobytku oraz środowiska naturalnego, oraz usuwaniem skutków klęsk żywiołowych i katastrof. W Gminie Dynów jest dziewięć jednostek straży pożarnej: OSP Bachórz, OSP Dąbrówka Starzeńska, OSP Dylągowa, OSP Harta, OSP Laskówka, OSP Łubno, OSP Pawłokoma, OSP Ulanica, OSP Wyłęby.

2.12 Służba zdrowia

W mieście Dynów funkcjonuje Przychodnia Rejonowa w ramach ZOZ w Rzeszowie, a także „Centrum Medyczne Dynmed”, posiadająca umowę z NFZ. W Przychodni Rejonowej zatrudnionych jest 20 lekarzy, w tym 8 lekarzy rodzinnych i 3 stomatologów oraz lekarze specjaliści: 3 chirurgów, 1 neurolog, 3 ortopedów, 2 ginekologów. Zatrudnionych jest także 13 pielęgniarek (w tym 6 pielęgniarek środowiskowych) oraz 2 położne (w tym 1 położna środowiskowa).

W Przychodni „Centrum Medyczne Dynmed” zatrudnionych jest 7 lekarzy rodzinnych oraz lekarze specjaliści: 1 neurolog, 1 logopeda, 1 kardiolog, 1 lekarz rehabilitacji, 1 urolog, a także 9 pielęgniarek.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na terenie Gminy Dynów znajdują się 4 Punkty Lekarskie w następujących miejscowościach:

Tabela 14. Zestawienie Punktów Opieki Medycznej w poszczególnych sołectwach gminy.

Miejscowość	Liczba Punktów Opieki Medycznej	Liczba lekarzy rodzinnych	Liczba lekarzy specjalistów	Liczba stomatologów	Liczba pielęgniarek
Bachórz	1	1	0	0	1
Dąbrówka Starzeńska	0	0	0	0	0
Dylągowa	1	1	0	0	1
Harta	1	2	0	1	2
Laskówka	0	0	0	0	0
Łubno	1	2	0	0	1
Pawłokoma	0	0	0	0	0
Ulanica	0	0	0	0	0
Wyłęby	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Dynów.

Większość mieszkańców Gminy Dynów korzysta z Przychodni Rejonowej w Dynowie oraz z Przychodni „Centrum Medyczne Dynmed”.

2.13 Turystyka

Na ocenę atrakcyjności turystycznej Gminy Dynów mają wpływ m.in.:

- walory krajobrazowe jej położenia na terenie Pogórza Przemysko-Dynowskiego, przy trakcie węgierskim - "Cesarski Gościniec" - droga wiodąca z Przemyśla do Dukli przez Bachórz, Ulanicę, Łubno, Wyłęby, oraz na trasie przejazdu jednej z nielicznych w kraju kolejki wąskotorowej Przeworsk-Dynów (stacja Bachórz),
- bogactwo flory i fauny objęte formami ochrony takimi jak Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego, Przemysko – Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Obszarami NATURA 2000 w tym specjalny obszar ochrony siedlisk pn. „Rzeka San” i Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków pn. „Pogórze Przemyskie”,
- czyste, nieskażone przemysłem powietrze i środowisko przyrodnicze,

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- podtrzymywana i promowana przez lokalną społeczność tradycja folklorystyczna i kulinarna regionu,
- zachowane zabytki nieruchome: Zabytkowe budowle kościelne: Harta - kościół św. Mikołaja, Dylągowa - kościół św. Zofii, Łubno - kościół św. Jana Chrzciciela, Bachórz - kościół św. Wojciecha, przydrożne kapliczki, Zespół Zamkowo-Parkowy w Dąbrówce Starzeńskiej obejmujący teren parku z zachowanymi ruinami zamku, kaplicą rodową Starzeńskich, parkiem z alejami grabowymi, pozostałości dworskie w Bachórzcu oraz starodrzew "Dębina" kryjący kopiec grobowy ostatnich właścicieli Bachórzca – Skrzyńskich, architektura drewniana wsi.

Formy turystyki w Gminie Dynów

- wycieczki rowerowe,
- wędrówki, spacery powiązane np. z grzybobraniem, Nordic walking,
- paralotnictwo,
- jazda konna,
- wypoczynek nad Sanem w tym spływy kajakowe, wędkarstwo,
- zwiedzanie zespołu zamkowo-parkowego w Dąbrówce Starzeńskiej.

Szlaki rowerowe i ścieżki przyrodnicze

Gminne trasy rowerowe

W 2012r. w ramach projektu realizowanego przy współfinansowaniu ze środków UE w ramach RPO WP 2007-2013 wytyczono na terenie gminy trasy rowerowe „Pagórki Pogórza Dynowskiego” biegnącą przez Bachórz i Laskówkę (szlak zielony o długości około 17 km), oraz „Zakolem Sanu” wiodącą przez Dąbrówkę Starzeńską, Dylągowę i Pawłokomę (szlak niebieski o długości około 27 km).

Trasy będą dolinami i wzgórzami skąd widać piękno Pogórza Dynowskiego, ponad wody Sanu i przez lasy gdzie można zaobserwować chronione gatunki roślin i zwierząt. Na trasach mijamy miejsca pamięci, zabytkowe kapliczki i krzyże oraz wiejską zabudowę.

Ścieżka przyrodnicza KOPANINY – oferta edukacyjna Nadleśnictwa Dynów.

Znajduje się w leśnictwie Dąbrówka. Długość ścieżki - ok. 3 km. Czas przejścia to 2-2,5 h. Ścieżka rozpoczyna się przy odkrywce geologicznej Nadleśnictwa. Przedstawia główne zagadnienia leśnictwa takie jak - charakterystyka lasów Pogórza, rola mikrosiedlisk w lesie,

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

rola martwego drewna w ekosystemie leśnym, ochrona lasu przed zwierzyną, pozyskanie drewna i wiele innych. Trasa ścieżki jest średnio trudna, w części występuje bardzo strome zejście. Koniecznie należy zabrać ze sobą dobre obuwie terenowe. Nieopodal ścieżki znajduje się pole biwakowe Niezapominajka.

Gmina na szlakach turystycznych

Do najbardziej znanych szlaków turystycznych przebiegających przez Gminę Dynów należy zaliczyć:

- Szlak Architektury Drewnianej, trasa sanocko-dynowska,
- Szlak kulinarny „Podkarpackie Smaki” , trasa bieszczadzko – pogórzańska,
- Szlak wodny „Błękitny San”,
- Szlak militarny „Linia Mołotowa,”
- Wschodni Szlak Rowerowy „GreenVelo”,
- Szlak turystyczny po Pogórzu Przemyskim i Górach Słonnych (zielony i niebieski),
- Szlak turystyczny po Pogórzu Strzyżowskim i Dynowskim (niebieski i żółty).

Najważniejsze zabytki, które warto zobaczyć to:

- resztki zabytkowego zespołu parkowo – dworskiego w Bachórze,
- Kościół Parafialny pw. Św. Wojciecha, w którego skład wchodzi kościół neoromański wybudowany w 1871-1873r. dzwonnica z końca XIX w. w Bachórze,
- kopiec rodu Skrzyńskich w Bachórze,
- kolejkę wąskotorową w Bachórze,
- zespół kościelny w Harcie z lat 1779-1804,
- kapliczki z przełomu XIX i XX wieku w Harcie,
- malownicze ruiny zamku w Dąbrówce Starzeńskiej,
- kaplica grobowa Starzeńskich z końca XIX wieku w Dąbrówce Starzeńskiej,
- pozostałości murów obronnych z II połowy XVI wieku w Dąbrówce Starzeńskiej,
- murowany neoromański kościół pw. Św. Zofii pochodzący z lat 1906-1911 w Dylągowej,
- pomnik, krzyż i dwie tablice z nazwiskami ofiar upamiętniającymi tragiczne wydarzenia z 1945r. w Pawłokomie.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Baza noclegowa i gastronomiczna

Położenie gminy sprawia, że gospodarstwa agroturystyczne mogą stanowić doskonałą „bazę wypadową” dla jednodniowych wycieczek w stronę Bieszczad, Przemyśla, Łańcuta, Krosna itp.

Od 2004r. liczba gospodarstw, które podjęły się prowadzenia działalności agroturystycznej wzrosła o 100%. W chwili obecnej funkcjonuje w gminie 11 takich gospodarstw, w tym 5 w Bachórze, po 2 w Harcie i Dąbrówce Starzeńskiej i po 1 w Ulanicy i Dylągowej. Co do bazy gastronomicznej jedynym punktem w tej branży jest działająca Karczma „Pod Semaforem” w Bachórze.

Kompleks Rekreacyjno- Sportowy "Pod Dębiną" w Bachórze

Na terenie Gminy Dynów w bardzo bliskiej odległości od stacji kolejki wąskotorowej Bachórz od 2012 r. funkcjonuje Kompleks Rekreacyjno - Sportowy, zwany też stacją wodną ponieważ znajduje się na szlaku kajakowym nad Sanem. Kompleks tworzą boiska do siatkówki i siatkówki plażowej, kort tenisowy, pole namiotowe, zadaszony budynek z dużym grillem (stoły, ławki) oraz zaplecze sanitarne (toalety, prysznice) istnieje możliwość podpięcia przyczep kempingowych i rozbicia namiotów. Całość jest oświetlona. Wydzielono dróżki prowadzące nad San i parkingi. Obiekt wykorzystywany jest do organizacji gminnych imprez takich jak pikniki, Dożynki. Chętnie wynajmują go osoby prywatne (w 2014r. obiekt był wynajęty 20 razy w sezonie letnim).

Dostępność turystyczna w Gminie Dynów dla osób niepełnosprawnych.

Dostępność obiektów dla osób starszych i niepełnosprawnych w branży turystycznej wymaga poprawy i przygotowania w tym zakresie odpowiedniej oferty. Wiele osób potrzebuje dodatkowego wsparcia, by móc w pełni skorzystać z rozrywki i atrakcji turystycznych. Zwiększając dostępność oferty zwiększa się grupę klientów.

Rola Związku Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego.

Celem promocji turystycznej regionu gminy Dynów, Krzywca, Dubiecko, Dydnia, Nozdrzec oraz miasto Dynów, powołały w czerwcu 1996 roku Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego. Jego zadaniem jest pomoc w realizacji zadań publicznych tworzących go gmin, udostępnianie informacji turystycznej oraz podejmowanie działań, które przyspieszą rozwój turystyki i ochrony środowiska tego terenu.

3. Problemy społeczne w Gminie Dynów

3.1 Inwentaryzacja problemów społecznych w Gminie Dynów

Identyfikacja problemów społecznych na terenie Gminy Dynów została dokonana poprzez wykorzystanie podstawowych narzędzi statystycznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dynowie, Powiatowego Urzędu Pracy w Rzeszowie, Ewidencji Ludności Gminy Dynów, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Do głównych problemów społecznych Gminy zalicza się bezrobocie, niepełnosprawność, problemy alkoholowe, problemy ludzi starszych. Każdy z wymienionych wskaźników adresowany jest do wybranej grupy odbiorców wśród których są: dzieci i młodzież, osoby bezrobotne, rodziny wielodzietne, osoby z problemem alkoholowym, osoby starsze, samotne oraz niepełnosprawne.

Problemy społeczne Gminy można mierzyć różnymi wskaźnikami: wysokością dochodu, poziomem i strukturą konsumpcji, warunkami mieszkaniowymi i innymi zasobami materialnymi.

Poniższa tabela przedstawia obszary i identyfikację problemów społecznych w Gminie Dynów.

Tabela 15. Inwentaryzacja problemów społecznych w Gminie Dynów

Katalog problemów społecznych w gminie	Analiza problemów społecznych w gminie	Prognoza zakresu potrzeb - możliwość ich realizacji w przyszłości
LUDNOŚĆ 1. Bezrobocie	- brak miejsc pracy, - brak kwalifikacji, - ukryte bezrobocie wśród rolników, - brak edukacji, doradztwa, - brak chęci do pracy, oczekiwanie na pomoc,	- szansą dla rozwiązania sytuacji byłoby tworzenie na terenie gminy nowych miejsc pracy, wspieranie i tworzenie małej przedsiębiorczości,
2. Starzejące się społeczeństwo	- zmniejszenie się liczby urodzeń, - migracje ludzi młodych do dużych miast, - osłabianie więzi rodzinnych,	- organizacja usług opiekuńczych, - tworzenie miejsc rekreacyjnych, - w celu spędzania wolnego czasu, - łatwiejszy dostęp do opieki medycznej,
3. Alkoholizm (pijaństwo)	- zaniedbanie rodziny wynikające z nieobecności w domu,	- działanie klubu AA, - działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

		-szkolenia mające na celu zwiększenie świadomości skutków spożywania alkoholu,
4.Brak organizacji czasu wolnego powodujące chuligaństwo	-brak zainteresowania i kontroli rodziców nad dziećmi, - brak ofert na zajęcia, - brak miejsc spotkań młodzieży, -brak organizacji skupiających młodzież,	- wykorzystanie istniejących lokali, -doposażenie ich w sprzęty elektroniczne, -otwarcie w odpowiednich godzinach, -współpraca z istniejącymi organizacjami, -zachęcenie młodzieży do wolontariatu, - pozyskiwanie fachowców, - organizowanie szkoleń, kursów,
5.Brak opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi		
6.Brak przedszkoli na wsi	-duża odległość od większych ośrodków miejskich, - trudna sytuacja rodziny,	-współpraca z fundacjami,
7.Brak fachowej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej	- brak środków,	- współpraca z fundacjami, -zaangażowanie samorządu i zainteresowanych rodziców,
	-brak środków finansowych, - brak sprzętu, lokalu,	-propozycja wynagrodzenia za czas dojazdów,
TURYSTYKA	-brak bazy turystycznej i rekreacyjnej, -brak środków finansowych, pozwalających wykorzystać walory gminy,	-atrakcyjność turystyczną, krajobrazy oraz czyste środowisko w połączeniu z bazą turystyczną dałoby szansę na pozyskanie większej liczby turystów,
ROLNICTWO	- rozdrobnienie gospodarstw, - brak przetwórstwa,	- możliwość produkcji rolnej i przetwórstwa, -pozyskiwanie wysokojakościowych produktów rolniczych pod względem ekologicznym,
OŚWIATA	-brak kompleksów sportowych, -niedostateczny poziom wyposażenia sal sportowych, - brak motywacji samych uczniów,	-promowanie zdrowego stylu życia, -zapewnienie funduszy na nowocześniejsze wyposażenie obiektów sportowych, -zwiększenie aktywności fizycznej wśród uczniów.

Źródło: opracowanie własne GOPS Dynów

3.2 Hierarchizacja problemów społecznych uznanych za dominujące

Mianem problemu społecznego określa się zjawisko niekorzystne dla społeczności, w której występuje, oceniane przez tą zbiorowość jako zagrażające, niebezpieczne, konieczne

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

do wyeliminowania. Na terenie Gminy Dynów najczęściej występujące problemy to związane z:

- organizacją czasu wolnego,
- starzejącym się społeczeństwem,
- alkoholizmem,
- bezrobociem.

Tabela 16. Problemy dominujące w Gminie Dynów

PROBLEM	POTRZEBY	BARIERY
BRAK ORGANIZACJI CZASU WOLNEGO DLA DZIECI (SZKOŁY PODSTAWOWE I GIMNAZJA) BRAK ZORGANIZOWANIA FORM CZASU DLA MŁODZIEŻY STARSZEJ W TYM BEZROBOTNEJ	<ul style="list-style-type: none"> -diagnoza, -zapotrzebowanie na sport, naukę, kulturę, zajęcia artystyczne, zajęcia przedszkolne, -dotarcie do informacji o miejscach pracy i możliwości ich zorganizowania, -szkolenia informacyjne, -zapotrzebowanie na sport kulturę, -zajęcia ze specjalistą, 	<ul style="list-style-type: none"> -brak środków finansowych na zabezpieczenie kadry, -brak odpowiedniego wyposażenia, lokum, -brak miejsc spotkań, -brak kadry instruktorów, -brak motywacji,
OSOBY STARSZE ZAMKNIĘTE WE „WŁASNYM ŚWIECIE „, STARZEJĄCE SIĘ SPOŁECZEŃSTWO	<ul style="list-style-type: none"> -dotarcie z odpowiednimi propozycjami, -dzielenie się doświadczeniami, - integracja pokoleń, -zapewnienie kontaktu z ludźmi, -pomoc sąsiedzka, -organizowanie opieki medycznej w miejscu zamieszkania, -organizowanie życia kulturalnego typu imprezy okolicznościowe, spotkania osób o różnych hobby, 	<ul style="list-style-type: none"> -brak środków, -brak transportu, -brak organizatorów, -brak lokalu, -różnorodność oczekiwań, -bierność i brak chęci do działań, -brak miejsc spotkań, -brak organizacji skupiających seniorów,
ALKOHOLIZM	<ul style="list-style-type: none"> -diagnoza (określenie skali problemu), -szkolenia w zakresie wsparcia dla osób uzależnionych, -wsparcie dla całej rodziny (psychologiczne, pedagogiczne), 	<ul style="list-style-type: none"> -ukryty alkoholizm, -nieświadomość własnego uzależnienia i jego skutków, -poczucie wstydu, -brak motywacji do podjęcia leczenia, -brak informacji,

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

BEZROBOCIE	-stworzenie miejsc pracy, -szkolenia, -przekwalifikowania, -kształcenie zawodowe w potrzebnych specjalnościach, -punkt informacji na temat prac sezonowych,	-brak informacji, -brak miejsc pracy w miejscu zamieszkania, -wiek, -przerost ambicji, -zatrudnienia na „czarno”,
-------------------	---	--

Źródło: opracowanie własne GOPS Dynów

Problemy społeczne charakteryzują się występowaniem na masową skalę skrajnie trudnych sytuacji w życiu jednostek i rodzin. Źródła problemów społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmie życia zbiorowego, które generują deprivację i poniżenie szerokich warstw ludzi.

Brak organizacji czasu wolnego w dużym stopniu sprowadza się do: sięgania po różnego rodzaju używki, izolacji od otoczenia, utracie szans rozwoju bądź doskonalenia swoich zainteresowań i umiejętności, uzależnień od sprzętów elektronicznych i Internetu. Proces starzejącego się społeczeństwa niesie ze sobą negatywne skutki w postaci samotności, większej zachorowalności mieszkańców z czym wiąże się także niepełnosprawność oraz brak poczucia sensu życia, przydatności i pomocniczości.

Ze zjawiskiem tym związane są także migracje, które powodują osłabienie więzi rodzinnych.

W najbliższych latach proces starzejącego się społeczeństwa może spowodować pogorszenie się jakości życia w Gminie i zmniejszenie dobrobytu.

Kolejnym problemem jest alkoholizm, który w dużej mierze wiąże się z dysfunkcjami w rodzinie, problemami wychowawczymi, ukrytym i jawnym problemem przemocy domowej.

Z bezrobociem łączą się także problemy w rodzinach, migracje, eurosieroctwo, zła sytuacja gospodarcza, patologie społeczne (alkoholizm, kradzieże, włamania, rozbój, samobójstwa, narkomania, itp.).

3.3 Stopień nasilenia problemów społecznych w Gminie Dynów

W każdej zbiorowości ludzkiej możemy zauważyć występowanie problemów społecznych. Począwszy od ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, w tym również z powodu starości, bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

gospodarstwa domowego, poprzez różnego rodzaju patologie, z tą różnicą, że występuje odmienny stopień nasilenia tego samego problemu w różnej zbiorowości społecznej.

Gmina Dynów zaliczana jest do gmin wiejskich i jak każda jednostka gminna boryka się ze swoimi problemami, które nie występują na ogół w izolacji od siebie, ale są ze sobą sprzężone, jeden problem pociąga za sobą kolejny.

Tabela 17. Ilość osób korzystających z pomocy społecznej w zależności od przyczyny ubiegania się o takie świadczenie

Powód trudnej sytuacji życiowej	2011		2012		2013		2014	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Ubóstwo	99	334	96	298	106	350	129	454
Sieroctwo	-	-	-	-	-	-	0	0
Bezdomność	-	-	-	-	1	2	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	85	477	83	469	75	430	76	437
Bezrobocie	172	691	169	676	180	723	158	636
Niepełnosprawność	110	403	117	421	110	399	108	360
Długotrwała choroba	135	460	141	480	115	386	120	379
Bezradność w sprawach opiek.-wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	105	461	100	442	95	411	93	388
W tym: rodziny niepełne	52	162	46	139	43	148	42	124
Rodziny wielodzietne	79	505	78	463	72	419	66	389
Przemoc w rodzinie	0	0	3	8	4	11	1	1
Alkoholizm	14	45	13	46	13	41	6	18
Narkomania	-	-	-	-	-	-	-	-
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	7	4	15	2	5	5	19
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	-	-	-	-	-	-
Zdarzenia losowe	-	-	1	1	3	8	4	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Dynowie

Analizując powyższą tabelę można stwierdzić, że w gminie Dynów wzrosła ilość osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa natomiast zmniejszyła się częstotliwość korzystania z pozostałych przyczyn wymienionych w w/w tabeli.

Najwięcej rodzin korzystało z pomocy GOPS w Dynowie w roku 2011 a najmniej w 2014 roku. Później zauważamy tendencję malejącą.

3.4 Ubóstwo

Ubóstwo to zjawisko o dużym zasięgu zarówno lokalnym jak i globalnym, które powoduje dysfunkcje społeczne, dezorganizację życia jednostki jak i społeczeństwa przejawiające tendencję wzrostowe i budzące ogólne zainteresowanie, a także naciski społeczne w kierunku przeciwdziałania mu.

Pomimo, że badania nad ubóstwem prowadzone są już od ponad wieku, nie istnieje jedna, powszechnie akceptowana definicja opisująca tę trudną i bolesną kwestię społeczną, która dobrze wyjaśniałaby zjawisko biedy, a dzięki temu wskazywałaby bezsporne metody i środki przeciwdziałania ubóstwu.

Bank Światowy definiuje ubóstwo jako „niemożność osiągnięcia minimalnego standardu życiowego”. Według definicji EWG (Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej): *ubóstwo odnosi się do osób, rodzin lub grup osób, których środki materialne, kulturalne i socjalne są ograniczone w takim stopniu, że poziom ich życia obniża się poza akceptowane minimum w kraju zamieszkania*. Natomiast w świadomości społecznej ubóstwo funkcjonuje jako „brak dostatecznych środków do życia, bieda, niedostatek”.

Istnieje wiele mierników ubóstwa powodujących znaczne różnice w podawaniu jego rozmiarów i głębokości. Sposób analizy zjawiska biedy zależy, bowiem od sposobu jego pojmowania oraz przyjętych kryteriów ubóstwa.

W Polsce dla określenia linii ubóstwa stosuje się, m.in.:

1. minimum socjalne – jest w Polsce głównym miernikiem ubóstwa, opartym na kryterium niskich dochodów. Wartość jego obliczana jest przez Instytut Pracy i Spraw Społecznych. Odnosi się do umownie ustalonego poziomu zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych jednostki w zakresie żywienia, ubrania, higieny, ochrony zdrowia, wyposażenia mieszkania, kultury, oświaty, wypoczynku czy transportu. Minimum socjalne nie jest uważane za próg ubóstwa, ale za granicę wyznaczającą sferę niedostatku i ostrzegającą przed ubóstwem.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

2. minimum egzystencji (inaczej nazywane ubóstwem bezwzględnym lub absolutnym) uważane jest za próg ubóstwa. Uwzględnia ono jedynie te potrzeby, których zaspokajanie nie może być odłożone w czasie (żywność, odzież, dach nad głową, podstawowa ochrona zdrowia) a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia i zagrożenia życia. Często nazywane jest ono skrajnym ubóstwem.

Zarówno minimum socjalne, jak i egzystencjalne ustalane są przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych na podstawie wyceny elementów spożycia arbitralnie uznanych za niezbędne.

3. granica ubóstwa relatywnego – stanowi 50% średnich miesięcznych wydatków ogółu gospodarstw domowych z uwzględnieniem skali ekwiwalentności. Ten pomiar ubóstwa stosowany jest przez Urząd Statystyczny krajów Unii Europejskiej (EUROSTAT).
4. subiektywna granica ubóstwa – wyznaczana, tzw. metodą lejdejską – odpowiada ona poziomowi dochodów deklarowanych przez respondentów jako ledwie wystarczające.
5. oficjalna granica ubóstwa (nazywana inaczej urzędową linią ubóstwa lub ustawową granicą ubóstwa) – wyznaczana jest przez wysokość minimalnej emerytury. Jest to kwota, która zgodnie z ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

Bieda dotyka ludzi z różnych przyczyn i w bardzo różny sposób. Ma ona zazwyczaj strukturę socjalną, tzn. określone grupy społeczne są silniej nią dotknięte lub zagrożone. Wynika ona z bezradności samotnych, bezdomnych, starszych a także z chwilowej lub trwałej dysfunkcji rodziny, utraty pracy lub inwalidztwa.

We współczesnym świecie, gdzie zjawisko biedy jest bardzo powszechne, rośnie potrzeba zapobiegania i przeciwdziałania jego skutkom.

Strategia aktywnego przeciwdziałania ubóstwu powinna stanowić integralny element polityki społeczno – gospodarczej państwa, samorządów i władz lokalnych. To właśnie samorzady terytorialne, zgodnie z przepisami ustawy samorządowej, są głównymi odpowiedzialnymi za rozwiązywanie problemów społecznych. Ich rola polega zarówno na wspieraniu środowisk najbardziej potrzebujących jak również na aktywizacji ludzi i wyposażaniu społeczności lokalnych w umiejętności pozwalające na wywieranie większego wpływu na własne życie.

Na terenie Gminy Dynów ubóstwo jest jednym z głównych powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Klientami są głównie osoby i rodziny o niskich kwalifikacjach zawodowych, osoby bezrobotne jak również osoby nieposiadające stałego źródła dochodu. Wzrost kosztów utrzymania i niskie dochody są głównymi przyczynami ubiegania się o pomoc finansową.

3.4.1 Dziedziczenie biedy

Bieda występuje od zawsze i dotyka znaczną część naszego społeczeństwa. Prawdopodobieństwo bycia ubogim zwiększają takie czynniki jak bezrobocie w rodzinie (zwłaszcza długotrwałe) indywidualne deficyty, wielodzietność, niski poziom wykształcenia, zamieszkiwanie na wsi lub w małym mieście. Brak pracy powoduje bierność społeczno-zawodową, zaburza poczucie bezpieczeństwa i zmusza do innych form aktywności, w tym do uzależnień i działań chuligańskich. Ubóstwo, bezrobocie i marginalizacja społeczna stanowią zróżnicowane i wieloaspektowe problemy, które powodują wiele negatywnych skutków, mających wpływ nie tylko na rzeczywistość i jakość egzystencji rodziny ale również na jakość funkcjonowania przyszłych pokoleń.

Polska wieś rozwija się znacznie wolniej od miasta stąd jej cywilizacyjne i gospodarcze opóźnienie, które powoduje społeczno-ekonomiczne problemy dotyczące całej populacji.

Na wsi żyje w Polsce ok. 38%, ogółu ludności, ale mieszka tu także ok. 46% wszystkich polskich dzieci i około 42% ogółu ludności w wieku poprodukcyjnym. Na wsi mieszka także 45% zarejestrowanych w Polsce bezrobotnych (ok. 1, 1 mln). Liczbę osób objętych bezrobociem ukrytym ocenia się również na ponad 1 mln osób.

Innym problemem środowiska wiejskiego jest brak lub niski poziom wykształcenia ludności oraz brak kwalifikacji zawodowych, dzięki którym mogliby podjąć pracę.

Życie w ubóstwie oznacza nie tylko niedostatek pewnych dóbr, takich jak dostęp do kształcenia i systemu edukacji, które w efekcie dają człowiekowi możliwości konkurencyjności na rynku pracy. To także egzystencja w subkulturze nędzy, zepchnięcie na margines. Sytuacja taka wiąże się z kumulacją wielu negatywnych zjawisk towarzyszących biedzie: izolacją społeczną, utrwalaniem się sytuacji i przekazywaniem jej z pokolenia na pokolenie.

Z mechanizmem dziedziczenia biedy wiąże się syndrom szczyrzego gniazda, który charakteryzuje się ostrą walką o przetrwanie między członkami grupy, a jednocześnie silnym lękiem przed odrzuceniem przez grupę. Lęk przed kolejnym dniem i ciągła walka o byt pozbawiają jednostkę zdolności do poprawy swojej sytuacji. Z dziedziczeniem biedy wiąże się wyuczona bezradność która charakteryzuje się przekonaniem jednostki, iż bez względu na to jak będzie działać, nie jest w stanie zmienić swojego położenia. Prowadzi to do obniżenie poczucia własnej wartości, poczucie braku własnej sprawczości, brak motywacji, poczucie zagrożenia. Nasilające się zjawisko dziedziczenia biedy wskazuje na konieczność podejmowania działań, adresowanych szczególnie dla dzieci i młodzieży, mających na celu

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

skuteczne wsparcie procesu edukacji, umożliwienie jak najszerszego dostępu do szkolnictwa na najwyższym poziomie, eliminowanie zjawiska wypadania z systemu szkolnego lub ograniczania aspiracji edukacyjnych z powodu złej sytuacji materialnej i życiowej rodziny ucznia. Dzieci i młodzież są grupą, która najczęściej doświadcza ubóstwa.

Rodziny, które przez dłuższy czas korzystają z pomocy społecznej GOPS, często przekazują wzorce zachowań swoim dzieciom. Zjawisko dziedziczenia biedy uzależnione jest w dużej mierze od zmian zachodzących w psychice młodego człowieka. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest instytucją, w której dokonuje się koncentracja problemów dotkniętych biedą mieszkańców wsi Gminy Dynów. Pracownicy socjalni poprzez bezpośredni kontakt z takimi ludźmi posiadają orientację dotyczącą zjawiska biedy i ubóstwa nie tylko na poziomie jednostki ale i w skali lokalnej.

Sytuacja mieszkańców wsi Gminy Dynów jest niezwykle ciężka, gdyż zdobycie pracy dla poszukujących zatrudnienia jest bardzo trudne, co wiąże się także z brakiem możliwości przekwalifikowania się. Ta sytuacja w powiązaniu z różnego rodzaju życiowymi okolicznościami m.in. choroby, niepełnosprawność, rozpad rodziny dodając do tego uzależnienia, niezaradność życiową, prowadzi do zjawiska uzależnienia się od pomocy społecznej. Bieda wśród dzieci to wielowymiarowe upośledzenie, niedożywienie, podatność na choroby, trudne warunki nauki, wczesnie podejmowana praca zarobkowa często kosztem nauki, ograniczone kontakty rówieśnicze, wyrzeczenia, a także upokorzenia.

Schematy dziedziczenia ubóstwa:

- rozpoczęcie w bardzo młodym wieku przy niskim poziomie wykształcenia i bez okresu nauki, pracy,
- wejście na stałe w sferę pracy zwykle fizycznej bez możliwości podnoszenia swoich kwalifikacji,
- niski dochód, bardzo skromny standard życia, mieszkanie w warunkach niskiego poziomu higieny i częste zmiany miejsca zamieszkania, dorywcza praca kobiety poza domem,
- dzieci: niski poziom wykształcenia, przedwczesne podjęcie pracy, trudności materialne,
- utrata głównego źródła dochodu, niska emerytura, korzystanie z państwowej opieki społecznej.

Szansą na poprawę tej sytuacji jest usamodzielnienie i poprawa warunków bytowych poprzez edukację, podnoszenie kapitału ludzkiego, zwiększanie dostępu do dobrej edukacji, wzmacnianie kondycji i zdrowia młodego pokolenia. Formami wsparcia realizowanymi na

terenie naszej gminy są: dofinansowywanie do dożywiania w szkołach, pomoc rzeczowa w postaci wyprawki szkolnej czy pomoc stypendialna.

GOPS udziela także poradnictwa w sytuacjach trudnych, kryzysowych. Do walki z ubóstwem i biedą na terenie gminy włączają się także lokalne organizacje pozarządowe organizujące m.in. dobroczynne akcje w postaci zbiórek darów dla potrzebujących (żywność, odzież, przybory szkolne itp.).

3.5 Sieroctwo

Pojęcie sieroctwa może mieć obecnie szeroki zakres znaczeniowy dlatego coraz częściej dla określenia jego rodzaju używa się przymiotników: naturalne (biologiczne) lub społeczne. Przez sieroctwo naturalne rozumie się taką sytuację kiedy rodzice dziecka nie żyją. W przypadku sieroctwa społecznego dziecko pozbawione jest opieki rodzicielskiej z innych powodów, najczęściej należą do nich alkoholizm, rozkład pożycia małżeńskiego, bieda, choroby psychiczne lub fizyczne rodziców. Konkretnie sytuacje osierocenia różnią się od siebie znacznie np. dziecko, które faktycznie pozbawione jest właściwej opieki ze strony rodziców może nadal z nimi zamieszkiwać przez co pozostaje z nimi w kontakcie i formalnie jest pod ich opieką. Natomiast pobyt dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej powoduje, że nie ma ono poczucia przynależności do wspólnoty rodzinnej, ponieważ jego kontakty z rodziną są najczęściej rzadkie i niesystematyczne. Termin "sieroctwo społeczne" jest czasem używany jako określenie stanu psychicznego dziecka, które ma "poczucie sieroctwa", przeżywa fakt odtrącenia emocjonalnego, chociaż jego potrzeby fizyczne są zaspokajane, wyrasta w domu rodziców i pod ich formalną opieką. Możemy mieć zatem do czynienia również z subiektywnym poczuciem sieroctwa. Analogicznie do pól sieroctwa naturalnego można by wyodrębnić pól sieroctwo społeczne a więc te sytuacje, w których funkcje rodzicielskie pełni tylko jedno z rodziców, drugie zaś jest nieobecne w życiu dziecka, np. dzieci w rodzinach rozbitych. Na terenie Gminy Dynów problem sieroctwa nie występuje.

3.6 Bezdomność

Za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i nie zameldowaną na pobyt stały. W rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach

osobistych, także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkiwania.

Podobnie jak sieroctwo na terenie Gminy Dynów problem bezdomności występuje bardzo rzadko.

3.7 Niepełnosprawność i długotrwała choroba

Osoba niepełnosprawna to osoba, której sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi.

Na terenie gminy notuje się niewiele zakładów pracy zatrudniających osoby niepełnosprawne, miejsc gdzie te osoby mogłyby spędzać czas wolny, jak również mieć bezpośredni dostęp do rehabilitacji. Dużym problemem dla takich osób jest także brak specjalistycznej opieki medycznej, co obok braku pieniędzy przyczynia się do pogłębiania tych problemów.

Według ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza „niezdolność do pracy w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z funduszu ubezpieczeń społecznych albo zaliczenie do grupy inwalidów lub legitymowanie się stopniem niepełnosprawności w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych”. Niepełnosprawność to każde ograniczenie bądź niemożność prowadzenia aktywnego życia w sposób lub w zakresie uznawanym za typowy dla człowieka.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej, społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawność oznacza „trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”. Zgodnie z w/w ustawą dla osób w wieku 16 lat i więcej ustalono 3 stopnie niepełnosprawności ustalane przez powiatowe i wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności:

- znaczny stopień niepełnosprawności,
- umiarkowany stopień niepełnosprawności,
- lekki stopień niepełnosprawności.

Do *znacznej stopnia niepełnosprawności* zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającej, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki oraz pomocy innych osób, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Do *umiarkowanego stopnia niepełnosprawności* zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. Do *lekkiego stopnia niepełnosprawności* zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Osoba niepełnosprawna może też legitymować się równoważnym orzeczeniem innych organów orzekania:

- orzeczenie o grupie inwalidzkiej Komisji do spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia,
- orzeczenie o niezdolności do pracy lekarza orzecznika ZUS,
- orzeczenie o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym KRUS.

Niepełnosprawność to czynnik, który często powoduje pogorszenie się sytuacji finansowej osób i rodzin. Niskie świadczenia rentowe, wzrastające koszty utrzymania, wysokie koszty związane z leczeniem i rehabilitacją powodują, iż osoby i rodziny dotknięte problemem niepełnosprawności częściej muszą korzystać z pomocy GOPS z powodu niemożności zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych. Dużym problemem są także bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych, jak również w budynkach użyteczności publicznej, które nie tylko utrudniają, ale i wręcz uniemożliwiają uczestnictwo w normalnym życiu.

Analizując powyższe tabele jasno wynika, że prawie znaczna część klientów GOPS w Dynowie oraz wielu innych mieszkańców gminy boryka się z problemami wynikającymi z niepełnosprawności. W związku z powyższym priorytetowym działaniem ze strony służb pomocy społecznej jest udzielanie takiego wsparcia osobom i rodzinom osób niepełnosprawnych, które w sposób skuteczny umożliwi im pełnienie ról społecznych oraz poprawi jakość ich życia. Grupą osób niepełnosprawnych, w stosunku do których przede wszystkim powinna zostać skierowana pomoc to osoby starsze oraz samotnie mieszkające.

3.8 Bezradność w sprawach opiekuńczo–wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym problem rodzin niepełnych i wielodzietnych.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, oraz związane z tym nieracjonalne dysponowanie budżetem domowym jest dużym problemem klientów pomocy społecznej w Gminie Dynów.

Z bezradnością związane są: problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, niedojrzałość emocjonalna rodziców, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym.

Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym dziecka, w którym odbywa się pierwotny proces socjalizacji, dziecko nabywa nowe umiejętności i przygotowuje się do życia w społeczeństwie. Zaburzona struktura rodziny, która najczęściej występuje wśród klientów GOPS, ujemnie wpływa na rozwój i sytuację dziecka, co pociąga za sobą różnego rodzaju dysfunkcje m.in. zachowania agresywne, buntownicze, konfliktowe, brak empatii w stosunku do rówieśników, łamanie obowiązujących i społecznie akceptowanych obyczajów, norm i wartości.

Dysfunkcje te wiążą się najczęściej z takimi problemami jak:

- uzależnienie od alkoholu,
- przemoc domowa,
- zanik więzi społecznej i rodzinnej,
- trudności w przestrzeganiu obowiązującego systemu normatywnego.

Z zaburzeniem funkcji opiekuńczych wiąże się także wielodzietność rodzin, a co za tym idzie problem ubóstwa.

Rodziny wielodzietne w badaniach społecznych to najczęściej rodziny z trojgiem dzieci.

Z licznych badań przeprowadzonych w Polsce sytuacja rodzin wielodzietnych pod względem ekonomicznym, zdrowotnym i edukacyjnym jest najtrudniejsza, a to one stanowią o potencjale demograficznym Polski.

Rodzina niepełna składa się z jednego z rodziców (matki lub ojca) i przynajmniej z jednego dziecka niezależne od wieku i stanu cywilnego.

Śmierć jednego z rodziców, rozwód czy separacja powodują znaczne przekształcenie struktury rodziny, zaburza jej prawidłowe funkcjonowanie. Odpowiedzialność za opiekę i wychowanie dziecka spada na barki jednego rodzica.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Istnienie rodzin niepełnych wiąże się z nadumieralnością mężczyzn, co jest szczególnie zauważalnym zjawiskiem na wsi.

Ostatnią z przyczyn powstawania rodzin niepełnych jest czasowa nieobecność jednego z rodziców co związane jest z wyjazdami zawodowymi lub coraz częstszymi wyjazdami za granicę jednego z rodziców w celach zarobkowych. Czasowa nieobecność może być także związana z pobytem w zakładzie karnym lub dłuższym pobytem w szpitalu.

Pomoc społeczna skupia się przede wszystkim na dostarczaniu rodzinom wielodzietnym niepełnym, borykającym się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, talonów na zakup żywności oraz opłacaniu rachunków np. za energię, dofinansowaniu do artykułów szkolnych, finansowaniu posiłków w szkołach. Rozszerzana jest współpraca z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami i kościołem w zakresie udzielania pomocy rodzinom. W planach jest także zwiększenie ich dostępu do kultury, poszerzenie współpracy ze szkołami w sprawie stypendiów, poradnictwo psychologiczne oraz udzielania informacji o programach pomocowych PFRON.

3.9 Klęska żywiołowa lub ekologiczna i zdarzenia losowe

Pomoc społeczna ma na celu także umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie ciężkiej sytuacji związanej ze stratami poniesionymi w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej z czym wiążą się także zdarzenia losowe. Pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji.

W analizie problemów społecznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dynowie od 2012 roku nie było klientów którzy uzyskali pomoc ze względu na w/w temat.

3.10 Alkoholizm

Nadużywanie napojów alkoholowych jest w dzisiejszych czasach jednym z najważniejszych problemów. Narastające zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców gminy, nie respektuje wieku ani płci. Alkoholizm nie jest problemem indywidualnym, dotyczy całej rodziny, stanowi zagrożenie dla funkcjonowania sfery emocjonalnej członków rodziny, często prowadzi do przemocy. Alkoholizm można leczyć. Efekty uzależnione są od chęci uzależnionego oraz motywacji. Wychodzenie uzależnionych z alkoholizmu powinien

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

zapewnić osobie chorej lokalny system rozwiązywania problemów alkoholowych koordynowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Podstawą prawną działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982r. nowelizowana dnia 28 marca 2003r. Na terenie Gminy Dynów działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która swoją pracę opiera o przyjęty Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zasadniczym celem w/w Programu jest „konstruowanie i realizacja lokalnych zasad polityki społecznej poprzez podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspieranie działalności organizacji społecznych”. Dodatkowo program zawiera „integrację poprzez leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz przemoc dla dzieci wychowujących się w rodzinie z problemem alkoholowym a tym samym rozwój świetlic socjoterapeutycznych i zapewnienie im właściwej organizacji czasu wolnego, poprzez dostosowanie i wyposażenie obiektów sportowych i oświatowych oraz prowadzenie odpowiednich programów zajęć pozalekcyjnych, przyczyni się do właściwego i zdrowego rozwoju młodego pokolenia. Program Profilaktyki jest opracowywany każdego roku i zatwierdzany przez Radę Gminy. W 2015 roku w/w Program jest kontynuacją i rozwinięciem działań prowadzonych na terenie naszej gminy w poprzednich latach.

Głównymi założeniami Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2015 rok przyjętego Uchwałą Rady Gminy Nr V (19) 2015 z dnia 22 stycznia 2015r. jest:

- „zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych w szczególności dla dzieci i młodzieży,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej”.

W naszej Gminie z programu który prowadzony jest przez Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Dynów w latach od 2012-2014 korzystało 23 osoby. W/w byli wzywani na posiedzenia komisji oraz kierowani na terapię do specjalisty. Aby powiodło się musi tego chcieć osoba dotknięta tym nałogiem, bez odpowiedniej determinacji ze strony tej osoby nie uda się niczego osiągnąć albo też wyleczenie będzie miało charakter tymczasowy i po pewnym czasie osoba poddana terapii wróci do nałogu. W czasie terapii pracuje się nad zmianą funkcjonowania alkoholika.

3.11 Przemoc w rodzinie

Obecnie problem społeczny na terenie Gminy Dynów stanowi przemoc. Przemoc jest to wywieranie wpływu zarówno na proces myślowy, zachowanie, jak i stan fizyczny danej jednostki bez jej aprobaty. Mamy do czynienia z przemocą w rodzinie, w grupie rówieśniczej, a nawet z przemocą w miejscu pracy. Przemoc możemy podzielić na:

- Przemoc fizyczną: jest stosunkowo łatwa do rozpoznania. Najczęściej przyjmuje postać zewnętrznych obrażeń skóry: zranienia, krwiaki, sińce, obrzęki, oparzenia, które są wynikiem bicia przedmiotami, kopania, wykręcania rąk, szarpania, ciągnięcia za ciało, za włosy, popychanie o ściany, przypalenia, klucia, nacinania ciała, szczypania, mocnego wstrząsania ciała, rzucanie różnymi przyborami przywiązanie w celu ograniczenia swobody. Jest to wywieranie presji na proces myślowy, zachowanie i stan fizyczny jednostki bez jej przyzwolenia przy użyciu siły fizycznej.
- Przemoc psychiczną: jest to wywieranie wpływu na proces myślowy, stan fizyczny, zachowanie jednostki bez jej zgody przy pomocy środków komunikacji interpersonalnej (czyli np. groźba, obraza słowna, molestowanie słowne).
- Przemoc seksualną: swym zasięgiem obejmuje złożone działania do których zalicza się za równo niechciane seksualne uwagi lub gesty, przez wymuszanie pożycia seksualnego aż do fizycznego uszkodzenia ciała. Najczęściej połączona jest z przemocą fizyczną i psychiczną, choć nie muszą występować jednocześnie.
- Przemoc finansową (ekonomiczną): polegająca na uzależnieniu się ofiary od partnera, która szczególnie podatna jest na przemoc. Przykładami tego rodzaju przemocy są np.: ograniczenie dostępu do pieniędzy, informacji o stanie finansowym rodziny, zmuszanie do proszenia o najniższe środki, kłamstwa na temat zasobów rodziny, niedopuszczanie do pracy zarobkowej, wykradanie pieniędzy itp.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Działania przemocowe występują we wszystkich środowiskach i rodzinach niezależnie od statusu materialnego, pozycji społecznej i miejsca zamieszkania. Sprawcami przemocy są zarówno mężczyźni jak i kobiety. Osoby stosujące przemoc we własnym domu nie zdają sobie sprawy ze swego zachowania, nie dopuszczają też do wiadomości próśb i błagań bliskich o zaprzestaniu dręczenia fizycznego i psychicznego najbliższych, dlatego niezbędne jest objęcie ich specjalistycznymi programami terapeutycznymi. Główny problem polega jednak na tym by nakłonić i przekonać ich do konieczności korzystania i uczęszczania na tego typu zajęcia.

Przemoc domowa jest dysfunkcją rodziny i prowadzi do wielu tragedii życiowych. Należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną powodując szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Adresatami przemocy są: - ofiary przemocy, głównie kobiety, - sprawcy przemocy, - społeczność lokalna gminy Dynów, - świadkowie przemocy, jednostki instytucjonalne i służby zobowiązane do udzielenia pomocy. Zgodnie z Ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie gminy zostały zobligowane do tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenia poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, opracowywania i realizacji programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz prowadzenia gminnych ośrodków wsparcia. W związku z tym Uchwałą Rady Gminy Nr VI (34) 2011 z dnia 28.06.2011r. przyjęto Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Dynów, którego głównym celem jest przeciwdziałanie przemocy rodzinnej w Gminie Dynów. Zadania zawarte w w/w programie realizowane są przez Zespół Interpersonalny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który został powołany przez Wójta Gminy Dynów zarządzeniem nr VI (34) 2011 z dnia 28.06.2011r. Zadania Zespołu Interdyscyplinarnego w Dynowie:

- diagnoza problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnienie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi:

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dynowie,
- policjanci,
- kuratorzy sądowi,
- przedstawiciele Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- nauczyciele.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dynowie obserwuje niepokojące zjawisko narastania przemocy rodzinnej wśród mieszkańców tut. Gminy. Potwierdzają to analizy „Niebieskich Kart” prowadzonych przez ZI w Dynowie. Poniższa tabela przedstawia zakres przemocy na terenie Gminy Dynów. Do 2014r. do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 12 Niebieskich Kart, z których część zostało zakończonych pozostałe są w trakcie realizacji. Częściej sprawcami przemocy są mężczyźni. W większości przypadków przemoc jest związana z nietrzeźwością sprawcy.

Tabela 18. Ilość założonych niebieskich kart na terenie gminy Dynów z podziałem na osoby doświadczające przemocy.

Ilość „Niebieskich Kart”	2012	2013	2014
kobiety	3	3	4
mężczyźni	0	1	1
razem	3	4	5

Źródło: dane Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ofiary przemocy zgłaszające się o pomoc do GOPS i ZI mogą liczyć na udzielenie bezpłatnej pomocy lub skierowanie do odpowiednich instytucji w szczególności w formie:

- „poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego,
- ochrony przed dalszym krzywdzeniem, poprzez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazania kontaktowania się i zbliżania do osoby pokrzywdzonej,
- interwencji kryzysowej i wsparcia,
- zapewnienia bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,

- badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie,
- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu w uzyskaniu mieszkania”.

3.12 Analiza doświadczeń w rozwiązywaniu problemów społecznych

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną Gminy realizującą zadania pomocy społecznej określonej ustawą o pomocy społecznej. Podstawowym celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Niewielka ilość zakładów pracy a tym samym środków finansowych powoduje zwiększenie osób korzystających z pomocy tutaj Ośrodka. Brak zabezpieczenia finansowego dla rodziny jest głównym powodem ubiegania się o pomoc w celu zabezpieczenia podstawowych potrzeb. Przed udzieleniem pomocy pracownik socjalny diagnozuje problem rodziny, sprawdza sytuację bytową i społeczną poprzez realizację wywiadów środowiskowych a następnie wybierane jest optymalne rozwiązanie pomocowe dla rodziny.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej poza pomocą finansową realizuje również pomoc o charakterze rzeczowym i usługowym w zależności od potrzeb w szczególności finansowanie posiłków dla dzieci.

Jednym z ważniejszych obszarów działania GOPS jest praca socjalna, której celem jest pomoc rodzinom w usamodzielnieniu się oraz aktywizację zawodową dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W celu efektywnego rozpoznawania i rozpatrywania problemów pracownicy GOPS systematycznie podnoszą kwalifikacje oraz nabywają umiejętności w celu pozyskiwania środków unijnych przeznaczonych na rozwiązywanie wielu problemów w Gminie Dynów.

3.13 Analiza dotychczasowych doświadczeń w zakresie współpracy lokalnej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dynowie działa na podstawie:

1. ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym,
2. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
3. ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych,
4. innych ustaw, które nakładają na Ośrodki Pomocy Społecznej obowiązek realizacji zadań w nich określonych,
5. ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych,
6. ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
7. statutu.

Ośrodek jest samodzielną jednostką organizacyjną Gminy Dynów powołaną do realizacji zadań z zakresu zadań z zakresu pomocy społecznej. Siedziba mieści się w budynku Urzędu Gminy, a obszar działania obejmuje wsie wchodzące w skład Gminy Dynów.

3.14 Cele i zadania Ośrodka na podstawie statutu

Podstawowym zadaniem Ośrodka Pomocy Społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc Ośrodka polega w szczególności na:

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
2. pracy socjalnej,
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
5. realizacji zadań wynikających z rozeznania potrzeb społecznych,
6. rozwoju nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

3.15 Zadania Ośrodka:

1. tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej,
2. analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
3. rozeznawanie potrzeb z zakresu pomocy społecznej w rejonie działania,
4. przyznawanie i wypłacanie przewidzianych przepisami prawa świadczeń pomocy społecznej,
5. prowadzenie pracy socjalnej ukierunkowanej na pomoc osobom i rodzinom, w umacnianiu lub odzyskaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie,
6. współdziałanie z grupami i społecznościami lokalnymi mające na celu rozwijanie w nich zdolności do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów,
7. organizowanie różnorodnych form pomocy, a także udział w rozwijaniu infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym,
8. koordynacji działań pomocy społecznej w Gminie Dynów.

3.16 Współpraca z instytucjami i stowarzyszeniami

Działalność GOPS zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracy z różnymi organizacjami pozarządowymi działającymi w pomocy oraz instytucjami funkcjonującymi na szerszym obszarze polityki społecznej jak oświata, służba zdrowia czy sądownictwo.

Jednak istotnym problemem jest doprowadzenie do zintegrowanych działań różnych służb społecznych na tym samym szczeblu samorządowym, jak również skoordynowanie działań pomiędzy poszczególnymi szczeblami samorządu.

GOPS stara się sprostać temu zadaniu poprzez określone działania:

- systematyczne informowanie władz o istniejących problemach, potrzebach i kwestiach społecznych,
- współpraca z istniejącymi w gminie jednostkami pomocy społecznej, z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy,
- współpraca z organizacjami pozarządowymi,

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- aktywne uczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych związanych z pomocą społeczną organizowanych przez inne placówki np. OSP Harta w akcji „Pomóż Dzieciom przetrwać zimę”,
- współpraca w dofinansowaniu działań naprawczych prowadzonych przez szkołę, w tym dożywanie uczniów, organizowanie kolonii,
- współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Rzeszowie w zakresie monitorowania, przeciwdziałania i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych oraz z PCPR w celu aktywizacji społecznej zawodowej osób niepełnosprawnych,
- współpraca z Środowiskowym Domem Samopomocy mająca na celu zapewnienie terapii zajęciowej osobom niepełnosprawnym,
- współpraca ze służbą zdrowia, z Zakładem Opiekuńczo – Leczniczym w Dynowie,
- współpraca z Domem Pomocy Społecznej w celu umieszczania osób chorych, niepełnosprawnych lub w podeszłym wieku, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w środowisku,
- współpraca z Policją w sytuacjach trudnych wymagających jej interwencji,
- współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Społecznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych.

W celu realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dynów niezbędna jest współpraca ze wszystkimi podmiotami i instytucjami w Gminie i powiecie, wymiana doświadczeń, wspólne debaty i konferencje.

3.17 Świadczenia rodzinne

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dynowie od 1 maja 2004r. realizuje ustawę o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003r. Ustawa ta określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- 1) zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- 2) świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
- 3) zapomoga wypłacana przez gminy;
- 4) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka;

5) świadczenie rodzicielskie.

Stosownie do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2015 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny i specjalny zasiłek opiekuńczy, wysokości świadczeń rodzinnych oraz wysokości zasiłku dla opiekuna (Dz. poz. 1238 z 2015 r.) w sprawie wysokości dochodu rodziny albo osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych kryterium dochodowe dla zasiłku rodzinnego wynosi 674 zł. na osobę w rodzinie 764 zł w przypadku gdy w rodzinie jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności, a wysokość zasiłku rodzinnego dla poszczególnych grup wiekowych wynosi:

- a) 89 zł. na dziecko do ukończenia 5 roku życia,
- b) 118 zł. na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia,
- c) 129 zł. na dziecko w wieku powyżej 18 roku życia do ukończenia 24 roku życia,

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu:

- urodzenia dziecka;
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- samotnego wychowywania dziecka;
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej;
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego;
- rozpoczęcia roku szkolnego;
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania;

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. „Becikowe”) przysługuje z tytułu urodzenia się żywego dziecka w wysokości 1000 zł na jedno dziecko. Może zostać przyznane matce lub ojcu, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka. Warunkiem przyznania świadczenia jest nieprzekroczenie kryterium dochodowego w kwocie 1922,00 zł. na osobę, oraz dołączenie do wniosku zaświadczenia potwierdzającego pozostawanie matki dziecka pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu.

Zasiłek pielęgnacyjny, który przyznany jest w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Przysługuje on

- niepełnosprawnemu dziecku;

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia. Zasiłek pielęgnacyjny wypłacony jest w wysokości 153 zł miesięcznie.

- **Świadczenie pielęgnacyjne**, które przyznawane jest z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem lub osobą wymagającą opieki. Wypłacane jest w wysokości 1 200,00 zł miesięcznie (od stycznia 2016r. 1 300zł miesięcznie)

- **Specjalny zasiłek opiekuńczy** przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. — Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 2014r., poz. 567) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dynowie wypłaca zasiłki dla opiekuna w wysokości 520,00 zł miesięcznie przysługujące osobie, jeżeli decyzja o przyznaniu jej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego wygasła z mocy prawa na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1548 oraz z 2013 r. poz. 1557) z dniem 1 lipca 2013r. Postępowanie w sprawie ustalenia prawa do zasiłku dla opiekuna organ ustalający prawo do świadczeń pielęgnacyjnych wszczął na wniosek osoby ubiegającej się o zasiłek dla opiekuna. Wniosek można było składać maksymalnie w terminie 4 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, tj. od 15 maja 2014 r. do 15 września 2014 r.

Od 1 października 2008r realizowana jest ustawa z dnia 7 września 2007r o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U. z 2015r. poz. 859 z późn. zm.).

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługuje osobie uprawnionej do ukończenia przez nią 18 roku życia albo w przypadku gdy uczy się w szkole lub szkole wyższej do ukończenia przez nią 25 roku życia albo w przypadku posiadania orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności-bezterminowo. Świadczenie przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Tabela 19. Świadczenia rodzinne wypłacane przez GOPS w Dynowie

Rodzaj świadczeń	Kwota przyznanych świadczeń w 2011 roku	Kwota przyznanych świadczeń w 2012 roku	Kwota przyznanych świadczeń w 2013 roku	Kwota przyznanych świadczeń w 2014 roku
Zasiłki rodzinne	1 107 416 zł	1 033 770 zł	1 072 443 zł	981 324 zł
Dodatki do zasiłków rodzinnych, w tym z tytułu:	745 318 zł	662 618 zł	560 044 zł	506 431 zł
urodzenia dziecka	48 000 zł	40 000 zł	35 000 zł	41 000 zł
opieka nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	147 108zł	128 668 zł	81 094 zł	64 361 zł
samotnego wychowywania dziecka	74 460 zł	69 870 zł	62 930 zł	50 290 zł
kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	40 340 zł	35 500 zł	32 500 zł	29 900 zł
rozpoczęcia roku szkolnego	82 200 zł	75 900 zł	68 900 zł	61 900 zł
podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	142 330 zł	127 960 zł	116 820 zł	105 140 zł
wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	210 880 zł	184 720 zł	162 800 zł	153 840 zł
Zasiłki pielęgnacyjne	269 433 zł	265 455 zł	263 007 zł	259 335 zł
Świadczenia pielęgnacyjne	176 281 zł	348 107 zł	247 444 zł	114 333 zł
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	91 000 zł	75 000 zł	60 000 zł	60 000 zł
Specjalny zasiłek opiekuńczy	-	-	4 472 zł	14 959 zł
Zasiłek dla opiekuna	-	-	-	279 622 zł
Fundusz alimentacyjny	149 690 zł	142 140 zł	175 000 zł	215 000 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Dynowie

Na podstawie danych zawartych w powyższej tabeli stwierdzono, że liczba rodzin uprawnionych i korzystających z pomocy w formie świadczeń rodzinnych wykazuje tendencję spadkową w zakresie wypłacanych zasiłków rodzinnych i jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, na co ma wpływ dochodowość rodzin oraz niskie ustawowe kryterium dochodowe, uprawniające do korzystania z tego rodzajów świadczeń.

Wysoki jest poziom wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych, świadczy to o dużej liczbie osób posiadających orzeczenia o niepełnosprawności ze względu na przewlekłe i ciężkie choroby oraz związana z tym konieczność opieki nad chorymi, w podeszłym wieku członkami rodzin. Z niniejszego wykresu wynika, że systematycznie zwiększa się liczba rodzin otrzymujących świadczenia z funduszu alimentacyjnego w tut. Ośrodku.

3.18 Dożywianie

Wieloletni program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020 realizowany jest przez Ośrodki Pomocy Społecznej. Program jest rządową inicjatywą dzięki której gminy mają możliwość zapewnienia określonym kategoriom osób dożywiania w formie bezpłatnych posiłków. Celem programu jest głównie wsparcie gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienie posiłku osobom tego pozbawionym ze szczególnym uwzględnieniem osób z terenów objętych dużym bezrobociem oraz ze środowisk wiejskich. Ponadto program ma na celu poprawę stanu zdrowia dzieci i młodzieży oraz podniesienie poziomu życia osób i rodzin o niskich dochodach. Program skierowany jest głównie do:

- dzieci do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej,
- uczniów do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej,
- osób i rodzin znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, w szczególności osobom samotnym, w podeszłym wieku, chorym i niepełnosprawnym,
- w formie posiłku, świadczenia rzeczowego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Od 16 kwietnia 2015 roku na terenie naszej gminy wprowadzono dożywianie w szkołach w postaci ciepłych posiłków. Jest ono realizowane przez firmę cateringową wyłonioną w ramach przetargu.

Dożywianie w postaci ciepłych posiłków cieszy się dużym powodzeniem wśród dzieci i młodzieży z naszego terenu.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Tabela 20. Liczba osób korzystających z posiłków w zakresie programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

Formy posiłków	2012	2013	2014
Całodziennego wyżywienia (przedszkola, żłobki)	5	5	0
Pełen obiad	43	47	55
Jedno danie gorące	147	156	148
Mleko, bułka/kanapki	317	301	295
Ogółem	512	509	498

Źródło: opracowanie na podstawie danych z GOPS w Dynowie

Tabela 21. Liczba posiłków w zakresie programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”

Rodzaje posiłków	2012	2013	2014
Pełen obiad	3848	4063	5280
Jedno danie gorące	16304	15543	16001
Mleko, bułka/kanapki	43246	42744	38942
Ogółem	63390	62350	60223

Źródło: opracowanie na podstawie danych z GOPS w Dynowie

Powyższe tabele ukazują spadek osób dożywianych w szkołach. Jest to spowodowane bogaceniem się społeczeństwa oraz spadkiem demograficznym. W wykazywanych latach największa liczba uczniów korzystała z dożywiania w formie mleka, bułki/kanapki które w większości od 2015 roku zostały zamienione w ciepłe posiłki.

3.19 Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny

Do korzystania z programu są uprawnieni członkowie rodziny wielodzietnej:

- 1) rodzic (rodzice) - przez którego rozumie się także rodzica (rodziców) zastępczych lub osobę (osoby) prowadzącą rodzinny dom dziecka;
- 2) małżonek rodzica;
- 3) dziecko - przez które rozumie się także dziecko, nad którym rodzic sprawuje rodzinną pieczę zastępczą, oraz osobę, o której mowa w art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 135, ze zm.).

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Przez rodzinę wielodzietną rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają na utrzymaniu co najmniej troje dzieci:

- 1) w wieku do ukończenia 18 roku życia;
- 2) w wieku do ukończenia 25 roku życia - w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej;
- 3) bez ograniczeń wiekowych - w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Na terenie Gminy Dynów Kartę Dużej Rodziny posiada 124 rodzin a 672 osób.

3.20 Projekt systemowy pt.: „Czas na aktywność w Gminie Dynów”

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dynowie od 2009 r. realizował projekt systemowy pt. „Czas na aktywność w Gminie Dynów”.

Projekt współfinansowany był przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Priorytet VII, Działanie 7.1 Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej.

Celem programu było podniesienie aktywności społecznej i zawodowej osób - kobiet bezrobotnych, długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Dynowie, poprzez udzielenie wsparcia w pokonaniu barier psycho - społecznych i środowiskowych, co miało umożliwić rodzinom wyjście z trudnej sytuacji i przeciwdziałaniu marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Projekt był realizowany w latach 2009-2013. Poniżej przedstawiono rodzaje kursów, ilość osób w nich uczestniczących w poszczególnych latach.

Tabela 22. Aktywność projektowo – programowa

Aktywność projektowo – programowa w całym okresie sprawozdawczym					
Ogólna liczba osób objętych projektem	2009	2010	2011	2012	2013
	14	12	14	14	10

Źródło: opracowanie własne GOPS Dynów

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Tabela 23. Organizowane kursy w ramach projektu „Czas na aktywność w gminie Dynów”

Kursy organizowane w ramach projektu „Czas na aktywność w Gminie Dynów”					
Rodzaje kursów	2009	2010	2011	2012	2013
Trening kompetencji i umiejętności społecznych	x	x	x	x	x
Trening pracy z doradcą zawodowym	x	x	x	x	x
Obsługa kasy fiskalnej i fakturowanie	x			x	x
Kucharz małej gastronomii	x	x	x	x	x
Podstawy i zasady obsługi komputera	x				
Wizaż i stylizacja		x	x		
Modelowanie paznokci		x	x		
Profesjonalny sprzedawca		x	x	x	x
Warsztaty aktywnego poszukiwania pracy		x			
Obsługa bankietów				x	

Źródło: opracowanie własne GOPS Dynów

Środki finansowe, przeznaczone na aktywizację społeczną podopiecznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dynowie w znacznym stopniu ułatwiają pracę pracownikom socjalnym, niosącym pomoc osobom wykluczonym społecznie, nieaktywnym zawodowo, mającym trudności w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej. Projekty systemowe, realizowane przez ośrodki pomocy społecznej, ułatwiają klientom pomocy społecznej start na rynku pracy. Biorąc pod uwagę prawie 5 lat realizacji projektu systemowego „Czas na aktywność w Gminie Dynów” widoczne są efekty realizowanych działań, w postaci podjętej pracy zawodowej, odbywania staży zawodowych, zmiany zachowania i zwiększenia wiary we własne umiejętności osób, które zostały objęte wsparciem w ramach projektu. Program Operacyjny Kapitał Ludzki pozwala na aktywizację osób, które potrzebują swego rodzaju bodźca do działania, by zmienić swą sytuację życiową na lepszą.

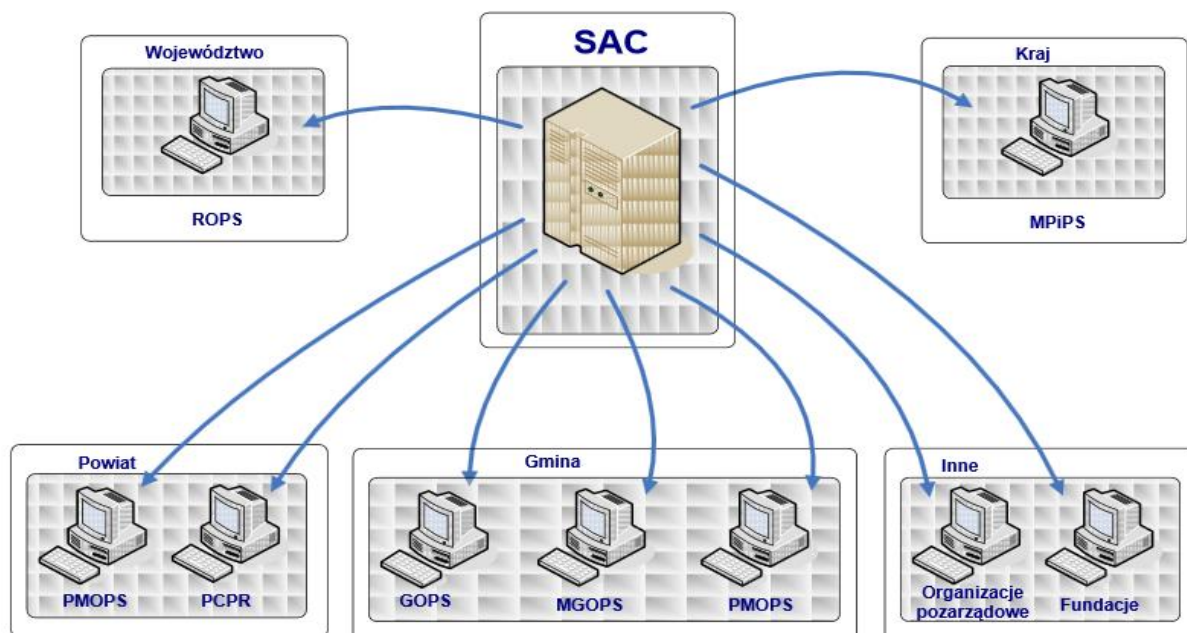
3.21 Zasoby pomocy społecznej

Nowelizacja ustawy o pomocy społecznej w 2011 roku wprowadziła obowiązek przygotowywania corocznie przez gminy, powiaty i samorząd województwa oceny zasobów

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

pomocy społecznej, która będzie przedstawiana odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu oraz sejmikowi województwa. Ocena ta wraz z rekomendacjami jest podstawą planowania budżetu na następny rok. Ocena zasobów pomocy społecznej zastąpi od 2012r., dotychczas przygotowywany przez jednostki samorządu terytorialnego bilans potrzeb pomocy społecznej. Obowiązek sporządzenia corocznej oceny zasobów pomocy społecznej ustawowo nałożony został na gminę, powiat, oraz samorząd województwa, jednak w sposób bezpośredni jest on realizowany przez odpowiednio ośrodki pomocy społecznej (OPS), powiatowe centra pomocy rodzinie (PCPR) i regionalne ośrodki polityki społecznej (ROPS). Poniżej przedstawiono diagram, który prezentuje połączenia systemu SAC, jakie będą realizowane w ramach OZPS.

Rysunek 2. Funkcjonowanie programu SAC

Źródło: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Ocena zasobów pomocy społecznej w gminie Dynów, zawiera dane o sytuacji demograficznej i społecznej, dane o korzystających z pomocy społecznej, wybrane usługi pomocy społecznej, instytucje pomocy społecznej, zwiększenie zasobu pomocy społecznej, kadre ośrodka pomocy społecznej, środki na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej, współpracę z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej oraz wskaźniki oceny zasobów pomocy społecznej.

4. Mapa problemów społecznych

Mapa problemów społecznych gromadzi informacje o przestrzennym rozmieszczeniu zjawisk dezorganizacji społecznej. Jest ważnym elementem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Mapa ukazuje stosunek liczby osób, u których występuje określony problem społeczny w stosunku do ogólnej liczby populacji. Także dokonuje oceny i analizy pomocy społecznej na danym terenie.

Gminę Dynów tworzy 9 miejscowości gminnych, z których najwyższy procentowy wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do ogółu liczby mieszkańców występuje we wsi Dylągowa i wynosi 37,12 %. Jest to prawie połowa mieszkańców tej wsi.

W drugiej kolejności znajduje się Pawłokoma, gdzie na 537 mieszkańców, 153 osoby korzystają z pomocy społecznej, co stanowi 28,49% ogółu. Podobną sytuację ma Laskówka, gdzie 94 osób jest klientami tut. GOPS a jest to 21 rodzin co stanowi – 22,76% ogółu. Kolejno sytuują się Łubno - na 1265 mieszkańców, 269 osoby (71 rodzin) korzystają z pomocy jest to 21,49 % ogółu, Ulanica - 85 osób korzysta z pomocy (25 rodzin), czyli 20,38% ogółu. Wyręby jako najmniejsza liczebnie miejscowość gminna z pomocy korzysta 40 osób (11 rodzin) czyli 20,10% ogółu mieszkańców. Natomiast największą liczebnie miejscowością jest Harta zamieszkiwana przez 2113 osoby. Jak na tak dużą populację ma ona niski procentowo udział wśród beneficjentów GOPS – 12,07 % ogółu - 255 osób (62 rodziny). Najmniej osób korzysta z pomocy społecznej z miejscowości Bachórz na 1155 osób klientami GOPS są 128 osoby tj. (41 rodzin) 11,08% ogółu.

Z mapy problemów społecznych możemy odczytać także stopę ubóstwa, która określa jego zasięg, jest to iloraz liczby jednostek ubogich do liczby jednostek całej populacji. Stopa ubóstwa wyrażana w procentach wskazuje jaki jest odsetek ubogich w danej populacji. W Gminie Dynów stopa ubóstwa wynosi 18,7 % - na 7154 mieszkańców Gminy ogółem - 363 rodzin korzysta z pomocy GOPS czyli 1338 osób z poszczególnych miejscowości łącznie. Ludność biedną stanowi ogół członków gospodarstw domowych wspieranych przez pomoc społeczną wraz z członkami ich rodzin.

Z zestawienia przedstawionego w tabeli wynika, że nasilenie problemów społecznych w Gminie Dynów jest znaczne. Istotnym problemem jest przestrzenna koncentracja ubóstwa w Polsce, szczególnie na obszarach wiejskich zdominowanych w przeszłości przez rolnictwo państwowe. Ubóstwo najsilniej koreluje się z bezrobociem, miejscem zamieszkania na wsi i w małym mieście, typem rodziny i niskim poziomem wykształcenia.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Ubóstwo trwale zaczyna się pogłębiać. Wydatki gospodarstw domowych zagrożonych ubóstwem trwałym kształtują się na granicy minimum rodzin stanowią wydatki na żywność i opłaty mieszkaniowe. Gospodarstwo zagrożone ubóstwem trwałym charakteryzuje się niskim poziomem i niekorzystną strukturą konsumpcji, a także gorszymi warunkami mieszkaniowymi i słabym wyposażeniem w dobra trwałe.

Sytuacja materialna większości rodzin korzystających z pomocy GOPS jest bardzo trudna. Istotnym wyznacznikiem biedy jest typ rodziny. Najwyższe zagrożenie ubóstwem istnieje w rodzinach wielodzietnych. Najbardziej zagrożone są rodziny z trojgiem lub więcej dzieci, w następnej kolejności rodziny niepełne i rodziny osób starszych utrzymujących się ze świadczeń emerytalnych. Głównym źródłem utrzymania tych rodzin są świadczenia społeczne.

Wysoki stopień zagrożenia ubóstwem dotyczy osób żyjących w gospodarstwach jednoosobowych, rodzin osób starszych, których podstawę utrzymania stanowią renty, gospodarstwa rolników, czy niskopłatna praca.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Tabela 24. Mapa problemów społecznych

Ogólna liczba mieszkańców 2014r	Bachórz		Dąbrówka Starzeńska		Dylągowa		Harta		Laskówka		Łubno		Pawłokoma		Ulanica		Wyřęby		Ogółem	
	1155		457		598		2113		413		1265		537		417		199		7154	
Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
1	8	8	7	7	6	6	11	11	12	12	15	15	6	6	4	4	2	2	71	71
2	4	8	3	6	4	8	4	8	4	8	6	12	1	2	2	4	1	2	29	58
3	12	36	2	6	5	15	4	12	3	9	9	27	8	24	5	15	1	3	49	147
4	12	48	4	16	16	64	19	76	8	32	12	48	13	52	10	40	2	8	96	364
5	4	20	7	35	14	70	11	55	4	20	17	85	8	40	3	15	5	25	73	365
6	-	-	1	6	6	36	5	30	1	6	8	48	1	6	-	-	-	-	22	132
7	-	-	2	14	1	7	4	28	1	7	2	14	2	14	1	7	-	-	13	91
8	1	8	-	-	2	16	2	16	-	-	1	8	-	-	-	-	-	-	6	48
9	-	-	-	-	-	-	1	9	-	-	-	-	1	9	-	-	-	-	2	18
10 i więcej	-	-	-	-	-	-	1	10	-	-	1	12	-	-	-	-	-	-	2	24
Ogółem	41	128	26	90	54	222	62	255	32	94	71	269	40	153	25	85	11	40	363	1338
% korzystających z pomocy społecznej do liczby mieszkańców	11,08%		19,69%		37,12%		12,07%		22,76%		21,26%		28,49%		20,38%		20,10%		18,70%	

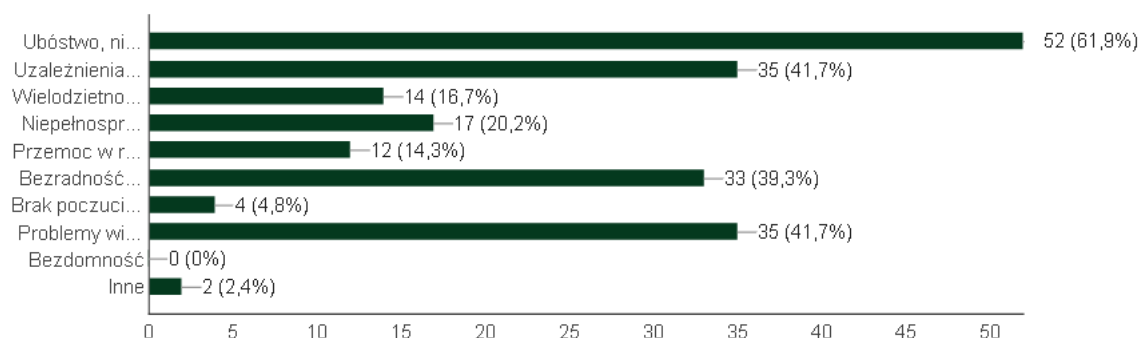
5. Badania ankietowe

W celu zaprezentowania danych dotyczących problemów społecznych w gminie Dynów przeprowadzono badania do których za główne narzędzie posłużył kwestionariusz ankiety. Składał się on z 20 pytań często wielokrotnego wyboru. Ankiety można było uzupełniać za pośrednictwem strony Internetowej Urzędu Gminy oraz w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dynowie. Przebadano 84 dorosłe osoby. Przeprowadzane badania dotyczyły problemów pomocy społecznej, edukacji dzieci i młodzieży, uzależnień, przemocy i bezpieczeństwa.

Poniżej zaprezentowano analizę badań zawartych w kwestionariuszu ankiety.

1. Jakie problemy społeczne uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie gminy Dynów? (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

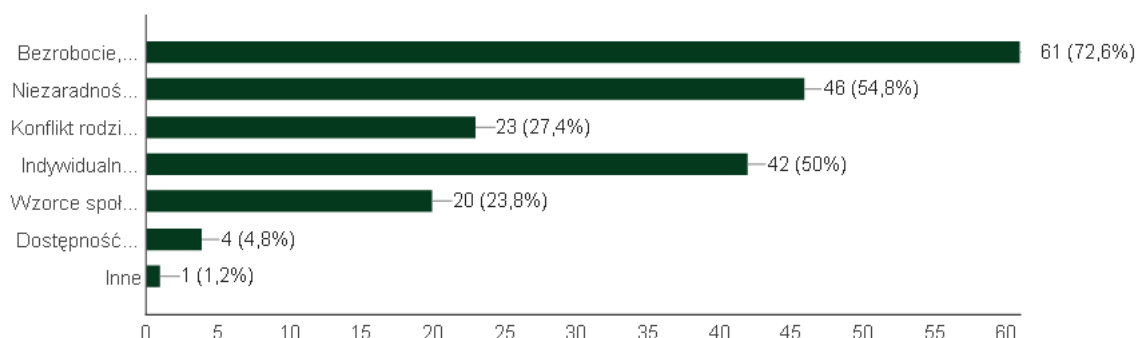
(84 odpowiedzi)

Najważniejszymi problemami społecznymi dla ankietowanych jest ubóstwo i niewydolność materialna rodziny (61,9%) jest to także najczęstsza przyczyna korzystania z pomocy finansowej w tut. GOPS. Kolejnymi wymienianymi problemami są: uzależnienia (alkohol, narkotyki, tzw. dopalacze) (41,7%), i problemy wieku podeszłego (41,7%). Na terenie Gminy Dynów nie ma odpowiednich placówek pobytu dziennego oraz całodobowego dla osób starszych i samotnych, które stanowią dużą część mieszkańców gminy. Usługi pomocy sąsiedzkiej świadczone przez tut. GOPS są niewystarczające by zabezpieczyć podstawowe potrzeby osób starszych.

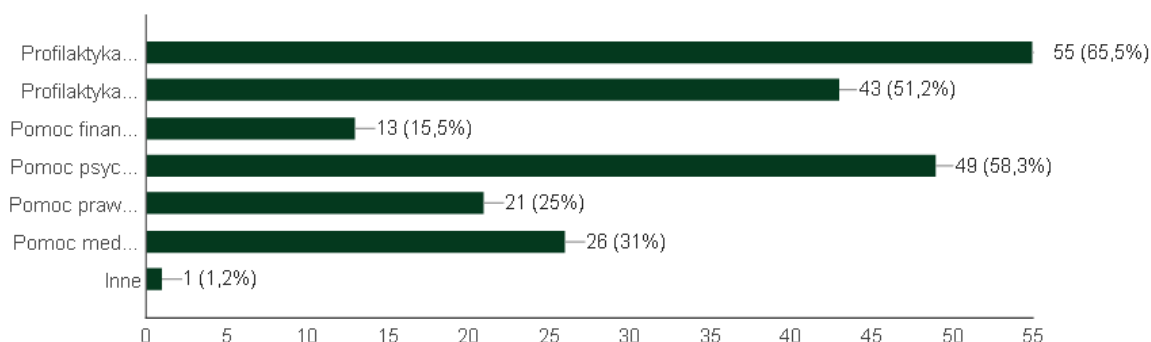
GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

2. Jakie są Pana/Pani zdaniem przyczyny występowania problemu uzależnień w gminie Dynów (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
(84 odpowiedzi)

Spośród udzielonych odpowiedzi 72,6% ankietowanych uważa, że głównymi przyczynami uzależnień na terenie gminy jest bezrobocie, utrata pracy niezaradność życiowa (54,8%) oraz indywidualne skłonności do popadania w nałogi (50%).

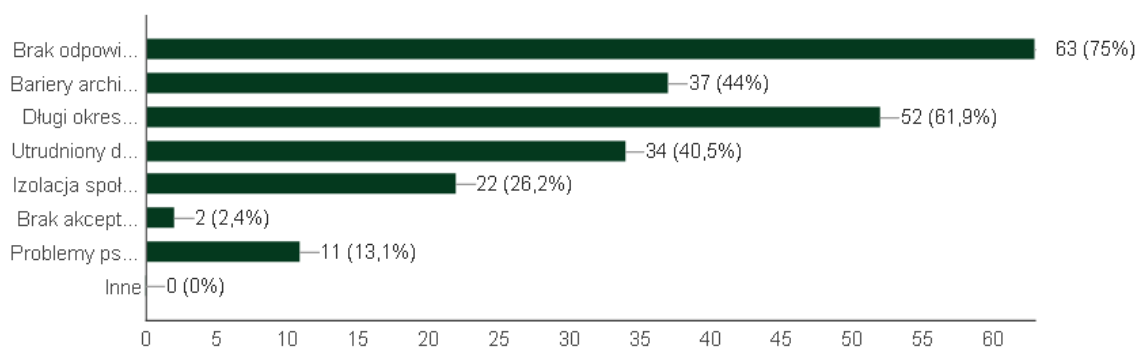
3. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin? (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
(84 odpowiedzi)

Zdaniem ankietowanych należy prowadzić profilaktykę dzieci i młodzieży szkolnej, oraz szerszą ofertę zagospodarowania czasu wolnego. Tak twierdzi 65,5% badanych. Ponadto ankietowani uważają, że powinno się prowadzić pomoc psychologiczno-terapeutyczną (58,3%) oraz profilaktykę dorosłych (51,2%).

4. Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w gminie?
(prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

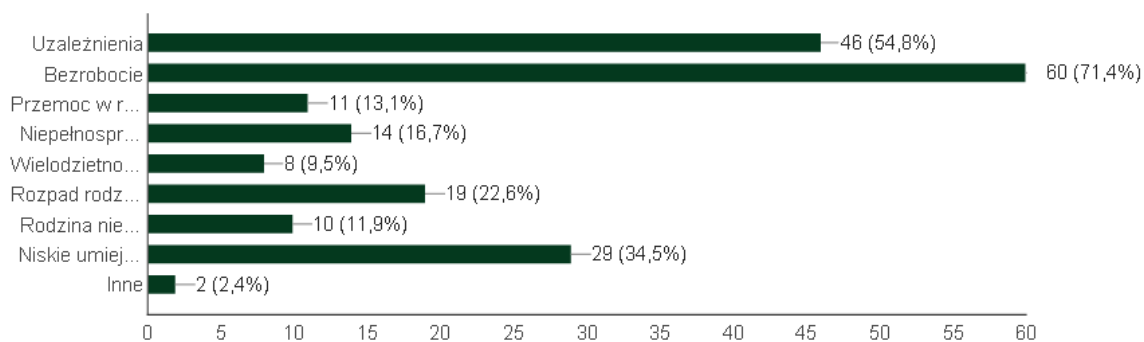
(84 odpowiedzi)

Osoby niepełnosprawne na terenie gminy według ankietowanych najczęściej borykają się z brakiem miejsc pracy (75%), odpowiadającymi ich schorzeniom lub niepełnosprawnością, długim okresem oczekiwania na rehabilitację (61,9%) oraz barierami architektonicznymi.

5. Jakie są Pana/Pani zdaniem przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego?
(prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

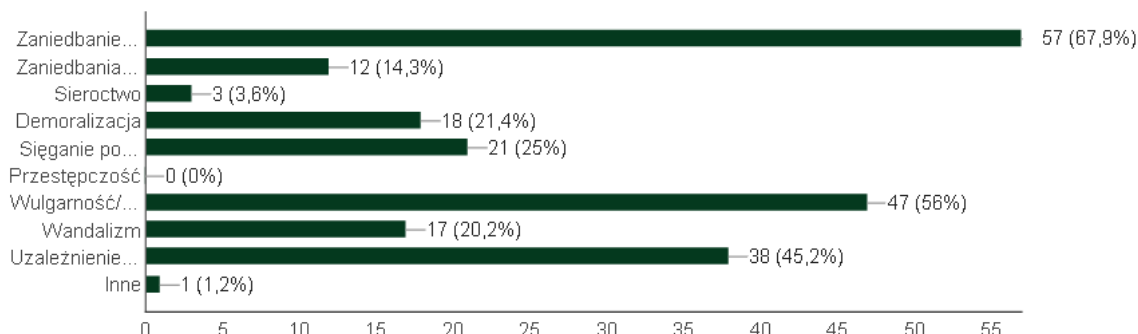
(84 odpowiedzi)

Ankietowani pytani o główne przyczyny bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenie gospodarstwa domowego wskazywali na bezrobocie (71,4%), uzależnienia (54,8%) oraz niskie umiejętności rodzicielskie (34,5%).

6. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/Pani najczęściej w naszej gminie? (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

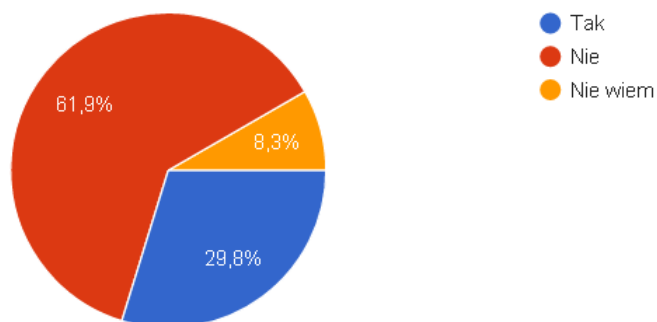
(84 odpowiedzi)

Do negatywnych zjawisk na terenie gminy odnoszących się do dzieci i młodzieży ankietowani zaliczyli: zaniedbanie wychowawcze (67,9%), wulgarność/agresja (56%) a także sięganie po substancje uzależniające (25%).

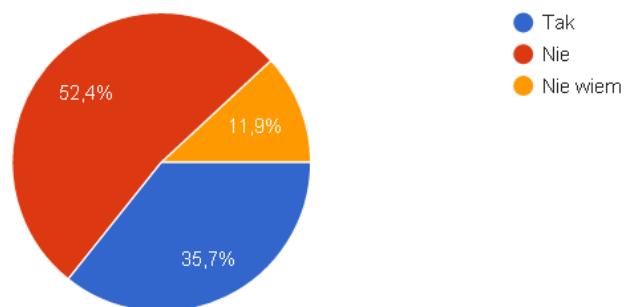
7. Czy Pani/Pana dzieci uczęszczają na zajęcia pozalekcyjne w szkole?

(84 odpowiedzi)

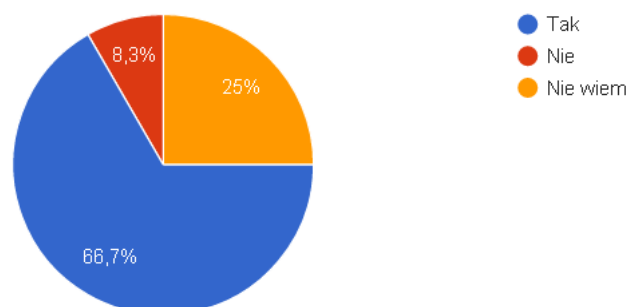
Spośród 84 osób udzielających odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie dotyczące uczęszczania dzieci na zajęcia pozalekcyjne większość bo 61,9% odpowiedziało że ich dzieci nie uczestniczą w dodatkowych zajęciach.

8. Czy Pani/Pana zdaniem dzieci mają gdzie spędzać wolny czas? (84 odpowiedzi)

Gmina Dynów jest gminą wiejską, w której nie działają domy kultury, świetlice, oraz inne miejsca kulturalne w których młodzież oraz dzieci mogłyby spędzać czas wolny. Stąd też większość ankietowanych 52,4% zaznaczyła brak miejsc w których dzieci miałyby gdzie realizować swoje zainteresowania oraz bezpiecznie spędzać czas wolny.

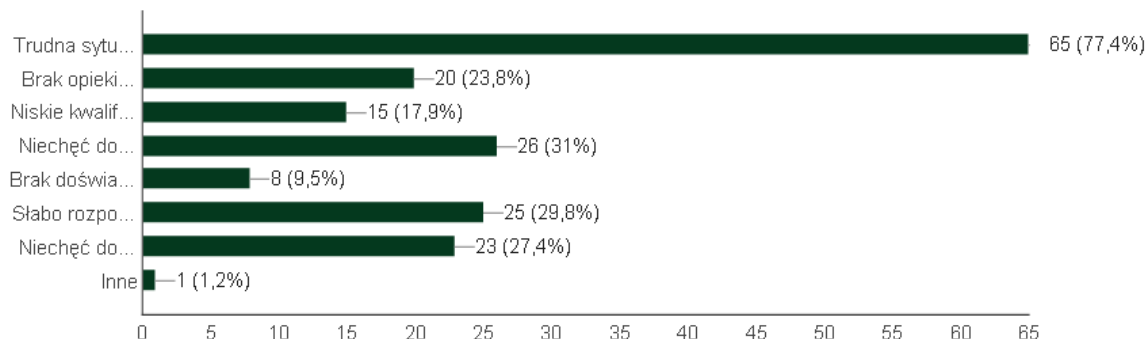
9. Czy w szkole do której uczęszcza Pani/Pana dziecko jest bezpiecznie? (84 odpowiedzi)

66,7% ankietowanych udzieliło odpowiedzi, iż uważają że w szkołach do których uczęszcza ich dziecko są bezpieczne. Tylko 8,3% rodziców czuje zagrożenie dla swoich dzieci w szkole.

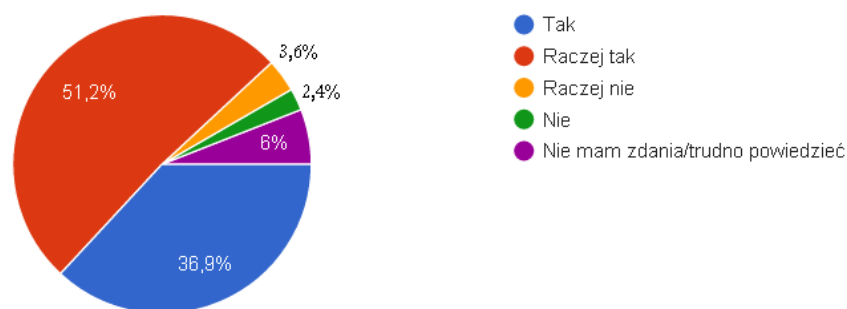
10. Jaki według Pani/Pana jest główny powód bezrobocia w gminie Dynów?
(prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

(84 odpowiedzi)

Do najczęściej wymienianych powodów bezrobocia ankietowani zaliczyli trudną sytuację na lokalnym rynku (77,4%), niechęć do podjęcia pracy (31%), słabo rozpowszechnione oferty pracy (29,8%).

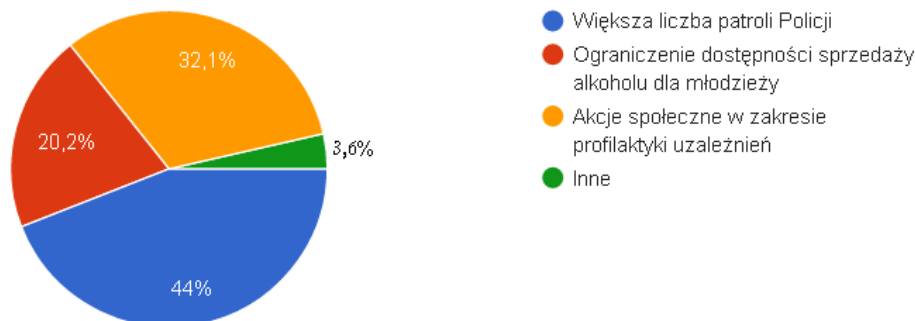
11. Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie na terenie naszej gminy? (84 odpowiedzi)

Z powyższego wykresu wynika, że mieszkańcy gminy raczej (51,2%) czują się bezpiecznie (36,9%) w swoim miejscu zamieszkania tylko nieznaczna część osób obawia się o swoje bezpieczeństwo.

12. Co wpłynęłoby na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego w gminie?

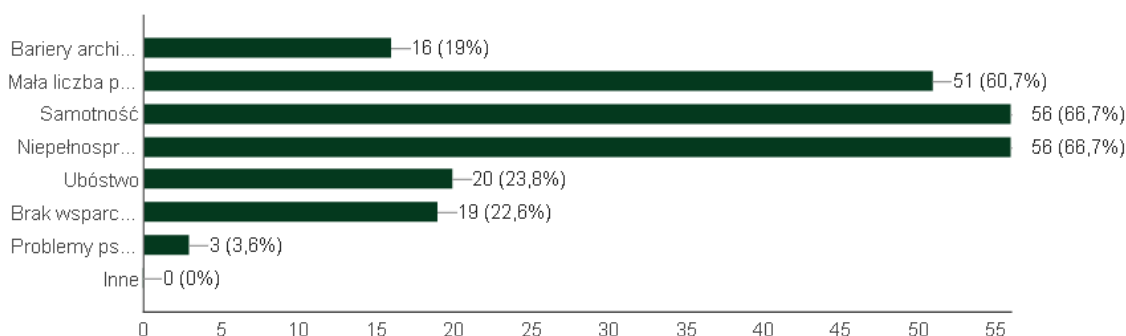
(84 odpowiedzi)

W celu zwiększenia bezpieczeństwa na terenie gminy należałoby zwiększyć liczbę patroli policji, tak uważa 44% ankietowanych. 32,1% badanych uważa, że akcje społeczne w zakresie profilaktyki uzależnień oraz ograniczenie dostępności sprzedaży alkoholu dla młodzieży 20,2% miały by decydujący wpływ na podniesienie bezpieczeństwa publicznego w miejscu zamieszkania.

13. Jakie problemy dotyczą najczęściej osoby starsze? (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

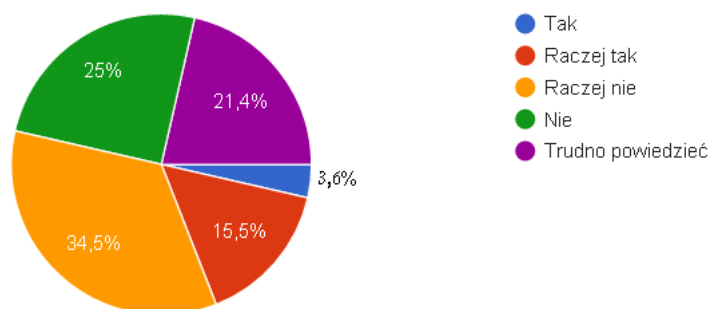
(84 odpowiedzi)

Osoby starsze według ankietowanych najczęściej borykają się z samotnością, niepełnosprawnością, chorobami wieku podeszłego 66,7%, oraz małą liczbą placówek wspierających osoby starsze 60,7%.

14. Czy oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca?

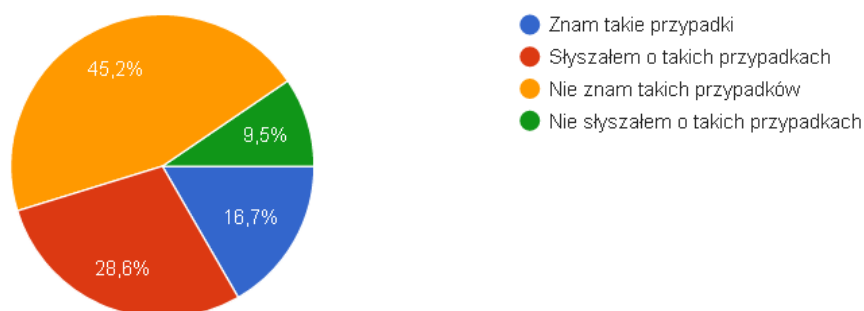
(84 odpowiedzi)

Osoby starsze borykają się z wieloma problemami. Ankietowani uważają że należy zwiększyć zakres pomocy dla osób w podeszłym wieku ponieważ obecnie jest ona niewystarczająca (34,5%).

15. Czy w Pana/Pani najbliższym otoczeniu istnieje zjawisko przemocy?

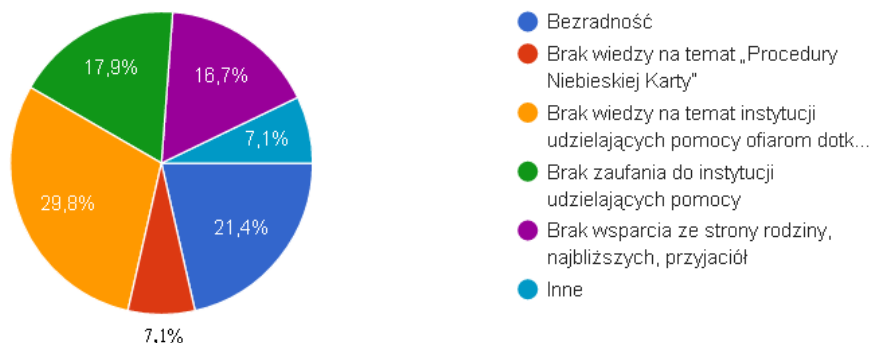
(84 odpowiedzi)

W większości przypadków badani ankietowani nie słyszeli o przemocy w ich najbliższym otoczeniu (45,2%). Część badanych (28,6%) słyszała o przemocy lub zna osoby dotknięte przemocą (16,7%).

16. Jakie czynniki według Pani/Pana utrudniają podjęcie działań wobec sprawców przemocy w rodzinie przez osoby dotknięte ww. przemocą?

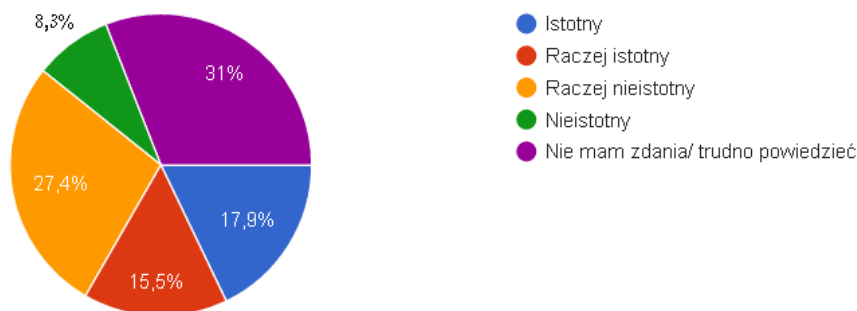
(84 odpowiedzi)

Obecnie funkcjonują różne organizacje i instytucje pomagające osobom i rodzinom w których występuje zjawisko przemocy. Pomimo to występują czynniki które utrudniają podjęcie działań wobec sprawców przemocy. Według ankietowanych są to: brak wiedzy na temat instytucji udzielających pomocy ofiarom dotkniętym przemocą w rodzinie (29,8%), bezradność (21,4%) oraz brak zaufania do instytucji udzielających pomocy ofiarom dotkniętym przemocą w rodzinie (17,9%).

17. Na ile istotny zdaniem Pana/Pani jest problem osób bezdomnych w gminie?

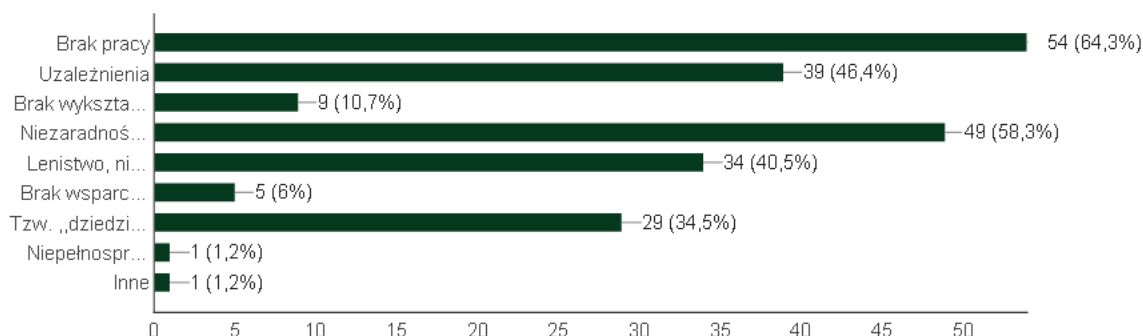
(84 odpowiedzi)

Na terenie Gminy Dynów problem bezdomności występuje w małym stopniu. Sporadycznie notuje się pojedyncze przypadki osób bezdomnych. Większość ankietowanych odpowiedziała, że problem bezdomności na terenie gminy jest raczej nieistotny.

18. Co Pana/Pani zdaniem decyduje o tym, że niektórzy ludzie nie mogą wy dostać się z ubóstwa? (należy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

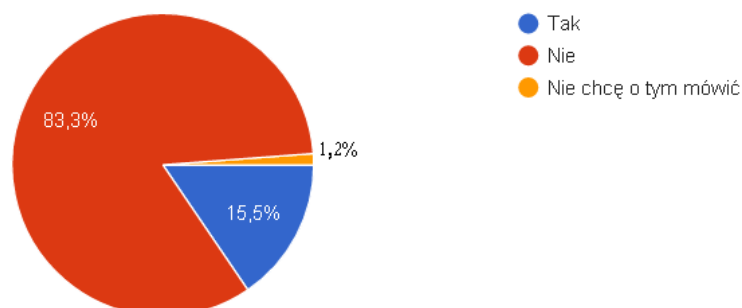
(84 odpowiedzi)

Według ankietowanych o niskim standardzie życia i ubóstwie głównie decyduje brak pracy (64,3%), niezaradność życiowa (58,3%), uzależnienia (46,4%).

19. Czy Pana/Pani rodzina korzysta ze świadczeń pomocy społecznej?

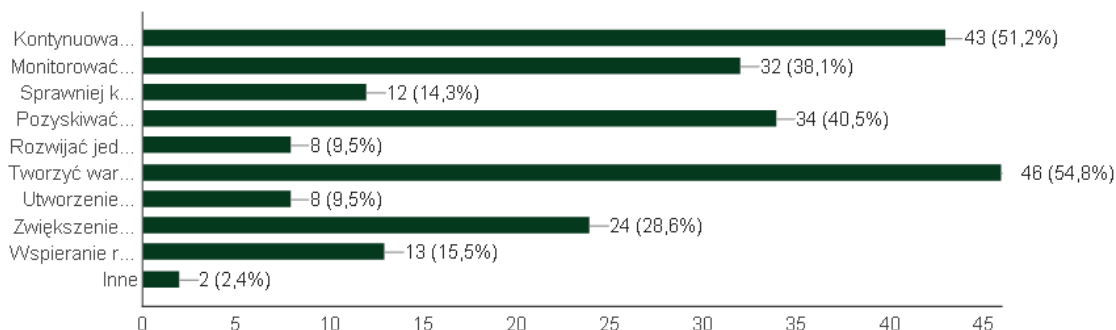
(84 odpowiedzi)

Większa część osób wypełniających ankietę nie korzystała ze świadczeń pomocy społecznej (83,3%) tylko (15%) badanych to klienci Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

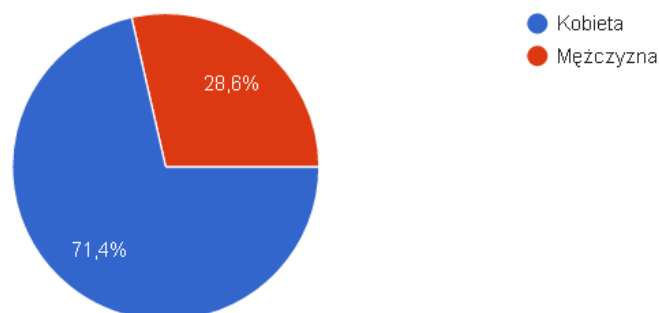
20. Jakie działania powinien podjąć samorząd gminny, aby ograniczyć obszary problemów społecznych? (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 główne działania)

(84 odpowiedzi)

W celu likwidacji problemów społecznych samorząd gminy powinien działać według badanych w następujących obszarach: tworzyć warunki do powstawania nowych miejsc pracy (54,8%), kontynuować programy prac społecznie użytecznych i roboty publiczne (51,2%), pozyskiwać dodatkowe środki finansowe pozabudżetowe (np. środki unijne, z budżetu państwa) (40,5%).

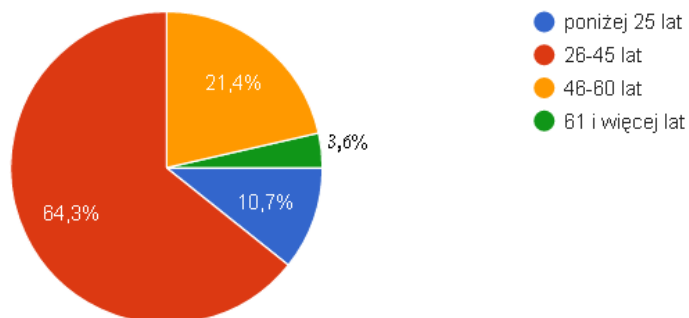
Płeć (84 odpowiedzi)

Większą grupę ankietowanych stanowiły kobiety (71,4%) mężczyzn było (28,6%).

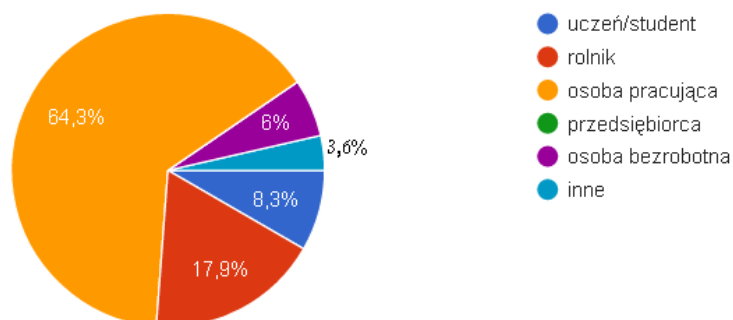
GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wiek (84 odpowiedzi)

Większą część ankietowanych stanowiły osoby w wieku od 26-45 lat oraz w przedziale 46-60lat.

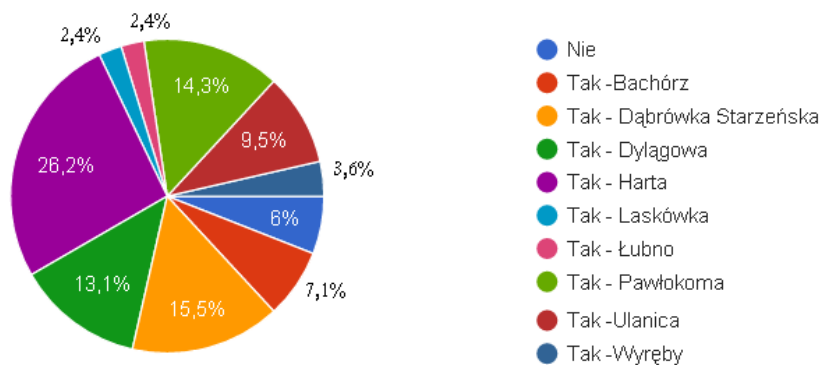
Zatrudnienie (84 odpowiedzi)

Badani odpowiadający na pytania zawarte w ankiecie w większości byli osobami pracującymi (64,3%), oraz rolnicy (17,9%).

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Czy jesteś mieszkańcem Gminy Dynów (84 odpowiedzi)

Tylko (6%) ankietowanych wypełniających ankietę nie było mieszkańcem tutaj. Gminy. Większość wypełniających to mieszkańcy Harty (26,2%), Dąbrówki Starzeńskiej (15,5%), Dylągowej (14,3%), Pawłokomy (13,1%), Ulanicy (9,5%), Bachórz (7,1%) oraz pozostałych miejscowości gminy.

6. Analiza SWOT

Analiza SWOT opisująca mocne i słabe strony a także szanse i zagrożenia polega na ocenie elementów, które należy wykorzystać lub też eliminować podczas realizacji zadań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Mocne strony to atuty oraz czynniki, które w sposób pozytywny wyróżniają gminę. Należy je wzmacniać. Słabe strony to braki, które mogą utrudniać lub uniemożliwiać realizację celów. Wyartykułowanie tych czynników jest ważne bo można podejmować działania mające na celu ich wyeliminowanie lub zminimalizowanie. Analiza SWOT w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej została przygotowana w oparciu o poniższe czynniki:

- Siły - wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- Słabości - wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- Szanse - zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- Zagrożenia - zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Poniżej określono szanse i zagrożenia w zakresie realizowania celów strategicznych w pracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Tabela 25. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze zdiagnozowane obszary pomocy społecznej, • Wykwalifikowany personel Ośrodka, stabilna sytuacja Ośrodka, • Otwarcie na nowe doświadczenia i wiedzę, • Możliwość wykorzystania środków unijnych, • dotychczasowe działania podejmowane w ramach strategii rozwiązywania problemów społecznych celem wzmocnienia funkcjonowania rodziny, • podejmowane działania Ośrodka Pomocy Społecznej w kierunku przeciwdziałania problemowi ubóstwa, wsparcia rodzin wielodzietnych oraz udzielania pomocy w formie dożywiania, bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak pełnej diagnozy problemów społecznych, • Brak systemowych rozwiązań problemów społecznych, • Niewystarczające środki na realizację działań profilaktycznych i naprawczych głównie na pomoc społeczną, • Doraźne działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, • Brak organizacji pozarządowych w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych, • Niewystarczająca promocja integracji społecznej, • Niewystarczające efekty działań na rzecz rozwiązywania najistotniejszych problemów społecznych w szczególności alkoholizmu, bezrobocia, zaburzeń w relacjach rodzinnych, • Brak specjalistycznego poradnictwa psychologicznego dla klientów pomocy

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

<p>pomocy rodzinom niepełnym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie środków unijnych, • prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej, • prowadzenie działań socjalnych i zapobiegającym dysfunkcjom rodziny, • opieka nad osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej, • współpraca służb socjalnych, • korzystanie z dobrych praktyk innych Ośrodków Pomocy Społecznej, • przeciwdziałanie przemocy w rodzinie z całym zapleczem organizacyjnym. 	<p>społecznej,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak infrastruktury oraz zaplecza mieszkaniowego dla ofiar przemocy, • Zwiększające się zjawisko przemocy na terenie gminy.
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca pomiędzy instytucjami, • Realizacja w/w strategii, • Wymiana doświadczeń pomiędzy Ośrodkami Pomocy Społecznej, • Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców oraz dostępności kształcenia ustawicznego na wsi, • Wzrost społecznej akceptacji i podmiotowe traktowanie osób niepełnosprawnych, • Likwidacja barier architektonicznych, • Wpływ systemu emerytalno-rentowego na poprawę sytuacji osób starszych, • Prawidłowy przepływ informacji pomiędzy reaktorem publicznym a pozarządowym w dziedzinie pomocy społecznej, • Uwrażliwienie systemu oświaty na problemy osób starszych i dostosowanie do nich infrastruktury, • Dokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych, • Duża współpraca między szkołą a rodziną, • Umiejętne rozdzielanie środków publicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewielki poziom współpracy instytucji działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, • Zagrożenie wykluczeniem społecznym rodzin i środowisk wieloproblemowych, • Ograniczone środki finansowe przeznaczane na rozwiązywanie problemów społecznych, • Wzrost patologii spowodowany zwiększającym się bezrobociem, ubóstwem, brakiem środków do życia, • Mała ilość miejsc pracy, • Brak działań skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, • Brak dostępności osób dorosłych, do kształcenia ustawicznego, • Brak aktywnie działających organizacji pozarządowych, • Istnienie zjawiska wykluczonej bezradności i dziedziczenia biedy.

7. Wizja i misja rozwoju Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dynów

Pomoc społeczna jest nastawiona na przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych dla tych, co nie do końca sobie radzą z rozwiązaniem powstałej sytuacji życiowej za sprawą dostępnych środków, uprawnień, możliwości. Jak wynika z prowadzonych działań poznawczych w gminie szereg problemów identyfikowanych jako społeczne przekracza możliwości realizacyjne poszczególnych osób. Proponowana wizja opisuje stan docelowy przez co większość negatywnych zjawisk jest bądź minimalizowana bądź likwidowana. Naturalną kwestią jest ustalenie wartości spajającej działania ludzi w dążeniu do wizji.

Wizja Gminy Dynów to obraz jej przyszłego wyglądu. Poprzez stworzenie i ujednoczenie wizji przyszłości, możemy stworzyć ramy odniesienia, które pozwolą nam na lepsze podejmowanie decyzji, wyznaczanie konkretniejszych i bardziej realnych celów a tym samym sposobów ich realizowania. Tworzenie wizji przyczyni się także do:

- kształtowania obrazu przyszłości,
- zjednoczenia wszystkich grup działania do osiągnięcia wyznaczonego celu,
- rozwijanie myślenia strategicznego i przyszłościowego.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dynów wizję sformułowano w następujący sposób:

Gmina Dynów jest miejscem przyjaznym dla mieszkańców, umożliwiającym integrację społeczności lokalnej, nowoczesną edukację, kompletną opiekę medyczną oraz system pomocy społecznej, zaspakajający potrzeby społeczności lokalnej.

Misja strategiczna Gminy Dynów

„Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego i sprzyjających rozwojowi warunków życia dla mieszkańców Gminy Dynów oraz przeciwdziałanie procesom marginalizacji i wykluczenia społecznego.”

Rozwiązywanie problemów społecznych stanowi obecnie jedno z najważniejszych zadań administracji publicznej, dlatego prowadzone w tym zakresie działania powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu, łączącego wszystkich partnerów, działających na tym polu; zaczynając od administracji publicznej, a kończąc na organizacjach pozarządowych, związkach wyznaniowych czy niezależnych podmiotach gospodarczych.

7.1. Główne cele strategiczne

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dynów na lata 2016-2026 wyznacza kierunki przewidywanych działań Gminy w zakresie rozwiązywania ważnych problemów społecznych, występujących na jej terenie.

Głównym celem niniejszej strategii jest:

Zapobieganie wykluczeniu i marginalizacji osób z grup ryzyka poprzez stworzenie sprawnego systemu zabezpieczenia społecznego.

Rysunek 3. Analiza celu głównego oraz celów strategicznych

W stosunku do powyższych kwestii opracowano następujące cele strategiczne:

Cel strategiczny I. Wsparcie rodzin ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży

Rysunek 4. Analiza celu strategicznego 1.

Kierunki działania:

- udzielanie przez GOPS pomocy rodzicom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej,
- wspieranie i promowanie inicjatyw w kierunku powstania placówek opiekuńczo-wychowawczych, wsparcia dziennego, świetlic środowiskowych, ognisk wychowawczych, kół zainteresowań promujących pożądane zachowania,
- zagospodarowanie czasu wolnego społeczności lokalnej, szczególnie dzieci i młodzieży,
- utworzenie Gminnego Ośrodka Kultury z ofertą adekwatną dla potrzeb mieszkańców Gminy,
- promocja wartości rodzinnych,
- wspieranie rodziców w procesie wychowawczym zwłaszcza rodzin niepełnych patologicznych oraz narażonych na wykluczenie społeczne,

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- edukacja dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania agresji,
- wspieranie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju, rozszerzenie dożywiania dzieci uczęszczających do placówek oświatowych działających na terenie gminy,
- zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i Kościoła.

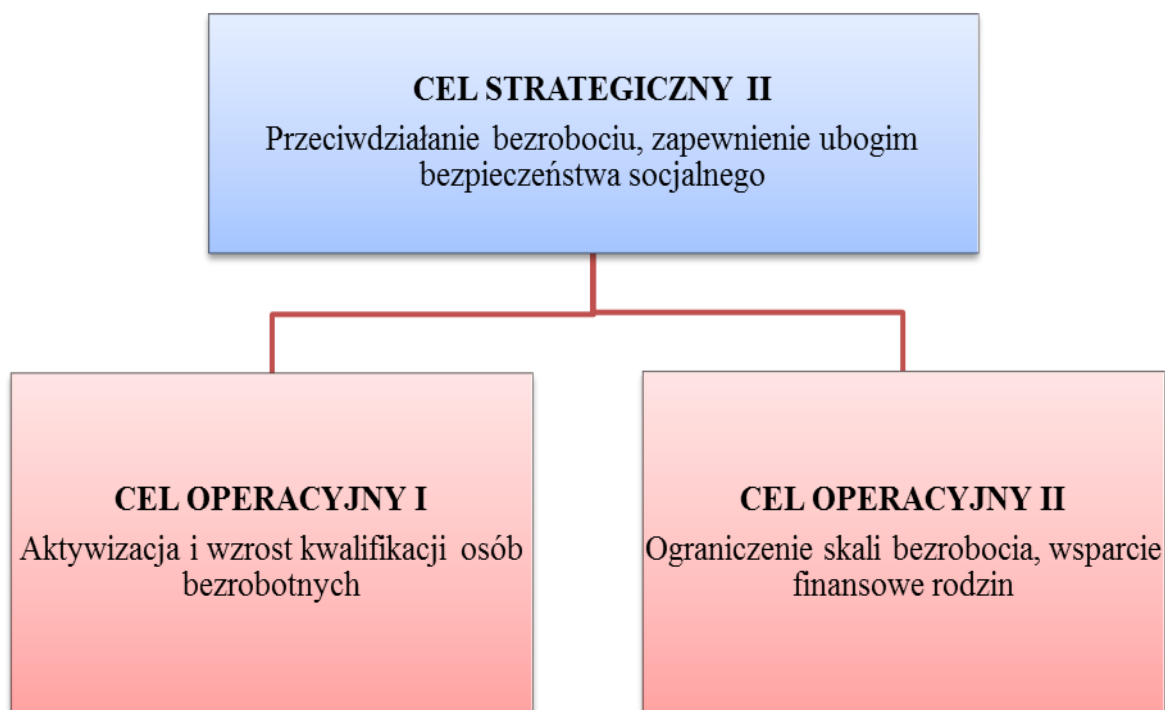
Podmioty realizujące: Urząd Gminy Dynów, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, organizacje pozarządowe.

Źródła finansowania: budżet gminy, fundusze pomocowe, środki rządowe.

Okres realizacji: 2016-2026.

Cel strategiczny II. Przeciwdziałanie bezrobociu, zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.

Rysunek 5. Analiza celu strategicznego 2.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Kierunki działania:

- aktywizacja osób bezrobotnych poprzez organizowanie prac w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych oraz prac społecznie użytecznych,
- podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechnienia ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach i przygotowaniu zawodowym dorosłych,
- prowadzenie pracy socjalnej z bezrobotnymi klientami pomocy społecznej,
- zmniejszenie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez GOPS,
- pomoc kobietom w pogodzeniu życia zawodowego z rodzinnym.

Podmioty realizujące:

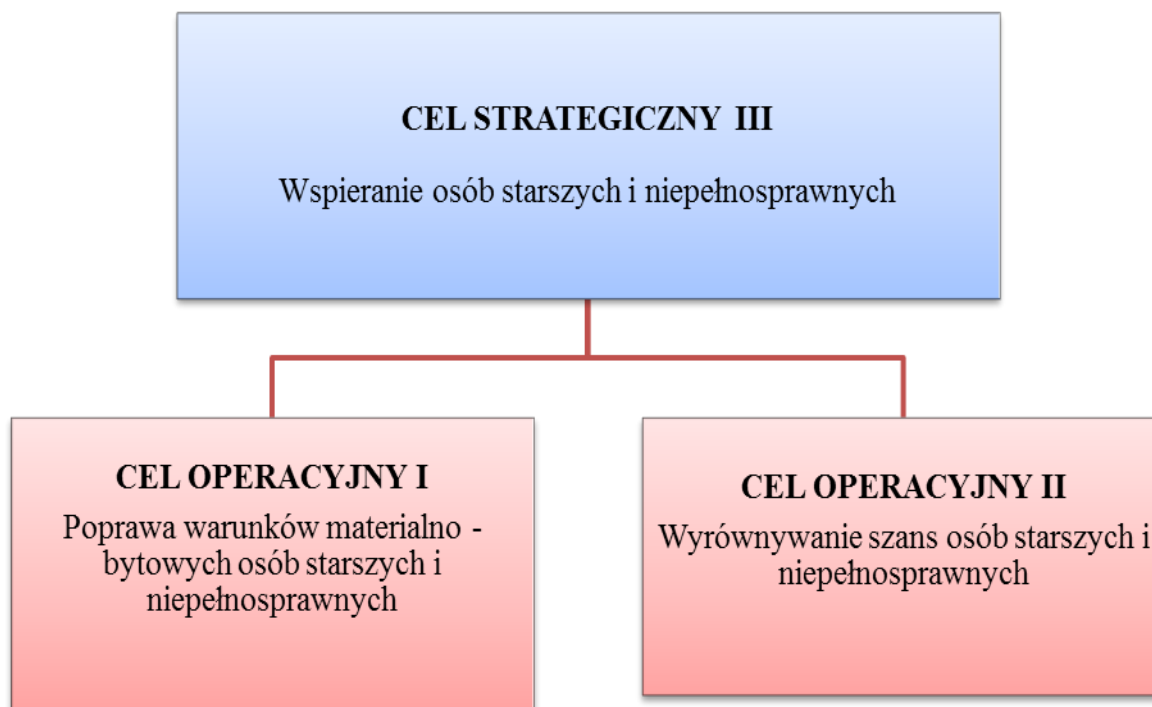
Wójt Gminy, Urząd Gminy, Rada Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, Powiatowy Urząd Pracy.

Źródła finansowania: budżet gminy, fundusze pomocowe, środki rządowe.

Okres realizacji: 2016-2026.

Cel strategiczny III. Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych

Rysunek 6. Analiza celu strategicznego 3

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Kierunki działania:

- prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi oraz udzielanie pomocy finansowej,
- poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem,
- zwiększenie dostępności do informacji o możliwych formach wspierania,
- podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i Kościołem działających na rzecz osób starszych,
- udzielanie przez GOPS pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym i starszym,
- podnoszenie świadomości wśród społeczeństwa lokalnego na temat osób niepełnosprawnych,
- praca socjalna, udzielanie wsparcia niepełnosprawnym,
- edukacja osób niepełnosprawnych na temat ich praw, uprawnień itp.
- podejmowanie współpracy z PCPR w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Podmioty realizujące:

Wójt Gminy, Urząd Gminy, Rada Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, organizacje pozarządowe, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Źródła finansowania: budżet gminy, fundusze pomocowe, środki rządowe.

Partnerzy: Dom Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, WUP Rzeszów, PUP Rzeszów, lokalni przedsiębiorcy.

Okres realizacji: 2016-2026.

Cel strategiczny IV. Budowa systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Rysunek 7. analiza celu strategicznego IV

Kierunki działania:

- stworzenie punktu terapeutycznego ,
- profilaktyka i terapia osób uzależnionych oraz ich rodzin,
- organizowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym z elementami terapii,
- rozszerzenie działań profilaktycznych,
- tworzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych, współuzależnionych i dotkniętych przemocą,
- szkolenia dla pracowników socjalnych w zakresie postępowania z rodziną z problemem alkoholowym,
- utworzenie punktu konsultacyjnego dla ofiar przemocy,
- systematyczna współpraca z Komisariatem Policji, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Klubem AA,
- przeciwdziałanie przemocy domowej poprzez uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- zapewnienie w razie potrzeby osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- kierowanie w razie potrzeby sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dotkniętych problemami alkoholowymi i przemocy w rodzinie.

Podmioty realizujące:

Wójt Gminy, Urząd Gminy, Rada Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki kulturalne, jednostki sportowo rekreacyjne,

Źródła finansowania: budżet gminy, fundusze pomocowe, środki rządowe.

Okres realizacji: 2016-2026.

7.2. Zasady Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dynów

Zasada zrównoważonego rozwoju

Zasada ta określa, iż rozwój społeczno – gospodarczy w dłuższej perspektywie czasowej musi przebiegać przy zapewnieniu równowagi społecznej, ekologicznej i przestrzennej. Warunkuje to stabilność właściwego poziomu życia i sprawnego funkcjonowania instytucji publicznych i niepublicznych w gminie.

Zasada wielokierunkowego rozwoju

W pierwszej fazie realizacji niniejszej strategii należy tak wdrażać jej założenia, by sprzyjać różnorodnym działaniom społecznym. Należy wzmacniać dobrze prosperujące zasady. W kolejnym etapie powinno się wdrażać formy innowacyjne i nowoczesne metody polityki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczenia społecznego. Przejście między tymi etapami powinno być płynne i wynikać z konstytucji programów, możliwości i zasobów podmiotów lokalnych.

Zasada orientacji na mieszkańców

Oparta jest na tym, iż podstawowym podmiotem działania jest społeczność lokalna i indywidualni mieszkańcy gminy. Źródłem zmian i rozwoju są ludzie, ich ambicje, wiedza

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

i umiejętności. Władze samorządowe, programując zadania, muszą uwzględniać ten fakt, tworząc warunki sprzyjające wysokiej aktywności mieszkańców Gminy Dynów.

Zasada partnerstwa publiczno - społecznego

System partnerstwa powinien sprzyjać efektywnemu wykorzystaniu środków publicznych, łącząc wysiłek finansowy różnych podmiotów i sprzyjając korzystnym montażem środków, zwiększającym szanse efektywnej realizacji założeń społecznych i inwestycyjnych. System partnerstwa i montażu środków jest zgodny z zasadami, dostępnymi w Unii Europejskiej.

Zasada lokalnego zróżnicowania celów i narzędzi oddziaływania

W toku wdrażania strategii konieczne jest zróżnicowanie przestrzenne podejmowanych działań. Należy określić lokalną hierarchię celów i kierunków działania w programach operacyjnych, będących immanentną częścią strategii. Lokalna polityka wsparcia powinna być dostosowana do specyficznych uwarunkowań gminy oraz procesu zmian. Podstawą formułowanych programów społecznych będą wskazane obszary problemowe w sferze społecznej, które w oparciu o przyjęte kryteria będą realizowały zróżnicowane przedsięwzięcia, wynikające z gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

8. Monitorowanie oraz ewaluacja Strategii

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych w celu osiągnięcia zakładanych rezultatów jak i największej efektywności planowanych oddziaływań musi być poddana monitoringowi i ewaluacji. Przedmiotem ewaluacji są przede wszystkim procesy i działania których przebieg można zmienić w celu ich ulepszenia lub przyjęcia innych decyzji o sposobie ich prowadzenia. Ewaluacja i monitoring będą istotnymi elementami oddziaływań i jednocześnie głównymi instrumentami oceny strategii, dostarczać będą bowiem aktualnych informacji na temat efektywności podejmowanych działań, pozwalać na ciągłe aktualizowanie nieefektywnych treści, pełnić będą również funkcję aktywizacyjną oraz społeczno-polityczną. Będą miały również znaczenie dla podmiotów realizujących strategię, które sprawdzają w ten sposób efektywność działań i skuteczność przyjętych założeń.

Prowadzeniem monitorowania, wdrażania strategii oraz jej ewaluacją zajmować się będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dynowie. Nadzór merytoryczny nad realizacją poszczególnych zadań będzie należał do poszczególnych jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy, administracji publicznej i współdziałających z gminą organizacji pozarządowych i kościelnych.

Istotnym punktem do wdrożenia strategii jest właściwie zaplanowany proces monitorowania, który powinien odpowiadać na pytania:

- w jakim stopniu realizowana jest misja strategii?
- czy podjęte działania odpowiadają celom?
- na ile aktualna jest diagnoza problemów społecznych w naszej gminie?
- czy środki finansowe są wystarczające do realizacji strategii?

Uzyskane odpowiedzi na powyższe pytania pozwolą poprawić przyjęte założenia a także uwzględnić zmiany zachodzące w otoczeniu realizowanego dokumentu.

Monitoring będzie obejmował następujące elementy:

- ocenę osiągniętych rezultatów,
- ocenę rozbieżności między przyjętymi założeniami, a aktualnym stanem,
- planowane zmiany w strategii, dostosowanie do zmieniających się potrzeb,
- systematyczne gromadzenie danych by zaktualizować strategię,
- aktualizację danych prawnych i formalnych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

Monitoring i ocena jest nieodłącznym elementem zarządzania strategicznego, planowania strategicznego, wszystkich działań podejmowanych w regionie. Oba elementy strategii muszą

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

być prowadzone na bieżąco, aby było wiadomo czy dana działalność prowadzi do rozwoju regionalnego i czy przybliży do osiągnięcia założonego celu.

Skuteczność zaplanowanych działań w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dynów jest możliwa do oceny jedynie poprzez stały monitoring i ewaluację.

Monitoring stanowi systematyczną ocenę realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy pogłębianie się problemów społecznych. Umożliwia on regularną kontrolę. System monitoringu w przedstawionej strategii będzie polegał na systematycznym zbieraniu informacji o realizacji poszczególnych działań i osiągnięciu wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych.

Wskaźnikami realizacji celów strategicznych są:

Wskaźniki dla celu I Wsparcie rodzin ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży

- ilość rodzin, którym udzielono pomocy finansowej z powodu ubóstwa,
- ilość dzieci, które skorzystały z pomocy GOPS.

Wskaźniki dla celu II Przeciwdziałanie bezrobociu, zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego:

- ilość rodzin, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Dynów,

Wskaźniki dla celu III Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych:

- liczba osób, korzystających z systemu pomocy społecznej z powodu podeszłego wieku i niepełnosprawności,
- ilość porad i doradztwa dla osób niepełnosprawnych w ramach działalności GOPS,
- ilość osób kierowanych do DPS,
- ilość osób uczęszczających do ŚDS.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wskaźniki dla celu IV Budowa systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień:

- ilość osób i rodzin, którym udzielono pomocy w przypadku stwierdzonej przemocy w rodzinie,
- ilość zgłoszeń osób uzależnionych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- liczba „Niebieskich Kart”,
- liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych,
- liczba osób, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, przemocy w rodzinie.

Ewaluacja zajmuje się szacowaniem wyników działania w porównaniu z celami założonymi do osiągnięcia. Wymaga ona odpowiedzi na pytanie o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi zasadami i wartościami. Jest ona z natury normatywna, czyli z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące zasady, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych uregulowań. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczanie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy, potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Realizacja niniejszej strategii uzależniona będzie między innymi od takich czynników jak:

- sytuacja finansowa gminy,
- stopień zaangażowania lokalnych zasobów instytucjonalnych we wspólne działanie,
- mobilizacja mieszkańców gminy,
- pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania.

Za monitoring i ewaluację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dynów odpowiedzialny będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dynowie.

Realizatorzy i partnerzy przy realizacji strategii

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dynów jest dokumentem, który wymaga współpracy szeregu instytucji i organizacji, działających w środowisku lokalnym.

Realizatorem niniejszej strategii jest:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dynowie.

Partnerzy przy realizacji niniejszej strategii:

- Urząd Gminy Dynów,

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- Szkoły Podstawowe i Gimnazja z terenu Gminy,
- Powiatowy Urząd Pracy w Rzeszowie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Organizacje pozarządowe,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Dynowie,
- Dom Pomocy Społecznej w Dynowie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie,
- Komisariat Policji w Dynowie,
- Sąd, kuratorzy, prokuratura,
- Służba zdrowia.

Finansowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Do potencjalnych źródeł finansowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dynów zalicza się głównie:

- Środki własne gminy,
- Środki UE (Europejski Fundusz Społeczny),
- Środki z budżetu państwa.

Zakończenie

Rozwiązywanie problemów społecznych ma charakter długofalowy, dlatego też wyrażona w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych konstrukcja celów i zadań przeznaczonych do realizacji jest jak najbardziej celowa i uzasadniona. Zdiagnozowanie i wybór ww. priorytetów nie należy traktować statycznie. Zmieniające się uwarunkowania zarówno w skali kraju, jak też środowiska lokalnego mogą wymagać sformułowania nowych odpowiedzi i celów. Dlatego strategię należy traktować jako proces otwarty, poddawany okresowym weryfikacjom i aktualizacjom.

Gminna strategia problemów społecznych określa misję dla instytucji oraz społeczności gminy, wyznacza cele strategiczne i działania, których realizacja powinna w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązywania problemów społecznych i minimalizować skutki kwestii społecznych. Strategia ma charakter wieloletni i wyznacza kierunki rozwoju działań ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mają na celu wyjście osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z tego kręgu. Wskazuje też nowe formy pomocy oraz różnorodne formy aktywności lokalnej konieczne dla budowania spójnego systemu wsparcia społecznego. Realizacja przyjętej strategii umożliwi racjonalne wykorzystanie potencjału wszystkich partnerów w celu rozwiązywania wszystkich problemów społecznych. Strategia jest dokumentem otwartym i elastycznym, który ze względu na duży horyzont czasowy może być aktualizowany. Działanie to wynikać może ze zmieniającej się rzeczywistości społeczno-ekonomicznej, pogłębienia diagnozy potrzeb społecznych i zmieniających się wymogów prawnych. Wszelkie zmiany wprowadzone będą do strategii w formie aneksu.

Literatura:

1. Problemy Społeczne – Vademecum Kadr Socjalnych.
2. Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, Warszawa 2006.
3. Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Warszawa 2013.
4. Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020. Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2013.
5. „Dolina Błękitnego Sanu” – Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego – Dynów 2009.
6. Jan Krupa, Tomasz Soliński – „Ochrona Środowiska w Aspekcie Zrównoważonego Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Pogórza Dynowskiego”, Dynów 2012.
7. Władysław Hennig, Elżbieta Kurowska „Powiat Rzeszowski. Przewodnik” Rzeszów 2009.

Akty prawne:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku.
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.
3. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.
4. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2015 roku o przeciwdziałaniu narkomanii.
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
7. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
8. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego.
9. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
10. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym
11. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.
12. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych.
13. Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

14. Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym.
15. Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020.
16. Wojewódzki program na rzecz wyrównywania szans osób programu na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznego na lata 2008-2020.
17. Regionalny Plan Działania na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie Podkarpackim na lata 2012-2020.
18. Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL).

Spis tabel:

- Tab. 1. Powierzchniowa struktura miejscowości gminy.
- Tab. 2. Ruch naturalny.
- Tab. 3. Liczba rozwodów w województwie podkarpackim dla wsi.
- Tab. 4 liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy Dynów w porównaniu z pozostałymi gminami powiatu rzeszowskiego.
- Tab. 5 Nowo rejestrowane podmioty gospodarcze na terenie Gminy Dynów w latach 2012-2014 (Ewidencja Działalności Gospodarczej – UG Dynów).
- Tab. 6 Likwidowane podmioty gospodarcze na terenie Gminy Dynów w latach 2012-2014 (Ewidencja Działalności Gospodarczej – UG Dynów).
- Tab. 7 Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych według rodzajów użytków Gminy Dynów na tle powiatu rzeszowskiego ziemskiego w 2014r.
- Tab. 8 Systematyka indywidualnych gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą w 2010 roku.
- Tab. 9 Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Gminie Dynów.
- Tab. 10 Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Gminie Dynów.
- Tab. 11 Saldo migracji w Gminie Dynów.
- Tab. 12 Bezrobotni w Gminie Dynów.
- Tab. 13. Przestępstwa w Gminie Dynów.
- Tab. 14 Zestawienie Punktów Opieki Medycznej w poszczególnych sołectwach gminy.
- Tab. 15 Inwentaryzacja problemów społecznych w Gminie Dynów.
- Tab. 16 Problemy dominujące w Gminie Dynów.
- Tab. 17 Ilość osób korzystających z pomocy społecznej w zależności od przyczyn ubiegania się o takie świadczenie.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- Tab. 18 Ilość założonych Niebieskich Kart na terenie Gminy Dynów z podziałem na osoby doświadczające przemocy.
- Tab. 19 Świadczenia rodzinne wypłacane przez GOPS w Dynowie
- Tab. 20 Liczba osób korzystających z posiłków w zakresie programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.
- Tab. 21 Liczba posiłków w zakresie programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.
- Tab. 22 Aktywność projektowo – programowa.
- Tab. 23 Organizowane kursy w ramach projektu „Czas na aktywność w gminie Dynów”.
- Tab. 24 Mapa problemów społecznych.
- Tab. 25 Analiza SWOT.

Spis wykresów:

- Wykres 1. Procentowa liczba mieszkańców wsi Gminy Dynów.
- Wykres 2. Ilość mieszkańców na terenie Gminy Dynów.
- Wykres 3. Zawieranie małżeństw w gminie Dynów w latach 2012-2014.
- Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON działające na terenie Gminy Dynów według wybranych sekcji.
- Wykres 5. Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Dynów.
- Wykres 6. Użytkowanie gruntów według granic administracyjnych.
- Wykres 7. Kierunki produkcji rolnej w Gminie Dynów.
- Wykres 8. Kobiety i mężczyźni pobierający zasiłek z Urzędu Pracy.

Spis rysunków:

- Rys. 1. Mapa Gminy Dynów.
- Rys. 2. Funkcjonowanie programu SAC.
- Rys. 3. Analiza celu głównego oraz celów strategicznych.
- Rys. 4. Analiza celu strategicznego 1.
- Rys. 5. Analiza celu strategicznego 2.
- Rys. 6. Analiza celu strategicznego 3.
- Rys. 7. Analiza celu strategicznego 4.

Kwestionariusz ankiety:

- Wykres 1. Jakie problemy społeczne uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie gminy Dynów (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi).
- Wykres 2. Jakie są Pana/Pani zadaniem przyczyny występowania problemu uzależnień w gminie Dynów (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi),
- Wykres 3. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi),
- Wykres 4. Jakie problemy najczęściej dotyczą osoby niepełnosprawne w gminie? (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi),
- Wykres 5. Jakie są Pana/Pani zdaniem przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego? (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi),
- Wykres 6. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/Pani najczęściej w naszej gminie? (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi),
- Wykres 7. Czy Pani/Pana dzieci uczęszczają na zajęcia pozalekcyjne w szkole?,
- Wykres 8. Czy Pani/Pana zdaniem dzieci mają gdzie spędzać wolny czas?,
- Wykres 9. Czy w szkole do której uczęszcza Pani/Pana dziecko jest bezpieczne?,
- Wykres 10. Jaki według Pani/Pana jest główny powód bezrobocia w gminie Dynów (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi),
- Wykres 11. Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie na terenie naszej gminy?,
- Wykres 12. Co wpłynęłoby na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego w gminie?,
- Wykres 13. Jakie problemy dotyczą najczęściej osoby starsze (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi),
- Wykres 14. Czy oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca,
- Wykres 15. Czy w Pana/Pani najbliższym otoczeniu istnieje zjawisko przemocy?,
- Wykres 16. Jakie czynniki według Pani/Pana utrudniają podjęcie działań wobec sprawców przemocy przez osoby dotknięte ww. przemocą?,
- Wykres 17. Na ile istotny zdaniem Pana/Pani jest problem osób bezdomnych w gminie?,
- Wykres 18. Co Pana/Pani zdaniem decyduje o tym, że niektórzy ludzie nie mogą wyostać się z ubóstwa? (należy zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi),

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- Wykres 19. Czy Pana/Pani rodzina korzysta ze świadczeń pomocy społecznej?,
- Wykres 20. Jakie działania powinien podjąć samorząd gminy, aby ograniczyć obszary problemów społecznych? (prosimy zaznaczyć maksymalnie 3 główne działania),
- Wykres 21. Płeć,
- Wykres 22. Wiek,
- Wykres 23. Zatrudnienie,
- Wykres 4. Czy jesteś mieszkańcem Gminy Dynów.